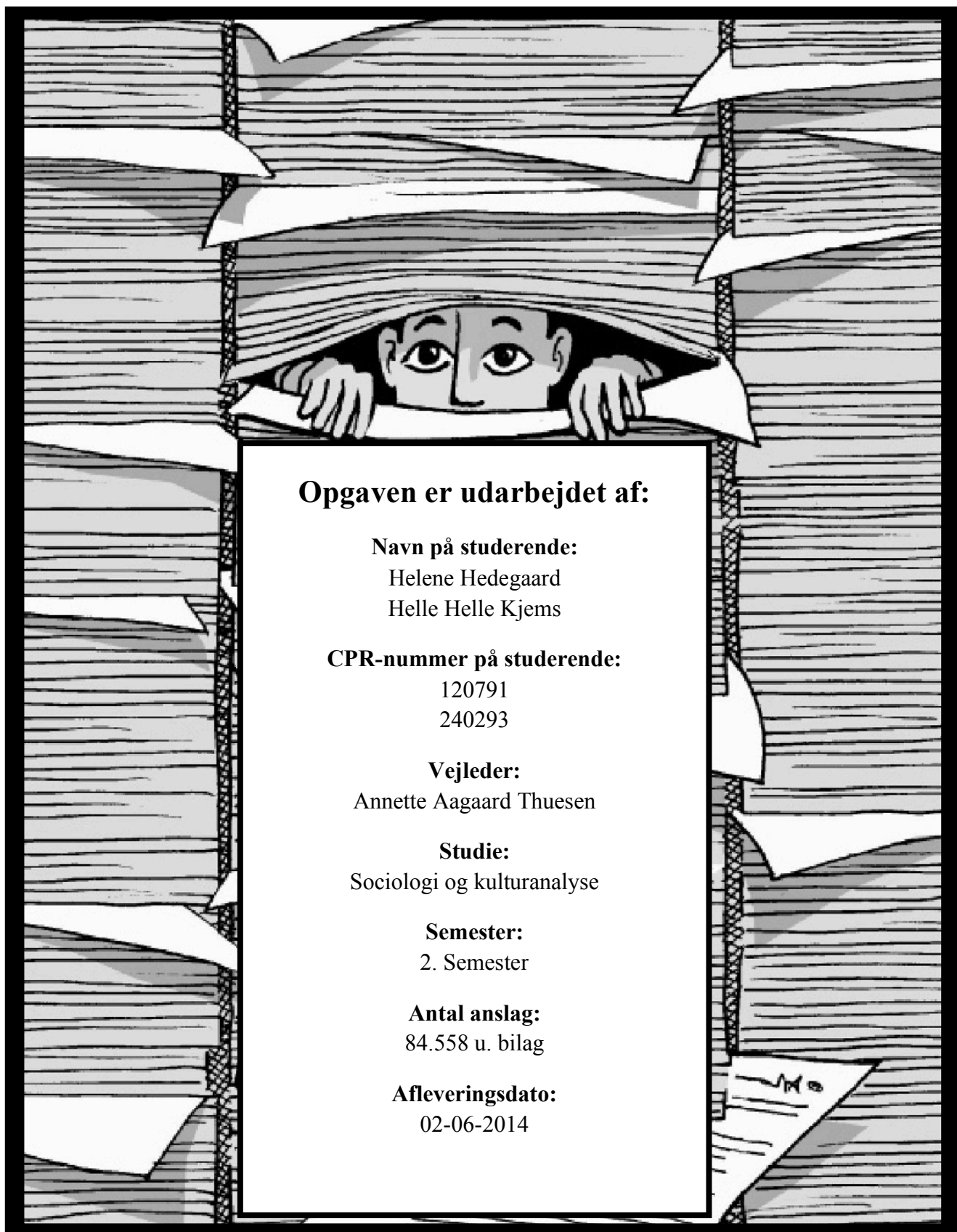

Mennesket, førtidspensionisten og systemet

- En undersøgelse af systemets kontrol og borgerens tilfredshed af forløbet til førtidspension

Samfundsvidenskabeligt fakultet

Opgaven er udarbejdet af:

Navn på studerende:

Helene Hedegaard

Helle Helle Kjems

CPR-nummer på studerende:

120791

240293

Vejleder:

Annette Aagaard Thuesen

Studie:

Sociologi og kulturanalyse

Semester:

2. Semester

Antal anslag:

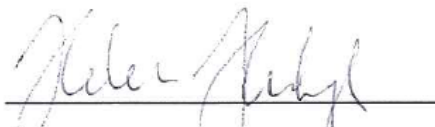
84.558 u. bilag

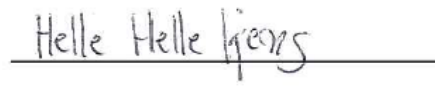
Afleveringsdato:

02-06-2014

TRO OG LOVE ERKLÆRING

"Det erklæres herved på tro og love, at undertegnede egenhændigt og selvstændigt har udformet denne rapport. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og rapporten eller væsentlige dele af den har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng."

Helene Hedegaard

Helle Helle Kjems

INDHOLDSFORTEGNELSE

Tro og love erklæring	1
1. INDLEDNING	5
2. Litteraturstudie	7
3. Teori	10
3.1 Idealtyper for socialhandlen	10
3.2 Rationalitet	11
3.3 Legitimitet	12
3.4 Herredømme	12
3.5 Bureaukrati	13
3.6 Kritik af bureaukratiet	14
3.7 Opsummering og sammenkobling af begreber	15
4. Metode	17
4.1 Videnskabsteoretisk ståsted	17
4.2 Hermeneutik	17
4.3 Casebeskrivelse	19
4.3 Dataindsamlingsmetoder	19
4.4 Databehandlinger	21
4.5 Dataanalysestrategier	22
4.6 Undersøgelsens validitet	24
5. Præsentation af empiriske resultater	26
5.2 Undersøgelsens resultater	26
6. Analyse	28
6.1 Kvalitativ analyse	28
6.2 Kvantitativ Analyse	31
6.3 Sammenkobling af analyser	35
7. Konklusion og Perspektivering	36

7.1 Perspektivering	38
8. Litteraturliste	40
8.1 Interetsider	42
9. Bilag	43
9.1 Bilag 1	43
9.2 Bilag 2	45
9.3 Bilag 3	46
9.4 Bilag 4	59
9.5 Bilag 5	63
9.6 Bilag 6	65
9.7 Bilag 7	66
9.8 Bilag 8	68
9.9 Bilag 9	70
9.10 Bilag 10	81
10. Evaluering	86
10.1 Gruppe evaluering	86
10.2 Person evaluering – Helle Helle Kjems	87
10.3 Person evaluering – Helene Hedegaard	88
10.4 Samarbejdsaftaler	89

1. INDLEDNING

Efter Anden Verdenskrig fik velfærdsstaten for alvor en vigtig betydning for opretholdelsen af det danske samfund. Der findes fire velfærdsmodeller, heriblandt den skandinaviske model, som Danmark er en del af. Den indebærer at staten i højere grad end i andre europæiske lande, er involveret i finansieringen og organiseringen af velfærdsydelser, som gives til borgerne (Ploug et al.:2004;12). Under betegnelsen velfærdsstat ligger, at staten har påtaget sig nogle opgaver, som førhen har været borgerens eget ansvar. En af de opgaver er førtidspension. ”§16. *Førtidspension kan tilkendes personer i alderen 40 år til pensionsalderen, jf. dog stk. 2. Stk. 2. Personer i alderen fra 18 til 39 år kan tilkendes førtidspension, hvis det er dokumenteret eller det på grund af særlige forhold er helt åbenbart, at arbejdsevnen ikke kan forbedres. Stk. 3. Det er en betingelse for at få tilkendt førtidspension efter stk. 1 eller 2, 1) at personens arbejdsevne er varigt nedsat, og 2) at nedsættelsen er af sådan omfang, at den pågældende uanset mulighederne for støtte efter den sociale eller anden lovgivning, herunder beskæftigelse i fleksjob, ikke vil være i stand til at blive selvforsørgende ved indtægtsgivende arbejde*”(Social-, børne- og integrationsministeriet:2013;4).

I første omgang var det statens opgave at tilkende borgerne deres førtidspension. Denne opgave blev i 1994 i stedet pålagt kommunerne. Da man erfarede at flere borgere i stigende grad havnede på førtidspension, ville man i stedet ændre lovgivningen på området, så det blev en økonomisk byrde for kommunerne at have folk på førtidspension, i de enkelte kommuner (Bengtson:2002;9). En anden årsag til at der er blevet lavet ændringer på området er, at man tidligere på medicinsk vis lod en læge afgøre, hvorvidt der skulle tilkendes førtidspension eller ej (Bengtson:2002;7). Man drog altså ikke andre fagpersoner eller betragtninger ind i vurderingen af sagen. For at kunne bevare den gode velfærd i samfundet og få befolkningen til at bidrage på arbejdsmarkedet, var man nødt til at lave nogle ændringer, som skulle sikre en nedgang i tilkendelsen. Her så man bl.a. på, hvordan disse ansøgninger blev behandlet. Man havde hidtil brugt en regelorienteret tilgang, som betød, at man fulgte et skema som skulle afgøre udfaldet af ansøgningen. I stedet forsøger man nu at benytte en mere handlingsorienteret tilgang, hvor man i højere grad vurderer den enkelte sag (Bengtson:2002;12).

Man kan se på kurvediagrammet (bilag1) at der er færre fra år 2010 til 2012, der får udbetalt førtidspension, dette kan hænge sammen med den nye måde at gennemgå processen på, som tidligere nævnt. Samtidigt er der fra år 2010 til år 2013 en lille stigning i antal borgere på fleksjob (bilag2). Dette kan skyldes den nye reform regeringen lavede et udlæg til, tilbage i år 2010. Denne reform trådte først i kraft i år 2013 og omhandlede at borgere under 40 år ikke skal have tilkendt førtids-

pension, med mindre der ikke er nogen vej udenom(Ploug et al:2004;4).

Der kan sættes spørgsmålstegn ved hvor vidt, og i hvor stort omfang den handlingsorienterede tilgang bliver brugt i forbindelse med en tilkendelse til førtidspension. Bl.a. påviser Steen Bengtson i sin rapport ”Bestemmer forvaltningen om du får førtidspension?”, at det langt fra er alle kommuner, der kan vise samme udvikling i forhold til pensionsområdet. I tilfælde hvor individet selv har indsigt og medbestemmelsesret, kan udfaldet betyde, at det kan højne livskvaliteten hos borgeren og dermed også deres engagement i samfundet(Wiederquist:2012;5-6).

Vi har set hvordan beslutningstagerfordelingen er rykket ned i hierarkiet, fra staten til kommunerne for til sidst at forsøge at give borgerne selv, mere indflydelse. Vi er interesseret i, hvordan individet føler sig behandlet i systemet. Bliver der taget et menneskeligt hensyn? Formår kommunerne at bruge den handlingsorienterede tilgang i en sådan grad, at det har en positiv betydning, ikke kun for kommunens økonomi men også for den borger som skal igennem processen? Eller styrer den regelorienteret tilgang stadig så meget, at det er svært både for fagpersonen og for individet at få en fod til jorden? Vi vil i vores semesterprojekt via interviews med fagpersoner undersøge, hvordan de oplever denne proces. Samtidig vil vi udsende et spørgeskema, som vi ønsker en række førtidspensionister svarer på. Ud fra dette vil vi besvare problemformuleringen: **Hvordan påvirker reglerne i lovgivningen ansøgernes opfattelse af processen til førtidspension?**

2. LITTERATURSTUDIE

I dette kapitel finder vi nogle uddrag af en række rapporter, som vi har læst. Fælles for dem alle er, at de handler om førtidspension i Danmark. Det er meningen, at pointer fra rapporterne skal være med til at øge vores viden på området og samtidigt hjælpe os til besvarelse af vores problemformulering.

I rapporten fra 2012 *"Reform af reglerne om førtidspension og fleksjob – reform af førtidspension og fleksjob, herunder indførsel af ressourceforløb, rehabiliteringsteam, fleksløn tilskud, m.v."* skriver Susanne Wiederquist om emner, som skulle belyse og forbedre forskellige områder, hvor bl.a. førtidspension var et hovedtema. Nogle væsentlige pointer i denne rapport er, at den offentlige sektor skal spare penge og borgerne skal have medindflydelse på deres tilværelse som førtidspensionist eller fleksjobber (Wiederquist:2012;5-6). Der er udviklet nogle teorier, som omhandler hvilke områder det offentlige kan forvente økonomisk besparelse på og hvilke områder de kan forvente merudgifter på (Wiederquist:2012;5). En ny måde at håndtere sagerne på, går ud på at borgerne ikke længere skæres over en kam. Hovedpointen er, at det skal være sværere at få førtidspension. Man skal se på ansøgerne individuelt og sørge for, at de bliver vurderet på tværfaglig vis. Derudover skal man sætte dem i et såkaldt ressourceforløb, som skal afklare deres funktionsniveau. Dette skal være gavnligt for individets livskvalitet samt statens og kommunernes økonomi (Wiederquist:2012;12).

Denne rapport beskriver nogle ændringer, som skal gavne borgerne og kommunerne. Vi vil gennem vores undersøgelse se på, hvor meget dette egentlig er tilfældet.

I 2002 skrev James Henry fra socialforskningsinstituttet rapporten *"Vejen til førtidspension – en analyse af overgangen til førtidspension i befolkningen"*. Formålet med undersøgelsen var, at finde ud af hvorfor individer i det danske samfund bliver førtidspensionister, hvem de er, og om det har nogen betydning, hvilken status de har (Weatherall:2002;77). Undersøgelsen er baseret på to separate dataindsamlinger. Der er taget en stikprøve af befolkningen, som er blevet fulgt i en 8 års periode fra 1990-1997. Derudover er der blevet gennemført en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse af personer, som fik afgjort en sag om førtidspension i 1997 (Weatherall:2002;3). De har i rapporten brugt mange illustrationer, der viser statiske forklaringer på, hvem der har risiko for at blive førtidspensionist. Billedet af, at det er individer som er socialt, økonomisk og uddannelsesmæssigt udfordret, viser sig hurtigt (Weatherall:2002;20).

Vi mener, at det er gavnligt at vide, hvad det er for en gruppe mennesker, man oftest har med at

gøre i sager om førtidspension, på den måde har man lettere ved at indgå i dialog med dem og finde den bedste måde at håndtere sagen på.

Steen Bengtson har i 2002, i samarbejde med socialforskningsinstituttet, udarbejdet rapporten *"Bestemmer forvaltningen om du får førtidspension? – kommunens forvaltningspraksis og tilkendelse af førtidspension"*, som gør klart, i hvor stort omfang forvaltningen har indflydelse på, om borgerne får tildelt førtidspension. Han undersøgte tidligere indsamlet materiale fra registre (socialforskningsinstituttets eget materiale) samt statistiske sammenligninger fra spørgeskemaer, som de havde udsendt til forskellige kommuner. Det væsentlige fra deres rapport var, at der klart var sket en nedgang i tildeling af førtidspensionerne (Bengtson:2002;51-53). En af forklaringer på dette er, at man i 1994 gav myndigheden til at give førtidspension, til de enkelte kommuner og at man er begyndt at gå fra en mere regelorienteret strategi til en handlingsorienteret strategi. En væsentlig pointe fra socialforskningsinstituttets rapport er endvidere, at det er langt fra alle kommuner, der viser nedgang i tilkendelserne (Bengtson:2002;62). Dette betyder at der er et skel imellem hvordan de varetager opgaven.

Det interessante i denne rapport er, at man udelukkende er klar over, at det er forvaltningen der bestemmer hvem der skal have førtidspension og hvem der ikke skal. Man ser en ændring i strategien, som gør at tilkendelsen falder i de fleste kommuner. Selvom denne strategi er til for at gavne kommunerne og borgerne, føler borgerne så, at det er den mest gavnlige metode?

Fra Aalborg universitet har Sanne Lund Clement i år 2000 udviklet rapporten *"Dansk forskning om førtidspensionister og medborgerskab"*. Sanne Lund Clement mener ikke, at der bliver sat nok fokus på hvad der sker med førtidspensionisterne, efter at de har fået deres tilkendelse (Clement:2000;16). Gennem andres forskers rapporter, spørgeskemaundersøgelser og selvgjorte analyser har hun fundet frem til, at der ikke er lavet nogle undersøgelser som fyldestgørende skildre førtidspensionisterne, efter de har fået deres tildeling. Nogle af de undersøgelser der er lavet, beskriver hvordan førtidspensionisterne falder udenfor på sociale, økonomiske og politiske områder (Clement:2000;8-9). Førtidspensionister føler at deres helbred er dårligere (logisk nok), deres økonomiske tilstand er dårligere og deres livskvalitet ligger lavere end den almene befolkning (Clement:2000;11). Formålet med denne rapport er, at skabe interesse for at førtidspensionisterne ikke tabes på gulvet, sådan så de kan opretholde deres livskvalitet og engagement i samfundet, også efter de har fået deres bevilling (Clement:2000;23).

Det interessante i forhold til vores problemformulering er, om interessen for borgerere der søger førtidspension er lige så lille, under den proces der skal føre til førtidspension.

I 1977 udarbejdede Lone Scocozza bogen *"Lønarbejde eller førtidspension – en analyse af den samfundsmæssige baggrund for førtidspensionering, belyst ved en undersøgelse af ansøgere til førtidspension i Vestjylland"*. Den første del af bogen består af en diskussion og en gennemgang af hidtidigt udført arbejde omkring førtidspensionsforskning i Danmark, som udgør baggrunden for problemstillingen. Anden del af bogen indeholder teoretiske overvejelser, mens tredje del udgør nogle af resultaterne fra undersøgelserne blandt førtidspensionsansøgere i tre vestjyske kommuner. Formålet med disse undersøgelser var at beskrive de faktorer, som fører til en førtidspensionsansøgning(Scocozza:1977;25). I bogen diskuterer de, om det fald der er sket angående bevilling til førtidspensionsansøgningerne i 1972-1973, kan forklares ved den offentlige debat, der opstod omkring førtidspension på daværende tidspunkt. Kunne det have medført en vis tilbageholdenhed fra både ansøgere og de myndigheder, som bevilliger pensionen.

Bogen har fokus på hvilke faktorer, der spiller ind når en borger søger om førtidspension. Derudover fokuserer den også på den bevågenhed der har været omkring emnet og de efterfølgende resultater. Dette kan være godt at have i tankerne i forbindelse med den undersøgelse, vi vil lave.

I notatet skrevet af Københavns kommune til beskæftigelses- og integrationsudvalget, beskrives forvaltningens handlingsplan, når det gælder tilkendelse af førtidspension til borgere. Notatet fortæller at kommunens forvaltningen har myndighed til at give borgeren førtidspension(Københavns kommune:2013;1). Derudover har kommunes forvaltning nogle specifikke opgaver, som er et must i forbindelsen med tilkendelsen. De skal bl.a. sørge for at indhente lægelige akter vedrørende borgeren, udarbejde en ressourceprofil i samarbejde med borgeren, være partshøring for borgeren, samt sørge for at de rigtige instanser får de vigtige dokumenter, sådan at sagen kan behandles(Københavns kommune:2013;1).

Eksemplet er fra Københavns kommune, men som nævnt i rapporten skrevet af Steen Bengtson fra 2002, er det forskelligt hvordan kommunerne varetager opgaven. Alligevel mener vi, at notatet er vigtigt i forbindelse med vores projekt, da det giver et virkelighedsnært billede af hvordan en proces kan foregå i forbindelse med en afklaring af førtidspension.

3. TEORI

Den tyske sociolog Max Weber havde interesse for, hvordan organisationer var bygget op, og hvordan de blev drevet. Den væsentlige del i dette kapitlet vil derfor handle om nogle af hans begreber og teorier indenfor bureaukratiet. Vi har endvidere valgt at skabe opmærksomhed på nogle af de teoretikere som står i modsatte grøft af Weber og holde deres synspunkter mod hinanden.

Max Weber (1864-1920) er en af sociologiens klassikere. Han er født i Erfurt, Thüringen. Men allerede i en tidlig alder flyttede han sammen med sin familie til Berlin, hvor han senere bl.a. også forsvarede sin doktorgrad.

I dag er han kendt som sociologen, der havde stor interesse i den politiske, sociale og religiøse fremtoning i samfundet og ikke mindst, hvordan man erhvervede sig viden omkring disse (Jacobsen et al:2013;105-106). Han er en af de mest citerede sociologier, når det handler om organisationsteori. Bl.a. citeres han ofte omkring sin opfattelse af bureaukratiet og hvilke forudsætninger han mente der skulle til, for at skabe et succesfuldt bureaukрати (Larsen:1978;1). Det var hans overbevisning at individerne i forbindelse med oplysningstiden i højere grad end tidligere, mistede deres tro på det religiøse og den overordnede mening med livet. I stedet har man øje for videnskaben, og det der foregår i samfundet, og hvilken udvikling man er på vej imod. For Weber som menneske var dette er tab, men for Weber som forsker var dette en interessant udvikling, han agtede at undersøge (Jacobsen et al:2013;107). I slutningen af sit liv gik han mere ind i politik end tidligere, og var optaget af hvordan bl.a. magt og legitimitet blev behersket.

Som tidligere nævnt, handler en af hans mest kendte teorier om bureaukratiet og ifølge ham, vigtigheden af det (Larsen:1978;21). For rigtig at forstå hans tanker omkring dette, er man nødt til at forstå nogle af hans begreber, da de udgør en vigtig del af teorien og er en slags byggesten til den. Samtidigt har disse begreber også en stor betydning for, hvordan samfundet kan opretholdes ifølge Weber.

3.1 IDEALTYPER FOR SOCIALHANDLEN

Max Webers idealtyper kan sammenlignes med tankebilleder, som man bruger til at komme så tæt på virkeligheden så muligt. Ved at holde Max Webers idealtyper op mod et fænomen, kan man se hvor tæt det kommer på dets "reneste form", den idealtypiske form (Andersen et al:2007;93). Idealtyper har intet med "ideal" at gøre, det er udelukkende logisk tænkning om, hvordan virkeligheden er. (Swedberg:2005;119) Idéen om idealtyperne fik Weber fra den moderne nationaløkonomi, og

han har senere dannet idealtyper indenfor andre emner, bl.a. legitimitet, social handlen, organisationer og klasser.(Andersen et al:2007;93). Webers idealtyper for socialhandlen indebærer ”action”/en handling og afhænger af en reaktion fra dem, som er en del af den sociale handling. Idealtyperne for social handlen er de grundlæggende, og de andre idealtyper kan føres tilbage dertil(Andersen et al:2007;95). Webers fire idealtyper for social handlen er 1) *Traditionelle handlinger*: Denne handling styres udelukkende af traditioner og vaner som man selv danner, eller som er familie eller kulturelt baseret. 2) *Affektive handlinger* er handlinger, som er bestemt af aktørens følelser. F.eks. hvis man græder til en begravelse, eller er begejstret over at se en ven. 3) *Værdirationelle handlinger*. Her følger man troen på en handlings værdi, for en selv. Det kan være af religiøse, æstetiske eller etiske årsager, man handler uden at kigge på konsekvenserne af ens handlinger. 4) *Målrationelle handlinger*. Man udfører handlinger for at nå et bestemt mål. Man vurderer hvilke handlinger man skal foretage sig, for bedst muligt at nå sit mål(Andersen et al:2007;95).

Disse idealtyper for socialhandlen kan give forståelse for drivkraften bag visse handlinger, hvilket er vigtigt for analyse af individers handlinger. Forskellen mellem den målrationelle handling og den værdirationelle handling er, at ved den først nævnte overvejer du for og i mod, hvilke handlinger der kunne føre dig til målet, hvorimod ved den sidst nævnte tænker man ikke på handlingerne i sig selv, men på det mål man kommer frem til(Andersen et al:2007;96).

3.2 RATIONALITET

Weber veksler skarpt mellem formålsrationalitet og værdirationalitet. Hans formålsrationalitet omhandler forholdet mellem middel og målet i forbindelse med handlen. Rationalitet betyder ’det fornuftmæssige, det som beror på fornuften’(Brüel:1976;466). Her kigger man, som ved den sociologiske målrationelle handling på, hvilke midler der bedst fører en til det givne mål. Weber så en udbredt tilbøjelighed til at handle på baggrund af formålsrationaliteten overalt i samfundet, og specielt i bureaukratiet kom det til udtryk. Fordelen ved formålsrationaliteten i bureaukratiet er, at det øger effektiviteten, men det fører på samme tid til en mere ensartet sagsbehandling, hvilket er en ulempe i nogle tilfælde(Jacobsen et al:2012;476).

Inspireret af Immanuel Kant konstruerede Weber som sagt også værdirationalitets begrebet. Hvis man handler værdirationelt har man ikke et mål for øje. Her tænkes der på den værdi som handlingen har i sig selv, og ikke hvad det fører til (om den lykkes eller ej). Ved at kigge på udviklingen i rationaliteten, dannede Weber ”den historiske rationaliseringstendens”.

3.3 LEGITIMITET

Når noget er legitimt er det lovligt og retsgyldigt. Legitimitet udspringer af ordet legal, som betyder, 'i overensstemmelse med loven'(Brüel:1976;310). Når man sætter legitimitet i forbindelse med Weber, handler det oftest om legitim orden, styreformer og herredømme. Legitimitet i forbindelse med styreformer, handler om *retsmæssigheden* af et styre. Et væsentligt element handler om, i hvor stort omfang magtudøveren accepteres af dem, som magten udøves overfor. For at der kan være tale om en legitim magtudøvelse, skal de, som den udøvers overfor acceptere den og ikke være underlagt tvang(Bjerg et al:2003;175). Weber mener, at individer kan tilslutte sig legitimitet på fire forskellige måder. Igennem tradition, affektuel tro (følelsesbetonet tro), værdirationalitet og legalitet(Andersen et al:2013;111). Hvis vi ser nærmere på legitimitet i forbindelse med magtudøvelse, beskriver Weber tre rene legitime herredømmetyper; legal, tradition og karismatisk. Legalt herredømme handler om, at man adlyder en vedtaget regel, som har klargjort, hvem man adlyder. Det er her loven, som er gældende(Bjerg et al:2003;175-176). Tilslutter man sig et traditionelt herredømme, følger man de forskrifter, der har gjort sig gældende altid. Her er det den troskab magtudøveren får, fra de der udøves magt overfor, som har betydning(Bjerg et al:2003;178). Den sidste legitime herredømmetype er den karismatiske. Den handler om, at den som udøver magten har nogle egenskaber der gør at man vælger at følge denne person (Bjerg et al:2003;181). Selvom man vælger at følge en leder på grund af dennes egenskaber, betyder det ikke nødvendigvis at lederen rent faktisk besidder disse. Det er nok at tro, at det er tilfældet(Andersen et al:2013;112).

Når Weber snakker om ledelse i organisationer og virksomheder, er de tre nævnte herredømmetyper de gældende autoritet på stedet. De besidder nogle forskellige værdier, og de tilslutter sig forskellige måder at handle på. Selvom man kan stræbe efter ledelsesstile som den legale og den traditionelle, mener Weber dog ikke, at man vil komme langt, hvis lederen ikke besidder den karismatiske del(Andersen et al:2013;112). Så legitimitet er altså en vigtig del, når man udøver magt. Især hvis man ønsker et styre, som individer frivilligt tilslutter sig.

3.4 HERREDØMME

"Sandsynligheden for at møde lydighed over for en befaling med et bestemt indhold hos bestemte personer"(Andersen et al:2013;116). Herredømme er en bestemt form for magt, en magt som findes i næsten alle former for fællesskaber(Bjerg et al:2002;47). Der findes mange forskellige typer af herredømmer, så det vil være overflødigt at nævne dem alle her. Der findes dog to former, som er hinandens modsætninger, disse kan give et meningsfuldt billede af, hvad der menes, når man snak-

ker om herredømme. Den første handler om interesse og den anden om autoritet(Bjerg et al:2003;49). Herredømme som interesse handler om, som det ligger i ordet, at man handler ud fra sin egen interesse. Alligevel er der nogle, der styrer ens interesse. Det handler om, at man påvirker nogle elementer i samfundet, som gør, at man får folk til at vælge på en bestemt måde. Den anden type som handler om autoritet, gå ud på at man har pligt til at adlyde Bjerg et al:2003;49). Her er det en diktatorisk form for herredømme man bruger, man får en ordre og man følger den. I modsætning til den anden, som er mere demokratisk.

Når man taler om forvaltning, er der altid tale om et herredømme. Uden det ville forvaltningen ikke kunne fungere. Der er nødt til at sidde nogle mennesker, som har 'magten' til at styre hvordan tingene skal forløbe(Bjerg et al:2003;54). Disse forvaltnings herredømme kan komme til udtryk på forskellige måder.

3.5 BUREAUKRATI

Som sagt er bureaukratiet det, som Weber er mest kendt for. En af grundene til dette kan være, at det er et håndgribeligt begreb, som de fleste kan forholde sig til. Han bruger begrebet bl.a. i forbindelse med strukturering af organisationer. Det tager udgangspunkt i regler for arbejdsdeling, ansvarsområder, kommunikationsregler og beslutningsregler. En vigtig pointe er, at bureaukratiet skal sørge for at de ansatte i den pågældende virksomhed, gør som de får besked på(Larson:1978;2). Der er fem kendetegn ved Webers bureaukrati. 1) Regler, som er gældende, bliver besluttet efter overenskomst eller påbud og skal følges af alle der arbejder for organisationen. 2) Der findes mange abstrakte regler indenfor retssystemet, og de har lov til at tilpasse reglerne i enkelte tilfælde. 3) Chefen er den legitime 'magt' og skal træffe beslutninger. Alligevel er han under den upersonlige orden. 4) De som retter sig efter reglerne og herredømmet gør det, fordi de er medlem af organisationen. 5) Men skal ikke se herredømmet som et individ (chefen), men som de upersonlige regler, der bliver opstillet(Andersen et al:2013;113).

Weber har endvidere sat kriterier op, som ifølge ham, udgør et succesfuldt bureaukrati. Der er ti kriterier, som skal sikre et velfungerende bureaukrati. 1) Som ansat er man personligt fri og er kun forpligtet til at adlyde upersonlige pligter. 2) Der er et klar hierarki. 3) Hvert niveau af hierarkiet har hvert sit tydeligt kompetenceområde. 4)+5) Man er ansat på kontrakt, hvis man lever op til specifikke forventninger såsom faglige kvalifikationer, som er blevet bevist både i teori og praksis. 6) Man får en fast hyre for sit arbejde, og dette bliver bedømt efter rang og position. 7) Man er ansat for at tjene virksomheden og kun den ene virksomhed. Det forventes, at man lægger sit hovedfokus

her. 8) Forfremmelse afgøres efter anciennitet og efter den overordnede bedømmelse. 9) De som er ansat ejer ikke noget af det, de arbejder med. De har på den måde ikke nogen særlig interesse i organisationen. 10) De ansatte er underlagt nogle regler og har pligt til at følge dem. Samtidigt har deres overordnede ret til at holde kontrol med de ansatte(Andersen et al:2013;114).

Weber er af den overbevisning, at når det kommer til organisationsformer, er den bureaukratiske (med dens legale herredømme) den klart mest effektive. Han mener, at ud fra denne struktur kommer der stor præcision, stabilitet, pålidelighed osv. Dette er nogle vigtige elementer, hvis man ønsker succes indenfor sin organisation(Andersen et al:2013;114).

3.6 KRITIK AF BUREAUKRATIET

Som tidligere nævnt, vil vi bringe andre teoretikere og tænkere ind i beskrivelsen om begrebet bureaukrati. Når Weber beskriver bureaukratiet, beskrives det som et positivt styre, der nærmest bør indføres alle steder. Alligevel har andre forholdt sig kritisk til begrebet, da de mener, at vigtige faktorer bliver overset. Bøje Larson, som er forfatter af magasinet *"Max Webers bureaukratianalyse: misforståelser og muligheder"* påpeger, at der under et styre med regler for al handlen vil være humane elementer, man glemmer. Dette er elementer som individernes sociale og psykologiske forhold. Disse bliver der ikke taget højde for indenfor en bureaukratisk organisationsform(Larsen:1978;3).

Den polske sociolog Zygmund Bauman (1925), der bl.a. er kendt for sin teori omkring Holocaust og de tragiske hændelser der skete i den forbindelse, kritiserer også bureaukratiet. En af hans mest tankevækkende pointer i hans bog om Holocaust er, at dette kunne ske i et civiliseret og rationelt samfund(Andersen:2013;469). Det var i forbindelse med hans bog om Holocaust, at han for alvor kritiserede bureaukratiet. Han mener ikke, at der bliver efterladt plads til, at det enkelte individ kan tænke og handle på egen hånd. Når man i en længere periode er underlagt en bureaukratisk styreform, kan det få individerne til at miste deres ansvarsfølelse(Brincker:2013;64). Det var dette der gjorde sig gældende ved Holocaust, mennesker lod sig styre og tænkte ikke over deres handlinger. Den amerikanske sociolog Robert Merton (1910-2003) og den franske sociolog Michel Crozier (1922-2013), er enige med Bauman. Robert Merton mener ligesom Bauman, at passivitet vil blive et problem, når medarbejderen ikke har mulighed for at bruge egne kompetencer(Brincker:2013;63). Michel Crozier mener at, der i stigende grad vil blive dannet en afstand fra overordnede til underordnet. Derudover vil der i store virksomheder være risiko for, at det er svært for medarbejdere at forstå de beslutninger, der bliver taget. Ligesom Bauman og Robert Merton

mener Michel Crozier, at det vil blive nemt at gemme sig hvis noget går galt, og at man på den måde ikke tager ansvar(Brincker:2013;63-64).

Endvidere så den amerikanske politolog, økonom og psykolog Herbert Simon (1916-2001), at der var nogle elementer i et bureaukrati, som var nødt til at blive udelukket, hvis disse skulle leve op til de normer bureaukratiet stillede. De ansatte kunne ikke have deres egne mål for øje, organisationens interesse blev deres egen, så snart de accepterede reglerne indenfor bureaukratiet(Brincker:2013;57). Med dette vil vi vende tilbage til Bøje Larson notits om den ikke eksisterende interesse om individernes sociale og psykologiske behov.

3.7 OPSUMMERING OG SAMMENKOBLING AF BEGREBER

I dette afsnit sammenholder vi Webers begreber, så man får et mere tydeligt billede af, hvad et bureaukrati indebærer, samt hvilke positive og negative elementer det indeholder. Når man i nutiden tænker på et bureaukrati, giver det ofte negative associationer. Alligevel taler Weber godt for, hvorfor et bureaukrati giver en positiv effekt.

Med Webers idealtyper skal der forstås, hvordan man finder den bedst mulige måde at finde frem til det bedste resultat. Det kan ske indenfor fire måder, som man kan handle på. Den målrationelle handling bruger man, når det er målet der er i fokus. Det samme gør sig gældende indenfor formålsrationelitet. Til forskel fra formålsrationelitet er det ikke målet der er i fokus indenfor værdirationelitet, men derimod processen mod målet. Indenfor bureaukratiet er effektivitet en vigtig faktor, og man har målet i fokus. Det at handle rationelt er vigtigt indenfor en organisation, for at man er i stand til at opretholde systemet. Handler man ud fra følelser, altså den affektive handlingsform, vil man ikke have en nær så struktureret organisation.

Når man ser på legitimitet indenfor en organisation lægger man vægt på retsmæssigheden af de, der udøver magten. Dette kommer til udtryk når man kigger på Webers herredømmetyper. Ved den traditionelle form handler man efter/følger man de regler, man altid har fulgt. Den karismatiske form for legitimt herredømme er oftest noget, man forbinder med en person, som besidder nogle egenskaber, man finder appellerende. Den legale handler om at acceptere de regler der er stillet op i samfundet. Af de tre nævnte er det den legale form, som lægger sig tættest op ad et bureaukratisk styre. Der er som sagt forskellige former for herredømmetyper, og de to former som er de mest modsættende handler om autoritet og interesse. I et bureaukrati handler det om begge dele. Autoritet i form af at man er underlagt en række retningslinjer, og samtidigt bliver organisationernes interesse til ens egen, når man vælger at acceptere reglerne.

Som man kan se, indgår der nogle forskellige begreber, som tilsammen giver et meningsfuldt billede af, hvordan et bureaukrati fungerer. Hovedpointen er altså, at der er disse regler og retningslinjer, som bureaukratiet er styret af. Når Weber taler godt om bureaukratiet, er det som følge af stram struktur, regler og retningslinjer at man opnår stabilitet, pålidelighed og præcision.

Der findes nogle kritikere af bureaukratiet. Dette skyldes, at de ikke mener, at der bliver taget højde for individers egne tanker og følelser. Følelsen af ansvar for egne handlinger bliver tabt, og fornemmelsen af medbestemmelse er ikke eksisterende. Man kan med andre ord sige, at menneskers individuelle behov ikke er af væsentligt karakter, men derimod er det udnyttelsen af deres arbejdskraft som er i fokus.

Herunder er de fem begreber, vi har valgt at bruge listet op. På denne måde får man et mere overskueligt overblik over dem:

- Idealtyper for socialhandlen
- Rationalitet
- Legitimitet
- Herredømme
- Bureaukrati

4. METODE

Metode er græsk og betyder vejen til målet. Man beskriver hvordan ens tilgang (på systematisk vis) til at opnå viden vil være organiseret og hvad man vil gøre for at opnå den (Thisted:2011;31). Det er netop dette der vil være at finde i kapitel 4.

Som udgangspunkt havde vi en deduktiv tilgang til vores undersøgelse, da vi havde en forudindtaget forståelse af hvordan situationen var. Det ændrede sig hurtigt, da den første empiri blev indsamlet, og vi fandt en induktiv metode mere nyttig. Vi formåede altså at lægge vores forforståelse til side og var åben overfor empirien.

4.1 VIDENSKABSTEORETISK STÅSTED

Vores videnskabsteoretiske ståsted vil være hermeneutikken. Dette skyldes, at Max Weber tilsluttede sig den overbevisning hermeneutikken var under. Derudover har vi valgt at gøre brug af nogle af de metoder, som hermeneutiske tilhængere mener vil være valide i forbindelse med indsamling af data. Dette vil være metoder som interviews og spørgeskemaindsamling. Herigennem vil individers subjektive synspunkter komme til udtryk, som netop hermeneutikken mener er gyldig data.

4.2 HERMENEUTIK

Max Weber var stærkt inspireret af hermeneutikken, da han bl.a. stræbte efter at indfange en forstående forklaring af *hvorfor* mennesker opfører sig som de gør, og ikke blot hvordan de opfører sig (Holm:2011;169). Ordet "hermeneutik" stammer fra det græske ord "hermeneuein", som betyder at forstå og fortolke (Jacobsen et al:1983;133), hvilket går i god spænd med hele hermeneutikkens koncept, da dens mening er, at anskaffe sig viden, netop ved hjælp af forståelse.

Hermeneutikkens modstykke, som kan hjælpe os til en bedre forståelse af hermeneutikkens form, er positivisme. Deres forskellighed grunder i måden hvorpå man opfatter "sand/gyldig viden". Den positivistiske tilgang til sand viden, er kendetegnet ved en lineær årsag-virknings opfattelse, en mere firkantet og lige på metode. Hvorimod hermeneutikken er baseret på en mere cirkulær forstående måde at fortolke sand viden på (Alminde et al:2008;69). Når man ser disse to forskellige tilgange stillet på mod hinanden, bliver det mere klart hvordan hermeneutikken skal opfattes. Nemlig mere cirkulært og forstående, og ikke med lineær retningslinjer.

Hermeneutikken har eksisteret siden antikken, hvor den hovedsageligt blev brugt til ved hjælp af fortolkning at forsøge, at afdække sandheden, som det mytologiske univers rummede. Sidenhen har det udviklet sig igennem tiden til, hvad vi opfatter den som i dag. Den dag i dag, bruger vi to former

for hermeneutik: Den ene er den *metodologiske* tilgang, som indeholder nogle regler inden for fortolkning, som undgår vilkårlige fortolkninger baseret på fordomme(Jacobsen et al:2012;220-221). Ved at fortolke en tekst på denne måde, sker der det, at læserens forforståelse /forståelseshorisont, og tekstens horisont falder sammen til en så kaldt horisontsammensmeltning, og kun på denne måde, kan teksten give læseren gyldig viden(Thisted:2010;51;). Den anden form for hermeneutik, er den ontologiske tilgang, her opfatter man mennesket som et fortolkende væsen, altså det er ikke muligt at læse en tekst på dens egne præmisser, da teksten altid vil blive læst i forhold til læserens egen sammenhæng og opfattelse(Jacobsen et al:2012;221).

Et centralt begreb inden for hermeneutikken, som bruges til at forklare hvordan forståelse opnås på, er den *hermeneutiske cirkel*(Jacobsen et al:2012;221). Bagtanken ved at opnå forståelse ved hjælp af den hermeneutiske cirkel er, at for at forstå et udsagn bliver man nødt til at se det i dens sammenhæng, mens sammenhængen forstås ud fra de enkelte udsagn(Jacobsen et al:1983;133). Når man bruger den hermeneutiske cirkel udvider vi hele tiden den førnævnte forståelseshorisont. Vi kigger på en enkelt del, gør os en ny opdagelse, eller forståelse, derefter kigger vi på helheden(Jacobsen et al:2012;222-223). Man vil altid, når man læser en tekst eller kigger på et fænomen, lægge mærke til de dele som enten be- eller afkræfter vores fordomme, og på denne måde udvider vi vores forståelseshorisont og revidere de fordomme vi havde fra starten. Denne proces kan i princippet blive ved for evigt(Pécseli et al:2008;32).

Den førnævnte horisontsammensmeltning er endnu et vigtigt begreb inden for hermeneutikken. Der er her fire væsentlige elementer som tages i brug: fortid, nutid, en del og helheden. Først når horisonterne her er smeltet sammen, er forståelsen komplet(Jacobsen et al:2012;224). Det kan være kompliceret at få disse fire elementer til at hænge sammen, da der over tid er sket nye fortolkninger af det fænomen, man ønsker at forstå. Man kan ikke udelukkende kigge på et fænomen i dag og skabe en forståelse, man må nødvendigvis have dens virkningshistorie med i tankerne, da det er de opfattelser, som er blevet tilskrevet fænomenet i historiens løb. På denne måde er fænomenets historie en del af nutiden og man kan danne sin egen forståelse(Jacobsen et al:2012;224).

Hermeneutikken er et vigtigt element i forståelsen af Max Weber. Weber så nemlig forståelsen, og ikke forklaringen, af sociale handlinger som den vigtigste opgave indenfor samfundsvidenskabene, da forståelse leder efter meninger i handlinger(Jacobsen et al:2012;215).

4.3 CASEBESKRIVELSE

Der har i de seneste år været en løbende debat om hvorvidt førtidspensions reglerne var stramme nok. Flere og flere indvandrere i Danmark fik tildelt førtidspension, og debatten gik på, om retningslinjerne for bevilling af førtidspension var for lette, eller om problemet lå hos jobcentre, som gjorde for lidt for at få folk tilbage i arbejde(Johansen et al:2010;1).

På baggrund af bl.a. disse debatter trådte der 1. januar 2013 en ny grundæggende reform af førtidspension og fleksjobområdet i kraft, som skulle stramme reglerne(bm.dk). Med den nye reform er det sværere at få førtidspension, specielt for individer under 40. De unge skal nu igennem et ressource forløb, som kan vare op til fem år, hvor de får hjælp til at udvikle deres arbejdsmæssige evner. Førtidspension er nu rettet mod folk over 40, de skal dog også deltage i ressourceforløb inden tilkendelsen(bm.dk).

Efter denne reform fra 1. januar 2013 har debatten ikke stået stille. Kritikken af reformen går blandet andet på, at de unge svigtes ved reformen. En gennemgang af tallene viser, at kun 1506 personer, som kom på et ressourceforløb i perioden år 2013-2014, mod det forventede antal på 14.600(Quist et al:2013;1). I denne forbindelse er reformen blevet beskyldt for at være et forsøg på besparelse, og kritikere mener at kommunerne udnytter enhver mulighed for at smutte udenom ressourceforløbet. Dette sker på disse menneskers bekostning, da de kommer længere bagud i samfundet(Aagaard et al:2010;1).

Det er bl.a. på grund af denne kritik, at vi mener der kan sættes spørgsmålstejn ved den menneskelige inddragelse i disse processer. Vi bliver kritiske og interesserede i måden det foregår på: om processen er så besparende, at der ikke er plads til det enkelte individ.

Vi mener, der kunne være tegn på et effektiviserende element i lovgivningen, og vi er interesserede i at finde ud af, hvorvidt de som går mod førtidspension kan mærke dette i processen. Vi kigger på casen som noget der kan undersøges eksplorativt, da vi erfaringsmæssigt har en idé om, hvad vi møder, når vi laver vores undersøgelse. Alligevel ved vi ikke hvilke svar og informationer, vi får med hjem, og på den måde har vi en mulighed for at få større viden omkring emnet(Harboe:2001;48).

4.3 DATAINDSAMLINGSMETODER

Til vores undersøgelse har vi valgt at lave et spørgeskema og to interviews. Fordi vi vurderede, at tidligere undersøgelser på området er mangelfulde, valgte vi selv, at lave et spørgeskema. Spørgeskemaer, kan give et bredt og generelt billede af, hvordan ting ser ud. Spørgeskemaet indeholder

spørgsmål omkring de oplevelser og følelser, ansøgere til førtidspension har haft. Dette er spørgsmål, som henvender sig den til proces, de har været igennem, på vej mod førtidspension, samt deres tilfredshed af situationen. Vores formål var altså, at de skulle give deres egen holdning til kende. Spørgeskemaet er delt ud på facebook. Vi fandt to grupper på facebook "*Førtidspensionist –forum*" og "*Bedre vilkår for førtidspensionister*" som begge henvender sig til førtidspensionister. Grupperne har henholdsvis 450 medlemmer og 3.678 medlemmer. Vi tog kontakt til gruppernes administratører (som er den samme person for begge grupper), for at fortælle om vores agenda og søge tilladelse til at dele vores spørgeskema. For at kunne dele det, fik vi adgang til gruppen for en kortere periode. I forbindelse med dette spørgeskema, valgte vi at bruge udvælgelsesteknikken, som ikke er en sandsynlighedsudvælgelse. Dette skyldes at vi havde et emne vi var interesseret i, og derfor ville det ikke give mening at udspørge nogle tilfældige. Derudover var der to andre årsager til valget. For det første var vi interesserede i individer med bestemte fællestræk, de skulle alle være førtidspensionister. Denne form hedder, "*homogeneous sampling*" (Cottrell et al:2005;127). Den anden "*Judgmental sampling*" (Cottrell et al:2005;127), handler om, at man spørger individer som er typiske for den undersøgelse man er i gang med, hvilket vi må sige medlemmerne af disse grupper var. Disse udvælgelsesteknikker har tilsammen bragt os en bred gruppe af mennesker, som er i stand til at svare på netop det, vi gerne vil vide noget om.

Den anden metode vi har valgt at indsamle data på, er igennem interviews. I modsætning til spørgeskemaer, som kan give et generelt og kvantitativt billede af hvordan noget ser ud, kan interviews give et dybdegående og kvalitativt billede af tingene. Vi har valgt at gøre begge dele i vores projekt, fordi vi mener, at det vil give det bedst mulige svar på vores spørgsmål. Vi valgte at lave to ekspertinterviews med to fagpersoner indenfor området. Den ene er socialrådgiver for Varde kommune og er med til at vurdere de ansøgninger omkring førtidspension, der kommer ind. Den anden er terapeut, og har haft flere ansøgere til førtidspension til samtale og vurdering. Vi kontaktede Varde kommune via mail, og fik hurtigt en mail tilbage med henvisning til den person, vi skulle kontakte. Terapeuten havde vi i forvejen kendskab til, og vi var klar over at vedkomne havde haft forbindelse til førtidspensionister. Med ekspertinterview, forstås det at det er nogle velinformerede og velbevandrede personer (indenfor det pågældende område) man har stillet en række spørgsmål (Kvale et al:2009;167). Det vi altså var interesserede i at finde ud af, var hvordan en vurdering af borgeren finder sted, samt deres egne meninger og holdninger til, hvordan de mener processen fungerer. Vi var af den overbevisning, at de var i stand til at give en brugbar og valid mening til kende, vurderet ud fra deres faglige kompetencer.

Vi brugte en semistruktureret interviewform, som handler om, at man har lavet nogle spørgsmål, men det er tilladt af afvige fra dem under interviewet, hvis man finder det nødvendigt (Kvale et al: 2009;43). Dette gjorde vi, af den årsag at vi ikke vidste hvilke svar, vi ville få, og dermed mente at vi var nødt til at følge de muligheder, som bød sig. Herudover gjorde vi brug af en empatisk interviewform, da vi er forholdsvis nye indenfor anvendelsen af metoden interview. Desuden kunne vores spørgsmål blive opfattet som kritiske og anklagende, og da vi ville opnå række besvarelser, ønskede vi ikke at sætte dette over styr, ved at være mere konfronterende (Brinkmann:2010;33).

Vores data til vores undersøgelser er altså indsamlet i en blanding af kvalitative og kvantitative metoder. Vi valgte at spørge en bred gruppe af førtidspensionister om deres tilfredshed, for at finde ud af, om der var en reel utilfredshed eller tilfredshed på området. Dernæst besluttede vi os for at inddrage nogle fagpersoner, fordi vi er klar over, at de i større eller mindre grad står på den modsatte side af borgeren. Vi var altså interesserede i at høre sagen fra alle sider.

4.4 DATABASEHANDLINGER

Som tidligere nævnt har vi valgt at benytte os af både en kvalitativ og kvantitativ metode, ved indsamling af vores data. Igennem vores kvantitative metode, samlede vi en række spørgeskemaer ind. Vi gik igennem alle de svar, vi havde fået, da vi i skemaerne bad førtidspensionisterne om, at uddybe nogle af deres svar. På denne måde erfarede vi, hvordan tingene forholdt sig (bilag 3), og dermed kunne vi skabe et overblik. Senere lavede vi analytiske illustrationer af svarene, sådan at vi kunne se eventuelle ligheder mellem besvarelserne (bilag4). Vi brugte SurveyXact's eget program til at vise hvordan besvarelserne var fordelt. Derudover valgte vi også at sætte nogle af de besvarelser vi var mest interesseret i, ind i et Excel ark, da vi der kunne opstille en mere overbliksvenlig tabel, i form af krydstabel/frekvenstabel, og på den måde påvise årsagssammenhænge (bilag5). På en af krydstabellerne har vi derefter lavet en chi2 test, for at teste om der er en sammenhæng mellem hvilken lidelse man har, og hvor tilfreds man var i forhold til tidsperioden (bilag5).

I den kvalitative del af metoden valgte vi, som sagt, at lave to ekspertinterviews. Disse interviews blev optaget på lydfil og derefter transskriberet. Vi valgte at lave en transskription, da vi mente det ville effektivisere vores senere analyse, og på den måde lave vores interviews til dokumenter. Under transskriptionen, undlod vi at notere for mange 'fyldord', da vi ikke anså det for at være relevant for vores undersøgelse. Da vi havde fået transskriberet begge interviews valgte vi at lave kodning på dem, hvilket betyder, at man skriver stikord eller små koder ned, omkring det dokument man vil analysere, dette gjorde analysen af vores interviews nemmere. Vi benyttede os af aksial kodning,

hvor vi undersøgte nogle centrale kategorier på tværs af vores interviews og derefter sammenlignede begge interviews. Derudover brugte vi også den selektive form for kodning, da vi fortolkede på vores data(Kvale:2009;223-224). Vi så hele tiden på vores data med analytiske øjne, sådan at vores analyse ville blive nemmere til at gå til. I forbindelse med kodningen og ideen om at sammenligne vores to ekspertinterviews, havde vi på forhånd sørget for at stille nogle spørgsmål, som var ens i begge interviews. Dette gjorde, at vi var i stand til at lave en yderligere sammenligning, hvor vi kunne se hvordan svarene varierede på det samme spørgsmål.

I vores kvantitative metode er det facts, vi har valgt at have for øje samt at finde årsagssammenhænge. I vores kvalitative metode derimod, er det mere sammenligningerne der er den bærende del.

4.5 DATAANALYSESTRATEGIER

Med vores kvantitativt indsamlede data kan vi af en stikprøve af populationen se, hvordan holdninger til førtidspensionsprocessen hænger sammen, og med vores kvalitative data understøtte disse udsagn op med eliteinterviews. På den måde kan vi efter analysen af begge metoder, komme med kommentarer og besvarelse på vores spørgsmål. Vi har valgt at lave en dokument analyse af vores kvalitative data. Der kan analyseres ved hjælp af den dokumentanalytiske metode, da transskriberingen af vores interviews har gjort dem til dokumenter(Dahler-Larsen:2005;10). Som det gælder ved dokumenter udarbejdet i organisationer, er forfatteren i vores dokumenter ikke betydelig, og udgør derfor kun en forfatterfunktion. Vi var mere interesserede i at udspørge eksperter om deres bestemte erhverv og deres mening omkring det, end udelukkende at få deres subjektive holdninger til punkterne(Dahler-Larsen:2005;11). Vi vil i vores analyse kigge på det som et faktuel dokument, da forfatterne beretter om deres oplevelser med hensyn til førtidspensionsansøgere i forhold til deres erhverv. På den måde tillægges afsenderen en central funktion i dokumentet, som er vigtigt at have i baghovedet, når man laver analysen(Brinkmann et al:2010;142).

Reliabilitet er et vigtigt begreb når man snakker kvaliteten af en kvantitativ eller kvalitativ undersøgelse. Ved kvalitativ undersøgelser forstærker man dens reliabilitet ved at baserer undersøgelsen på flere forskellige personer. I vores tilfælde har vi valgt at lave eliteinterviews med to fagpersoner inden for to forskellige områder og på den måde, kan vi i analysen kigge på det samlede data og få et stærkere og et mere validt indtryk af situationen. Reliabiliteten i en undersøgelse bliver også stærkere hvis man sammensætter flere undersøgelsesmetoder. Derfor kan begreber som reliabilitet også bruges på kvantitative undersøgelser, altså hvor vidt en kvantitativ undersøgelse giver konsekvente resultater gennem gentagelser af undersøgelsen(Junge et al:2009;16-17).

I vores kvantitative undersøgelse, har vi valgt at se på endnu et centralt begreb: Kausalitet. Kausalitet eller årsagssammenhænge ligger bag de fleste undersøgelser. Det handler om at finde ud af, om en variabel har en sammenhæng med en anden udvalgt variabel, altså om den ene variabel forårsager den anden (Malchow-Møller et al:2010;69). Igennem vores kvantitative data, har vi på baggrund af vores hovedfokus, valgt at se på, om der er årsagssammenhæng mellem nogle kategoriske variabler: om der er en sammenhæng i, om man er tilfreds med tidsperioden det tog for at få tilkendt førtidspension, og om man har en fysisk eller psykisk lidelse, eller begge dele. Det samme gælder for, hvor tilfreds man var med hensynstaget til mennesket. Derudover har vi også valgt at kigge på hvilken sammenhæng, der var mellem hvilken lidelse man havde, og hvor lang tid det tog før at processen var færdig. Vi har valgt at kigge på disse tre sammenhænge, da vi er interesserede i at se på, hvordan borgeren oplever den proces, de skal igennem, for at få tilkendt førtidspension. Vi vælger at analysere på disse tre sammenhænge, da det vil være interessant at se, om der er tale om kausale sammenhænge, eller om de er uafhængige. Dette gør vi, da vi erfarede, at det har en væsentlig betydning hvilken form for lidelse man møder systemet med. Vi har til dette formål valgt at måle vores variabler ved hjælp af en nominalmåling frem for en ordinalmåling, da rækkefølgen af de givne svar ikke er vigtige, og det vil give os et bedre overblik (Malchow-Møller et al:2010;26). For helt nøjagtigt at finde ud af, om der er en kausal sammenhæng, har vi valgt at lave en frekvenstabel, også kaldet krydstabel for at få et bedre overblik og se hvordan vores variabler sammenvarierer. På krydstabellen laver vi derefter en chi2 test for at undersøge om der er belæg for at tale om sammenhængeårsager i vores tabel (Andersen et al:2010;363). Vi må i vores analyse og fortolkning tage den tidligere nævnte hermeneutiske cirkel i betragtning. Cirkelmetaforen henviser til måden hvorpå viden er skabt. Man starter, som vi gjorde, med en fordom eller forforståelse af casen, hvilket er betingelsen for at forstå, derefter undersøger man nogle delaspekter af undersøgelsen, som måske afviser vores fordomme, og bliver erstattet med et nyt helhedsbillede. Denne cirkelstruktur gentages til man har opnået den viden man ønsker (Sørensen:2010;189).

Opsamling af dataanalyse strategier:

- Dokumentanalyse
- Reliabilitet
- Kausalitet
- Frekvenstabel/krydstabel
- Chi2 test

4.6 UNDERSØGELSENS VALIDITET

Det er enormt vigtigt at en undersøgelse af valid. Er den ikke det, vil den i nogle tilfælde være mere skadelig end gavnlig. Man kan kontrollere validitet på to måder: enten via intern validitet eller ekstern validitet. Ved intern validitet skal man sikre sig, at den stikprøve man udvælger er repræsentativ overfor den population man ønsker at præsentere (Cottrell et al:2005;130). Ved ekstern validitet, skal man sikre, at de resultater man får, er i stand til at repræsentere andre populationer. (Cottrell et al:2005;130). Vores indsamling af empiri er valide, fordi vi har valgt snakke med nogle mennesker, som kender til netop det emne, vi undersøgte, og på den måde er vi i stand til at skabe et generaliserbart billede.

Vi havde en hypotese om, at de to personer vi lavede ekspertinterviews med, ville se sagen på to forskellige måder, da de havde to meget forskellige erhverv. Netop fordi det var ekspertinterviews vi gjorde brug af, er vi af den overbevisning, at det er nogle kompetente svar vi er endt ud med og dermed en høj reliabilitet. Alligevel kan et bias være, at vi ikke var konfronterende nok i vores interviews, da dette kan det give nogle bedre og mere reflekterende svar (Kvale et al:2009;57).

Et stykke hen ad vejen erfarede vi, at lægerne i høj grad har indflydelse på tilkendelse af førtidspension, derfor havde det været optimalt at have lavet et interview med en læge, som har tilset førtidspensionister. Derudover dokumenterer vi for (se kapitel 2), at det er forskelligt fra kommune til kommune hvordan man varetager opgaverne omkring førtidspension. Det kunne have højnet validiteten i undersøgelsen at se på forskellige kommuner.

Vi valgte vi at dele vores spørgeskema i facebook grupper, som udelukkende henvendte sig til førtidspensionister. Vi søgte at få svar fra en bred gruppe på 4.128 personer, hvoraf 103 valgte at besvare helt eller delvist på skemaet. Det er en forholdsvis lille population på 2,49 procent og dermed bliver det en mindre stikprøve, vi kan drage resultater af. En fejlkilde i denne forbindelse kan være en selektions bias, som handler om at vi kan have valgt skævt. Fordi vi udelukkende valgte at spørge personer på facebook, om hvordan deres oplevelse var, kan det give et misvisende billede af hvordan tingene ser ud for de personer som ikke befinder sig på facebook (Riis:2003;136). Derudover kan vores spørgeskema have indeholdt selvselektions bias/bortfalds bias, hvilket vil sige, der kan have været en skævhed i de personer, som valgte at svare på skemaet, på grund af deres oplevelser (Riis:2003;30). Personer med en negativ oplevelse kan i større grad have haft behov for at ytre sig igennem dette skema.

Vi mener at vores undersøgelse og indsamling af empiri er valid. Begrundelsen for dette er, at vi

belyser emnet fra flere sider og antallet af svar på spørgeskemaerne er af sådant omfang, at det er i stand til at give et virkelighedsnært billede af forholdene.

5. PRÆSENTATION AF EMPIRISKE RESULTATER

Dette kapitel vil beskrive vores ubearbejdede empiriske resultater. Det er altså ikke resultater, som har været igennem en fortolkningsproces.

5.2 UNDERSØGELSENS RESULTATER

Da vi havde fået besvarelser på vores spørgeskemaer, kunne vi se, at det var meget blandet hvordan de forskellige borgere har oplevet den proces de skulle igennem (bilag 4). Derudover kan vi aflæse, at ca. 2/3 af besvarelserne kommer fra kvinder, og at 64% af de personer som har søgt førtidspension har søgt på grund af fysiske lidelser. Når vi derudover ser på den mængde af tid, det har taget, at få en tilkendelse, viser besvarelserne et meget blandet udfald og i den forbindelse kan vi se at ca. halvdelen mener, at processen tog for lang tid. Lidt over halvdelen af borgerne oplevede, at de fik ny sagsbehandler, og at det havde en betydning for deres sag. Endvidere kan vi se på besvarelserne, at 30% ikke mente, at der blev taget hensyn til dem som individ, mens besvarelserne for deres egen inddragelse er varierende. Når borgerne blev spurgt om, hvem de mente havde haft størst indflydelse på deres proces, svarede 32% deres læge.

Når vi ser på de uddybende svar i spørgeskemaerne, kommer der også her blandede udtalelser. Nogle fortæller, at uanset hvad de gjorde, var der ikke rigtig nogen, der tog dem alvorligt, mens andre beskriver, hvor hurtigt deres proces er gået (bilag 3). Samme gør sig gældende når de uddyber spørgsmålet om hensyntagen til borgeren som menneske. Nogle beskriver, at de blev behandlet dårligt, og at ingen lyttede, mens andre igen beskriver, hvor godt de blev behandlet, og at de bestemt blev lyttet til. Hermed viser resultaterne i enkelte besvarelser, at der er en overvægt af enighed, mens vi i andre besvarelser kan aflæse, at der er stor variation i, hvordan oplevelsen har været.

Når vi ser på de to ekspertinterviews beskriver socialrådgiveren, at der er forskel på, hvordan de behandler en sag, alt efter hvor akut den er (bilag 9; 76). Derudover fortæller hun, at en tilkendelse sker forholdsvis hurtigt, når først sagen er afklaret. Hun er ikke underlagt mange regler og retningslinjer i hendes daglige arbejde, men nævner ofte lovgivningen, som hun er underlagt og derfor tvunget til at følge. Derudover skal hun bruge en mængde tid på administration, tid hun selv mener kunne bruges på noget andet.

I interviewet med terapeuten beskriver hun, at hun oplever at systemet er skeptiske overfor borgerne, fordi det handler om en sygdom, man ikke kan se (bilag 10; 83). Det er altså svært at afgøre 'skaderne'. Hun fortæller ligesom socialrådgiveren, at når først afklaringsforløbet er overstået, så går tingene forholdsvis hurtigt og gnidningsfrit. Derudover fortæller hun, at det er hendes erfaring,

at de fleste som kommer hos hende, faktisk ikke er klar over, at det er en førtidspension de har brug for og i mange tilfælde helst vil være fri. I modsætning til socialrådgiveren, som netop beskriver at borgeren ønsker dette, og at hun i nogle tilfælde må fortælle dem, at det er de ikke klar til(bilag9;73).

6. ANALYSE

Analysen er en af de mest betydningsfulde dele af en opgave. Det er her, man ser på al den empiri man har indsamlet og herigennem lave en fortolkning af, hvad denne empiri kan fortælle os. Derfor vil dette kapitel indeholde den analytiske del af projektet. Det vil være delt op i tre afsnit; en analyse af de kvalitative og kvantitative resultater og til sidst en sammenkobling af disse. Afslutningsvis vil der være en diskussion, som inddrager pointer fra vores litteraturstudie.

6.1 KVALITATIV ANALYSE

Selvom det vigtigste nok er borgerens egen mening og vurdering af processen til førtidspension, mener vi også at det er vigtigt, at fagpersoner får lov at udtale sig. Dette mener vi, da de kan sidde med nogle aspekter af sagen, som borgeren ikke er i stand til at se. Det er bl.a. derfor vi vælger, at lave en separat analyse af både vores kvalitative og kvantitative empiri. I dette afsnit vil der udelukkende være tale om en analyse af de to ekspertinterviews, som blev lavet med henholdsvis socialrådgiveren fra Varde kommune og vores samtale med terapeuten. Analysen vil hovedsageligt være en fortolkningsproces af de oplysninger vi fik af vores informanter, samt en sammenligning af disse svar.

Når man ser på Webers idealtyper for socialhandlen kan man se, hvor meget der ligger dag danselsen. Især kan vi fremhæve den målrationelle handling, da der danner sig et tydeligt billede af, at både socialrådgiveren og terapeuten arbejder mod et mål. Vi er klar over, at der er betydeligt forskel på den måde de er 'ansat' og dermed også hvor meget styring de har, i det arbejde de udfører. Socialrådgiveren er kommunalansat og er derfor underlagt nogle retningslinjer og har 'kontortid'. Dvs. at fritid og arbejdstid er opdelt (Christensen: 1994; 13-15). Derudover er hun nødsaget til at have kommunens interesse med i sit job, og sørge for at følge de regler hun bliver pålagt. Selvom hun føler hun har stort råderum (bilag 9; 74-75), vil der alligevel være en begrænsning. Ser vi derimod på terapeuten, er hun sin egen chef (bilag 10; 80), og er derfor ikke underlagt andres interesse end sin egen. Det vil også sige at fritid og arbejde flyder sammen, og der er ikke nogen fastlagt lukketid (Christensen: 1994; 33). Det væsentlige er, hvis interesser man skal tage højde for, når man vurderer en borgers sag, samt den tid man har til rådighed. Man kan altså sige, at deres handlinger er målstyret og bruger de midler der bringer den bedst til måls.

Når man ser på de to transskriptioner af interviewene, bliver det hurtigt klart, at det er forskellige perspektiver vores to fagpersoner ser tingene ud fra, alligevel har de begge borgeren i centrum og har et ønske om at hjælpe dem, på bedst mulig måde. Weber udviklede også en teori omkring ratio-

nalitet, herunder formålsrationalitet. Dette handler om forholdet er mellem mål og middel og kan bruges i forlængelse af målrationalitets handlinger. Vi kan bl.a. se på nedenstående citat hvilke midler socialrådgiveren bruger for at nå frem til målet, som er at hjælpe borgeren: *"Jeg synes jo, at det der fungerer ekstra godt det er at jeg kan give mig tid til at snakke med borgerne. Jeg kan bruge den nødvendige tid på at give den rigtige råd og vejledning, forklarer dem det også så jeg er sikker på at de forstår det. (...) Og det synes jeg jo fungerer ekstra godt. Når jeg ser på andre kommuner, og statistikkerne der. Jamen de kan jo have op til 65 procent af de ansøgninger de får, det er jo ansøgninger på det foreliggende. Og der har vi jo så kun 4 procent."*(bilag9;77). Samtidigt forklarer hun også, at det langt fra er alle kommuner der kan tillade sig at bruge den tid, de mener borgeren behøver. Vi kan ud fra socialrådgiverens svar udtrække, at det er vanskeligt at danne et generaliserbart billede af situationen, indenfor kommunernes arbejde med førtidspension. Dette var vi klar over, da der tidligere var lavet undersøgelser på området. Socialrådgiverens udsagn bakker blot op om påstanden. Når man stiller terapeuten det samme spørgsmål, ligger hendes fokus et andet sted(bilag10;83).

I og med de arbejder på to vidt forskellige måder, vil deres opfattelse af omstændighederne også være forskellige. I den forbindelse er det også vigtigt at huske på, at det er på forskellige måder, de hver især arbejder med førtidspensionisterne på. Webers fremtrædende begreb, legitimitet, har stor betydning når man snakker om lovgivningen. Da socialrådgiveren arbejder efter lovgivningen og i den forbindelse accepterer dens retningslinjer, kan man se, at hun er underlagt et legalt herredømme. Endvidere kan vi se, at hun tænker meget i tal og statistikker, hvorimod terapeuten mere snakker i etik og moral. Dette kan igen have noget at gøre med det fag de arbejder med og det at der er forskel på, om og hvordan de er underlagt en arbejdsgiver eller en bestemt styreform.

Det er ikke uden betydning, hvilken lidelse man møder systemet med. Dette er altafgørende, når man snakker mængde af tid, der skal bruges på at vurdere den pågældende sag. Vi erfarede nemlig under interviewet med socialrådgiveren, at der er forskel på, hvor lang tid det tager at få en afgørelse på sin ansøgning, alt efter hvilken lidelse man har. Her er der tale om skellet mellem psykiske og fysiske lidelser. Socialrådgiveren gav os en forklaring på dette, da vi stillede hende spørgsmålet om hvor langt tid, det i gennemsnit tager at blive indstillet til førtidspension: *"Det kan man ikke sige. Det er meget, meget individuelt. Nogle borgere så jo sådan lidt mere, øh skal vi kalde den funktionelle lidelser, som gør det svært for lægerne at diagnosticere. Øh, og det er jo sådan i lovgivningen, at en tilstand den skal jo være varig og stationær. Det vil sige at der skal faste diagnoser på. Lægerne skal kunne give nogle absolutte faste prognoser, før de kan behandle sagen i forhold til førtidspen-*

sion. (...).”(bilag9;74). Det er altså ikke kommunes socialrådgivere, som bruger en stor mængde tid på at komme frem til en beslutning, det der derimod kan tage tid er vurderingen af, om en borger er egnet til at komme på førtidspension. Det er derfor også vigtigt at nævne, at de personer som kommer hos den terapeut vi snakkede med, oftest kommer på baggrund af psykiske lidelser(bilag10;82). Dette kan være en af årsagerne til, at terapeuten i nogle henseender er en smule skeptisk overfor systemet(bilag10;83). Da det er tydeligt at høre, at terapeuten har borgeren i fokus(bilag10;83), skyldes dette måske til dels hendes erhverv, og dels at hun fungerer som et slags talerør fra borgeren til kommunen(bilag10;83). Vi kan altså forstå ud fra nogle af de svar vi modtog fra vores informanter, at det er et større system med flere elementer, som er med til at afgøre udfaldet. I denne forbindelse kan vi indbringe Webers teori om herredømme. Der er som nævnt de to modsatrettede former for herredømme. Den ene handler om interesse og den anden om autoritet. Man kan sige at socialrådgiveren er underlagt det autoritære herredømme, i form af at det i stor grad er lovgivningen som styrer hvordan hendes arbejdsgang skal se ud. Hun er altså underlagt en autoritet. Terapeuten derimod, arbejder med herredømme som interesse. Hun 'påvirker' borgen til at reflekterer over, hvad der vil være godt for dem. Man kan sige at 'påvirkning' går i begge retninger. Terapeuten bliver 'påvirket' af borgers interesse, som derigennem bliver hendes egen.

Som tidligere nævnt skal den offentlige sektor spare penge, og det indbefatter bl.a. også området førtidspension. Det er simpelthen blevet sværere at få en pensionsordning. Indirekte beskriver socialrådgiveren også alle de systemer og elementer, der har indflydelse på udfaldet af en ansøgning, samt den hvor stor betydning systemet har(bilag9;72-73). Selvom hun som sagt mener, at hun selv får lov at styre sin arbejdsdag, nævner hun at lovgivningen har en meget stor betydning alligevel: *"Jo, og ikke kun for at spare mig selv og sagsbehandlerne for en masse arbejde, men også for at give borgerne et indblik i hvad er det lige, at det her det drejer sig om. Hvad er det lovgivningen kræver for at få en førtidspension Fordi, hvis du skal arbejde med en borger omkring hvilke resourcer de har og ressourceudvikling så skal du have taget den der tanke om førtidspension ud af hovedet på dem. Fordi de tænker passivforsørgelse men al lovgivning siger jo aktivforsørgelse"*(bilag9;72-73). Man kan altså se ud fra socialrådgiverens svar, at lovgivningen, regler og retningslinjer betyder rigtig meget for alle de personer, som søger en førtidspension. Hver borgers sag bliver lagt ind i et skema (af regler og vurderinger), og ud fra dette bliver det afgjort, hvorvidt en borger er berettiget. Vi kan igennem denne forklaring se, at struktureringen af systemet minder en del om Webers forståelse af bureaukratiet. Der er altså en række regler for hvordan opgaver skal løses. Vi kan bl.a. se at der bliver taget udgangspunkt i ansvarsområder, som f.eks. socialrådgive-

ren, der har nogle bestemte ting som hun har ansvaret for. Derudover er der nogle beslutningsregler, som vi har erfaret at lovgivningen, har en hvis bestemmelsesret over. Grundet denne stramt organiseret styringsform mener vores terapeut, at det er synd for borgeren, med den mistillid der bliver udvist (hovedsageligt for psykisksyge). Der bør være større fokus på at udvise tillid til, at borgerens udsagn er pålidelige og dermed kan udtale sig om, hvad behovet er for den pågældende person(bilag10;83). Vores terapeut bestemmer selv sin dagsorden, i og med at hun handler fra interesse som herredømme og ikke er underlagt en autoritet på samme måde om socialrådgiveren.

Dog kan vi også se at socialrådgiveren kan bevæge sig ud på flere områder og ikke kun er fastlåst i én position(bilag9;71). Vi spurgte hende, hvordan og hvor meget de sager, hun havde med at gøre, kunne påvirke hende. Vi oplevede hvor meget, hun havde sig selv med i processen. Hun fik plads af ledelsen til at bearbejde de sager, hun havde haft med at gøre, også i arbejdstiden(bilag9;76). Så vi kan se, at når hun siger at hun får lov til at styre en masse ting selv, har hun virkeligt også et stort råderum, som giver hende mulighed for at give plads til borgerne som mennesker, indenfor de rammer der nu er tilladt. Lovgivningen vægter stadig mest.

Afslutningsvis spurgte vi begge parter, om der var noget, de mente der kunne gavne en borgers proces til førtidspension, ved at gøre nogle ting anderledes. Vi fik to forskellige svar, som egentlig indeholdt det samme budskab(bilag10;83)(bilag9;78-79). Begge vores informanter ønsker mere tid til den enkelte borger og dermed mere kvalitet og individuel vurdering. Selvom de er uenige på nogle områder, hvilket vi tolker skyldes det herredømme de er underlagt, kan vi se, at der på nogle områder faktisk er stor enighed. Begge fagpersoner ønsker at gøre, hvad der er bedst for borgeren.

6.2 KVANTITATIV ANALYSE

Vi har på baggrund af vores problemstilling, udtrukket nogle variabler fra vores spørgeskema. Disse variabler er blevet overskueliggjort ved hjælp af en krydstabel, hvor vi har indsat vores observerede data, som ses nedenfor.

Observerede værdier								
	Slet ikke	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Ved ikke	Endnu ikke afslutte	Række sum
Fysiske lidelser	19	4	10	9	8	1	3	51
Psykiske lidelser	2	2	1	5	0	0	0	10
Begge dele	5	3	5	3	4	0	0	20
Kolonne sum	26	9	16	17	12	1	3	84

De ovenstående tal udgør personer, som har besvaret spørgsmålet: ”Er du tilfreds med hvor lang tid det tog, før din ansøgning blev godkendt?”. Da de besvarelser vi fik, ikke havde en lige fordeling mellem fysiske lidelser og psykiske lidelser, giver det mere mening og skaber et bedre overblik at

se på det i procenter:

Observerede værdier	Slet ikke	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Ved ikke	Endnu ikke afslutte	Række sum
Fysiske lidelser	37.25%	7.84%	19.61%	17.65%	15.69%	1.96%	5.88%	100%
Psykiske lidelser	20%	20%	10%	50%	0%	0%	0%	100%
Begge dele	25%	15%	25%	15%	20%	0%	0%	100%
Alle udspurgte	30.95%	10.71%	19.05%	20.24%	14.29%	1.20%	3.57%	100%

Her kan man bedre se, hvordan besvarelsene fordeler sig. Vi kan se at ca. 31% af de adspurgte uanset lidelse, svarede at de slet ikke var tilfredse med tidsperioden, hvor ca. 14% af folk uanset lidelser, svarede at de i meget høj grad var tilfredse. En af grundene til den store forskel i besvarelsene med hensyn til tilfredsheden med tidsperioden kan være, at der er meget administrativt arbejde, der skal ordnes inden tilkendelsen forelægges. Som vi tidligere beskrev, mener vi at systemet gør brug af en målrationel handling. Denne handling har målet for øje og sigter efter at opnå dette mål på bedst mulig vis. Herigennem kan måden man forsøger at opnå målet på blive sat ud af fokus og på den måde opstår der denne utilfredshed. Man forsøger at opnå det bedste resultat at man kan glemmer, på hvilken bekostning man vil nå resultatet på. Som vi erfarede i vores ekspertinterviews skal alle som udgangspunkt, som ansøger om førtidspension, igennem et såkaldt ”ressourceforløb”, uanset lidelse. Hvis der f. eks. bliver ansøgt om førtidspension grundet en ryglidelse, skal der redegøres for individets diagnose, samt det, som det undersøgte materiale, (diagnosen) hviler på. Derudover skal individets sygehistorik om tidligere undersøgelser gennemgås. Dernæst skal man igennem en række tjek påvise om lidelsen kun medfører begrænsninger i forhold til rygbelastende/fysisk-belastende arbejde. Hvis dette ikke er tilfældet og ryglidelsen også påvirker stillestående arbejde, så kan man endelig ansøge om førtidspension. Denne proces, man skal igennem, kan for nogle individer virke langtrukket og unødvendig, da man har brug for hjælp og støtte her og nu. Det kan være svært at se grunden til det administrative arbejde og de mange tjek. Derfor kan denne utilfredshed opstå.

Som sagt er der ca. 14% af alle uanset lidelser, som har svaret at de ”i meget høj grad” er tilfredse med den mængde af tid de brugte på processen. I de uddybende svar kan vi se, at de fleste som har været meget tilfredse med tidsperioden har fået tilkendegivet deres førtidspension inden reformen i 2012, hvor ressourceforløbet og rehabiliteringsteamet kom ind og blev en del af processen(bilag3). Dette indikerer ud fra vores undersøgelser, at efter etableringen af rehabiliteringsteamet og ressourceforløbet i processen, er der efter ansøgernes mening, kommet for meget kontrol i form af tjek og arbejdsprøvning. Dette hænger sammen med, at de fleste af de omkring 41% (uanset lidelse), som ved spørgsmålet om tilfredshed i tidsperioden svarede ”slet ikke” og ”i mindre grad”, har søgt før-

tidspensionen efter reformen i 2012(bilag3). Som Webers begreb om formålsrationalitet siger, kan måden man varetager opgaverne på, blive effektiviseret men samtidigt kan dette også betyde at der opstår en mere ensartet sagsbehandling. Man varetager altså ikke den enkelte sag og alle hives gennem systemet.

Vi synes det kunne være interessant at se, om der var en statistisk sammenhæng mellem hvilken lidelse man har, og hvor tilfreds man er forhold til tidsperioden. Derfor har vi valgt at lave en chi2 test på disse variabler. Vi opstillede vores to hypoteser:

- H_0 : Der er ingen sammenhæng mellem lidelse og tilfredshed
- H_1 : Der er sammenhæng mellem lidelse og tilfredshed

Nulhypotesen (den første) skal altid være den, hvor der ingen forskel eller sammenhæng er at se, da man så efter chi2 testen har muligheden for at forkaste hypotesen og dermed påvise, at der er en sammenhæng mellem variablerne. Ud fra vores observerede værdier, udregnede vi de forventede værdier og der ud fra chi2 værdierne. Ved hjælp af MegaStat fandt vi, at vores p-værdi lå på 0,4030. P-værdien er en måde at måle nulhypotesens troværdighed. P-værdien er sandsynligheden for, at vores hypotese er sand. Da p-værdien gerne skal være under 0,05 for at forkaste nulhypotesen, kan vi med vores p-værdi på 0,4030 konkludere, at vi ikke kan forkaste nulhypotesen og dermed påvist, at der ingen statistisk sammenhæng er mellem vores variabler. Vi analyserede os altså frem til, at dette ikke var af den store betydning og på den måde kan det hjælpe os til at komme nærmere en sandfærdig konklusion(bilag 5).

Vi stillede i samme spørgeskema spørgsmålet: ”Følte/føler du at der igennem din proces blev taget hensyn til dig som menneske?”. Til dette spørgsmål har vi igen valgt at opdele svarene i procenter, som ved sidste spørgsmål:

Observede værdier									
	Slet ikke	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Ved ikke	Endnu ikke afsluttet	Række sum	
Fysiske lidelser	20	11	9	10	5	0	0	0	55
Psykiske lidelser	1	4	3	2	0	0	0	0	10
Begge dele	4	4	6	1	4	0	0	0	19
Kolonne sum	25	19	18	13	9	0	0	0	84
	Slet ikke	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Ved ikke	Endnu ikke afsluttet	Række sum	
Fysiske lidelser	36.36%	20%	16.36%	18.18%	9.19%	0%	0%	0%	100%
Psykiske lidelser	10%	40%	30%	20%	0%	0%	0%	0%	100%
Begge dele	21.05%	21.05%	31.79%	5.26%	21.05%	0%	0%	0%	100%
Alle udspurgte	29.76%	22.62%	21.43%	15.48%	10.71%	0%	0%	0%	100%

Til dette spørgsmål svarede ca. 30 %, at de slet ikke var tilfredse med den behandling de fik. Her valgte vi at give folk muligheden for at uddybe deres svar. De som svarede ”slet ikke” eller ”i min-

dre grad”, har generelt i deres uddybende kommentarer besvaret, at de føler sig tilsidesat: ” *Man er bare en i køen*”, ” *Mere hensyn til paragraffer, end til mennesket og den enkelte sag*”(bilag3;50-51). Alle disse regler og generaliserende tjek ansøgerne skal igennem kan nemt få dem til at føle, at de ikke bliver taget alvorligt, som et individuelt individ der har det dårligt, og som har brug for hjælp. Når man ser på Webers legitimitets begreb, beskriver han at der er fire måder man kan tilslutte sig legitimitet på. Han påpeger at, når man snakker om ledelse i organisationer (såsom kommunen/forvaltningen), er det vigtigt at lederen besidder den karismatiske del, ellers vil det være svært at opnå det ønskede resultat. Da lovgivningen er ansigtsløst og den del af systemet som bestemmer mest, kan det have betydning for borgernes utilfredshed. Mange af de med fysiske lidelser, som har besvaret vores spørgeskema, har udover at være utilfreds med hensynstagen, også følt at de blev kørt psykisk ned(bilag3;50). Der er flere som mener, at de i løbet af processen er blevet kørt længere ned psykisk og faktisk er kommet så vidt, at de i deres afsluttende del af processen, udover de fysiske problemer, også har tilegnet sig psykiske. Dette grunder i, at de har følt sig overvåget og haft fornemmelsen af, at der blev gået mere op i økonomien omkring sagen. De oplevede ikke en personlig tilrettelagt proces pga. den målrationelle måde at handle på, med masser af administrativt arbejde(Københavns kommune:2013;1). Derudover har nogle fået indtryk af, at der var mistro fra kommunens side i forhold til, hvad de fortalte om deres egne lidelser(bilag3;50-51).

Samtidigt med disse negative oplevelser, er der også nogle som har været mere heldige med deres proces(bilag3;49-50). Pointen er at det er forskelligt hvordan man oplever sin gang i systemet. Der er i alt 50% af dem med psykiske lidelser, som har besvaret, at de ”i nogen grad” eller ”i høj grad” føler sig taget hensyn til som menneske, mod de ca. 43 % med fysiske lidelser. Dette kan skyldes, at de med psykiske lidelser ved siden af deres ressourceforløb også har samtaler med psykologer, og på den måde får hjælp til deres lidelse og derfor ikke føler en så stor ekstra psykisk byrde, som de med fysiske lidelser gør. Denne påstand grunder i vores interview med terapeuten, som oplyste os om, hvilken rolle hun havde(bilag10). De med fysiske lidelser bliver igennem processen klar over, at det tager hårdt på psyken, og har ikke samme værktøjer til at håndtere det psykisk pres, som de der ansøger på baggrund af en psykisk lidelse i nogle tilfælde har. I den forbindelse kan man se på Webers begreb om herredømme. Man kan sige at borgeren bliver underlagt et autoritær herredømme i form af, at lovgivningen styrer hvad der skal ske for borgeren. En anden vinkling af sagen er, at systemet interessere bliver pålagt borgeren i form af diverse ressourceforløb. I den forstand bliver borgen påvirket til at varetage systemet interesser, som er, at få folk i arbejde. Hvorimod deres egen interesse først og fremmest kan være, at få det bedre.

Derudover er der andre delte meninger om, hvorfor de ikke føler, at der er blevet taget hensyn til dem (de som har svaret ”slet ikke” og ”i mindre grad”). Mange giver til kende, at de mener, de har ventet alt for længe på at få tilkendelsen. De med fysiske lidelser har ikke følt, at der er blevet taget hensyn til dem som mennesker, mener at det skyldes den lange proces de har været igennem. De argumenterer for, at systemet blot prøver at spare penge ved at holde dem fra førtidspension så længe så muligt(bilag3;49-51). De mener ikke at de bliver hørt, eller at deres meninger og udlæg bliver taget seriøst mellem alle reglerne, der skal overholdes ligeligt for alle. En anden faktor i de uddybende svar, handler om de som ikke mener, at der bliver taget hensyn til dem. De svarer nemlig også at de har haft et uheldigt skift af sagsbehandler. Der var 25 personer, som valgte at lave et uddybende svar til spørgsmålet ”*Føler du, at det havde nogen betydning for din sag, at din sagsbehandler blev skiftet ud?*”, heraf havde 15 individer haft en negativ oplevelse med deres skift(bilag3;49). De fleste beskriver, at de blev mere og mere opgivende, hver gang de skulle fortælle deres sag og fra deres synspunkt forsvare, hvorfor de var egnet en førtidspension(bilag3;49-50).

Selvom dette var tilfældet for flere personer, var det for enkelte andre en gevinst at skifte socialrådgiver/sagsbehandler(bilag3;48). Pointen her er altså, at det ikke nødvendigvis er skidt at skifte sagsbehandler, fordi muligheden for at skifte til det bedre foreligger. Alligevel kan vores resultater og besvarelser belyse, at det kræver megen overvejelse før man skifter kontaktpersonen til borgeren ud.

Vi kan på baggrund af vores besvarelser på spørgeskemaet se, at der er lidt over 40% som er utilfredse med den mængde af tid der blev brug på deres tilkendelse. Dette er et meget højt tal, når man snakker om folk, med en lidelse der har brug for hjælp, i form af en førtidspension.

Der er i alt ca. 52% som mener, at de ”slet ikke” eller ”i mindre grad” er blevet taget hensyn til som menneske, da al personlighed og individualitet forsvinder mellem lægetjek, skift af sagsbehandler, administrerende arbejde, mistro, regler og paragraffer. Webers bureaukrati er en vejledning til hvordan man kan effektivisere og standardisere arbejdsprocessen indenfor en organisation, alligevel kan vi se, en betydningsfuld utilfredshed blandt borgerne, når de beskriver sig selv som et nummer i rækken. Når man har med mennesker har at gøre, er det måske bedre at handle på et mere individuelt plan.

6.3 SAMMENKOBLING AF ANALYSER

Ud fra vores indsamlede empiri fra både spørgeskema og ekspertinterviews kan vi se at Webers begreber og teorier stadig betyder en del i dansk forvaltning i dag. Der er blande opfattelser af til-

fredsheden af hvordan den almene borger oplever hensyntagen til dem. Dog kan vi man se at der er en betydeligt utilfredshed og dette kan være problematisk. Når to fagpersoner, der sidder med et fælles område kan se forskelligt på sagen, kan det skyldes de forskellige herredømme de er underlagt. Vi kan altså se at der er forskellige faktorer som spiller ind og det har stor betydning hvilken side af lovgivning man sidder på.

6.4 DISKUSSION

Vi har igennem vores analyse fået en forståelse for hvordan en lang række borgere har oplevet deres gang i systemet. Ud fra vores litteraturstudie vil vi nu drage en parallel til den empiri vi selv har indsamlet og nu også analyseret. I den første rapport i litteraturstudie af Susanne Wiederquist, argumenteres der for, at den nye måde at håndtere sagerne på, med arbejdsprøvning og ressourceforløb skal kunne medvirke at borgerne ikke betragtes som værende ens(Wiederquist:2012;12). Vi har igennem vores undersøgelse erfaret at dette ikke i særlig stor udstrækning er tilfældet. Mange borgere, der trods gennemgang af ressourceforløb stadig blot føler sig som et nummer i rækken(bilag3;50-52). Alligevel mener vi at argumenterne for rapporten er relevante, da vi er blevet opmærksomme på den udeblivende tilfredshed. Den anden rapport skrevet James Henry Weatherall og i bogen skrevet af Lone Scocozza fra 1977 beskrives det hvilke personer der oftest søger førtidspension. Dette er ikke et området vi har undersøgt nærmere, men mener alligevel at det er gavnligt at vide. Gennem Weatherall's undersøgelse kunne vi nemlig aflæse hvilke personer som fik denne tilkendelse, dette gav mulighed for indsigt i hvilken målgruppe vi havde med at gøre. Ser vi derimod nærmere på Steen Bengtsons rapport, minder vores undersøgelse en smule om den. Han havde til formål at undersøge forvaltningens inddragelse i tilkendelsen af førtidspension og se på hvordan dette bliver varetaget i de forskellige kommuner. Der er sket en nedgang i tilkendelsen efter at man har indført den handlingsorienterede strategi(Bengtson:2002;62). Man har altså ønsket at reglerne ikke skulle styre udfaldet af disse tilkendelser i nær så stor udstrækning og i stedet forsøgt at lave nogle handleplaner. Om denne handlingsorienteret strategi har hjulpet nok, kan der være delte meninger om. Nok er man begyndt at se på borgerne langt mere individuelt end tidligere og givet dem nogle redskaber, hvor man afprøver deres evner på arbejdsmarkedet. For mange borgere er det nedslidende at skulle igennem alle disse prøvelser(bilag3;50-51). Terapeuten vi snakkede med, kan også se hvordan det påvirker borgeren at skulle igennem disse forløb og hvordan en mistillid fra systemets side, vækkes overfor borgeren(bilag10;82). Vi snakkede med en socialrådgiver fra Varde kommune, som kunne oplyse os om, at måden de varetog opgaver i deres kommune ikke var gene-

relt for alle kommuner i Danmark(bilag9;75). Fordi vi netop, er klar over denne forskel mener vi også, at det har betydning for de besvarelser vi har fået på vores spørgeskema. De som er tilfredse kan, hvis man ser på denne argumentation, komme fra andre kommuner end dem som er utilfredse. Vores fjerde rapport skrevet af Sanne Lund Clement satte fokus på at undersøge hvordan borgerne har det efter en tilkendelse af førtidspension(Clement:200;23). Gennem vores undersøgelse har vi valgt at sætte fokus på borgeren mens denne tilkendelse skal ske. Vi kan konkludere at borgernes egen opfattelse af denne hensyntagen er gnske lille under processen. Der kan ses en sammenhæng mellem begge undersøgelser som viser at systemet let slipper ansvaret for borgeren og lader den stå alene i situationer hvor de har brug for netop en autoritær hjælp. I notatet fra København kommune beskrives det hvilke opgaver forvaltning har i forbindelse med en tilkendelse af førtidspension. Man kan sige at dette har været væsentligt i forbindelse med vores undersøgelse, da det har været relevant for os at vide hvilke opgaver kommunen tager sig af, og ikke mindst socialrådgivere. Vi har erfaret at forvaltningen i kommunerne har stor indflydelse på denne proces og at det er en nødvendighed at den er til stede for at opretholde orden i systemet. Lad man blot medarbejderne (i form af sagsbehandlere, socialrådgivere, læger osv.), tage individuelle beslutninger kan man risikere en større uligevægt i de forskellige kommuner og måske også indenfor de samme kommuner. Ud fra denne diskussion kan vi se at det er nødvendigt at der er nogle rammer og regler for hvordan opgaver bliver varetaget, dog ville en større individuel forståelse af borgeren kunne øge tilfredsheden.

7. KONKLUSION OG PERSPEKTIVERING

På baggrund af vores hypotese om at kommunernes arbejdsproces er regelstyret, når det gælder førtidspension, udarbejdede vi problemformuleringen: *"Hvordan påvirker reglerne i lovgivningen ansøgernes opfattelse af processen til førtidspension?"* Vi har igennem denne opgave søgt svar ved hjælp af andre forskeres tidligere indsamlet empiri. Inspireret af disse mente vi, at det var en nødvendighed at lave en mere specifik undersøgelse på området. Ud fra vores metode har vi været i stand til at analysere og konkludere på udfaldet af resultaterne. Vi har ud fra vores deduktive tilgang, som går i spænd med den hermeneutiske cirkels måde at fortolke viden på, erfaret at en forforståelse kan være værdifuld, når man agter at lave en undersøgelse. Dette øger muligheden for at frembringe kilder, som er relevante for emnet.

Igennem analysen af vores empiri kan vi konkludere, at vi hverken kan verificere eller falsificere vores hypotese. Dette skyldes, at besvarelsene ikke er entydige. Alligevel angiver en stor andel en utilfredshed med processen, de skal igennem til en førtidspension. Vi er af den overbevisning, at nogle kommuner er mere regelstyret end andre, dette skyldes at det er kommunerne selv, som har ansvaret for at varetage opgaver på førtidspensionsområdet. Endvidere kan borgernes lidelser have betydning for, hvordan kommunen behandler en sag og dermed borgerens oplevelse af processen. Vi kan altså konkludere at reglerne i lovgivningen har medvirket til at der er ca. 52% utilfredshed, og dette giver klar plads til forbedring på området.

7.1 PERSPEKTIVERING

I Danmark har den offentlige sektor mange opgaver, dette skyldes bl.a., at vores velfærd er så høj. Derfor kan det være en nødvendighed at have skemaer og retningslinjer for hvordan man håndtere forskellige opgaver. I vores perspektivering vil vi fremhæve nogle forslag til, hvordan man kunne have håndteret dette emne anderledes:

- Ved udarbejdelsen af en anden undersøgelse kunne man fokusere på, hvilke kommuner borgerne kommer fra og derigennem præcisere, hvor den største tilfredshed og utilfredshed er. Derudover kunne det give et mere virkelighedsnært billede af situationen, hvis man vælger, at kontakte de kommuner hvis borgere viser den største og mindste tilfredshed.
- Endvidere kunne man lave en undersøgelse, som mere specifikt redegør for borgernes lidelse og herigennem vurdere tilfredsheden af deres oplevelser med systemet.

- En tredje undersøgelse kunne være, at man tog kontakt til nogle af de andre fagfolk, som har med ansøgerne at gøre på et tidligere stadie i processen, som f.eks. læger

8. LITTERATURLISTE

Aagaard, Eva, Johansen, Martin (2012): *"Tusinder er på kontanthjælp i mange år"*. Jyllandsposten

Alminde, Rikke, Henriksen, Kirsten, Nørmark, Cathrine, Stevnsgaard, Louise, Andersen, Mona (2008): 1. Udgave. Hans Reitzels Forlag.

Andersen, Heine, Kaspersen, Lars Bo (2013): *"Klassisk og moderne samfundsteori"*. 5. Udgave, Hans Reitzels Forlag

Andersen Lotte Bøgh, Hansen, Kasper Møller, Klemmesen, Robert (2010): *"Metoder i statskundskab"*. 1. Udgave. 1. Oplag. Hans Reitzels Forlag

Bengtson, Steen (2002): *"Bestemmer forvaltningen om du får førtidspension? – kommunens forvaltningspraksis og tilkendelse af førtidspension"*. Socialforskningsinstituttet

Best, Shaun (2002): *"Introduction to politics and society"* 1. Udgave. SAGE Publications

Bjerg, Ole, Bøgeskov, Tom (2003): *"Max Weber – udvalgte tekster, Bind 2"*. 1. udgave, Hans Reitzels Forlag

Brincker, Benedikte, Kaspersen, Lars Bo, Rostbøll, Christian F., Snitnikovs, Aleksejs, Thompson, Grahame F., Borchorst, Anette, Andersen, Jørgen Goul, Stubager, Rune, Blach-Ørsten, Mark, Lund, Anker Brink, Levinsen, Klaus, Gundelach, Peter, Hall, John A., Crone, Manni, Borrás, Susana, Peters, B. Guy, Harrington, Brooke, Pedersen, Ove Kaj (2013): *"Introduction to political sociology"*. 1. Udgave. Hans Reitzels forlag

Brinkmann, Svend, Tanggaard, Lene (2010): *"Kvalitative metoder"*. 1. Udgave. 2. Oplag. Hans Reitzels Forlag

Brüel, Sven (1976): *"Fremmedordbogen – Gyldendals røde ordbøger"*. 6. Omarbejdede og forøgede udgave. 4. Oplag. Gyldendal

Christensen, Lone Rahbek (1994): *Livsformer i Danmark*". 1. Udgave. 5. Oplag. Samfundsnyt

Clement, Sanne Lund (2000): *"Dansk forskning om førtidspensionister og medborgerskab"* Aalborg Universitet

Cottrell, Randy R., McKenzie, James F. (2005): *"Health Promotion and Education Research Methods"*.

Dahler-Larsen, Peter (2005): *"Kvalitative metoder I et interaktionistisk perspektiv – interview, observationer og dokumenter"*. Hans Reitzels Forlag

Harboe, Thomas (2011): *"Metode og projekt skrivning – en introduktion"*. 1. Udgave. 3. Oplag. Samfundslitteratur

- Holm, Andreas Beck (2011): *"Videnskab i virkeligheden – en grundbog i videnskaben"* 1. Udgave. Narayana Press
- Jacobsen, Bo, Schnack, Karsten, Wahlgren, Bjarne (1983): *"Videnskabsteori"* 4. Oplag. Gyldendal
- Jacobsen, Michael Hviid, Carleheden, Mikael, Kristiansen, Søren (2010): *"Tradition og fornyelse – en problemorienteret teoriehistorie for sociologien"*. 2. Udgave. Aalborg Universitetsforlag
- Jacobsen, Michael Hviid, Lippert-Rasmussen, Kasper, Nedergaard, Peter (2012): *"Videnskabsteori – i statskundskab, sociologi og forvaltning"* 2. Udgave. Hans Reitzels Forlag
- Johansen, Martin, Pauli, Kim (2010): *"Førtidspension og indvandre"*. Jyllandsposten
- Junge, Dorthe, Lustrup, Peter (2009): *"Social innovation – en guide til rejse i ukendt land"*. 1. Udgave. 2. Oplag. Books On Demand
- Larsen, Bøje (1978): *"Max Webers bureaukratianalyse: Misforståelser og muligheder"*. Handelshøjskoleafdelingen i Sønderborg. Syddansk Universitetscenter Bibliotek
- Malchow-Møller, Nikolaj, Würtz, Allan (2010): *"Indblik i statistik – for samfundsvidenskab"*. 1. Udgave. 1. Oplag. Academica
- Kvale, Steinar, Brinkmann, Svend (2009): *"Interview – introduktion til er håndværk"*. 2. Udgave. Hans Reitzels Forlag
- Københavns kommune (2013): *"Handleplan til beskæftigelses- og integrationsudvalget"*.
- Pécseli, Benedicta, Harste, Gorm, Jacobsen, Bjarne, Lægaard, Sune, Sprogøe, Jonas (2008): *Idehistorie for de pædagogiske fag"* 1. Udgave. Nordisk Forlag A/S
- Ploug, Niels, Henriksen, Ingrid, Kærgård, Niels (2004): *"Den danske velfærdsstats historie – antologi"*. Socialforskningsinstituttet
- Quist, Swerre, Kristoffer, James Miles, Østergaard, Janus (2013): *"Mette F. Svinger de svageste"*. BT
- Riis, Ole (2003): *"Sociologiske metoder i praksis"*. Aalborg
- Scocozza, Lone (1977): *"Lønarbejde eller førtidspension – en analyse af den samfundsmæssige baggrund for førtidspensionering, belyst ved en undersøgelse af ansøgere til førtidspension i Vestjylland"*. 1. Udgave, Roskilde Universitetsforlag
- Social-, børne- og integrationsministeriet (2013): *"Lovtidende A – Bekendtgørelse af lov om social pension"*
- Swedberg, Ricard (2005): *The Max Weber dictionary – Key words and central concepts"*. 1. Udgave. Stanford University Press

Sørensen, Asger (2010) *“Om videnskabelig viden – Gier, ikke og ismer”*. 1. Udgave. Samfundslitteratur

Thisted, Jens (2011): *“Forskningsmetode I praksis – Projektorienteret videnskabsteori og forskningsmetodik”* 1. Udgave. 2. Oplag. Munksgaard Danmark

Weatherall, James Henry (2002): *”Vejen til førtidspension – analyse af overgangen til førtidspension i befolkningen”*. Socialforskningsinstituttet

Wiederquist, Susanne og Christensen, Magnus (2012): *”Reform af reglerne om førtidspension og fleksjob – reform af førtidspension og fleksjob, herunder indførelse af ressourceforløb, rehabiliteringsteam og fleksløntilskud, m.v.”*. Wiederquist ApS

8.1 INTERETSIDER

Statistikbanken.dk (d. 04.03.2014, Kl. 13.21). – AUKO1: Offentligt forsørgede (fuldtidsdeltagere) efter område, ydelsestype, køn og alder.

Beskæftigelsesministeriet.dk (d. 15.04.2014, Kl. 15.56). -

<http://bm.dk/da/Beskaeftigelsesomraadet/Flere%20i%20arbejde/Reform%20af%20foertidspension%20og%20fleksjob/Hvad%20betyder%20reformen%20for%20dig/Kan%20du%20fa%20tilkendt%20fortidspension%20fremover.aspx>

9. BILAG

Dette kapitel indeholder udtrækning af data, illustrationer af grafer samt alle de undersøgelser vi har foretaget igennem projektet. Det er altså al vores empiri som er samlet i dette kapitel. Derudover vil transskriptionerne af vores to ekspertinterviews være at finde herunder.

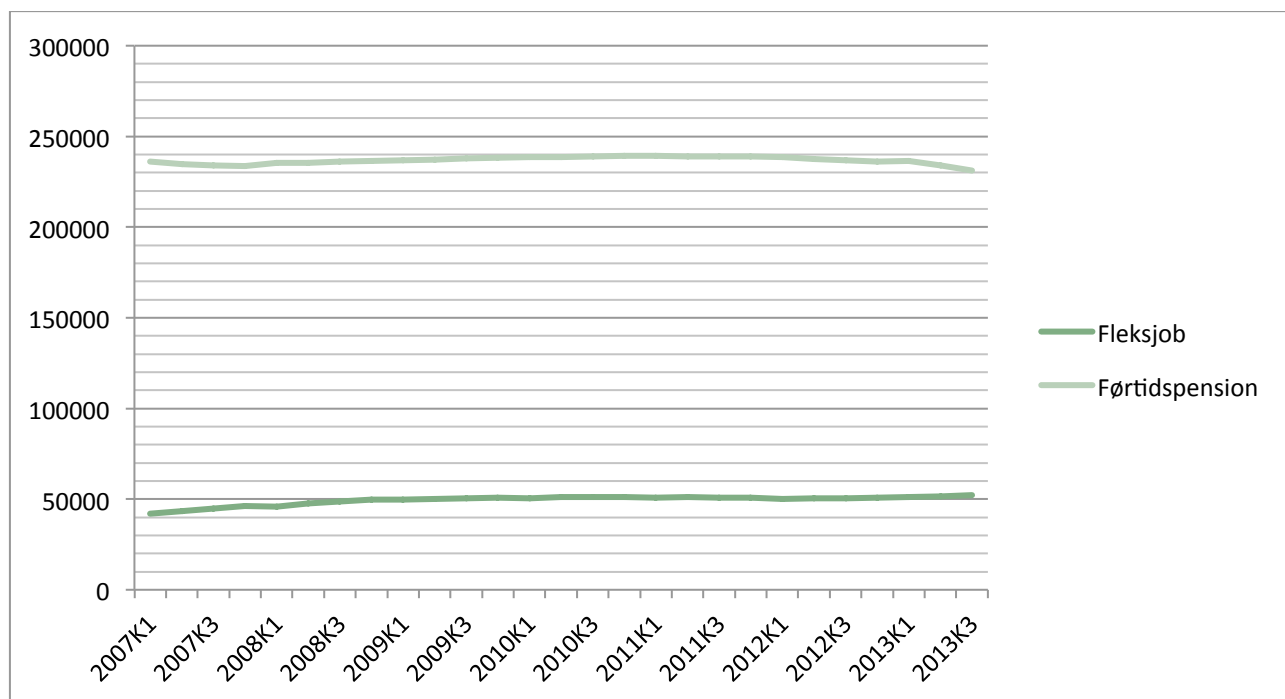
9.1 BILAG 1

Herunder er opstillet det antal personer der i det pågældende årstal (pr. Kvartal) har været enten på fleksjob eller førtidspension. Datatallene er fundet på statistikbanken.dk.

Årstal	Fleksjob	Førtidspension
2007 K1	41857	235141
2007 K2	43455	234597
2007 K3	44758	233861
2007 K4	46025	233749
2008 K1	46017	235373
2008 K2	47735	235513
2008 K3	48824	236065
2008 K4	49739	236572
2009 K1	49619	236855
2009 K2	50187	237139
2009 K3	50469	237800
2009 K4	50706	238384
2010 K1	50426	238603
2010 K2	51034	238687
2010 K3	51537	239065
2010 K4	51379	239336

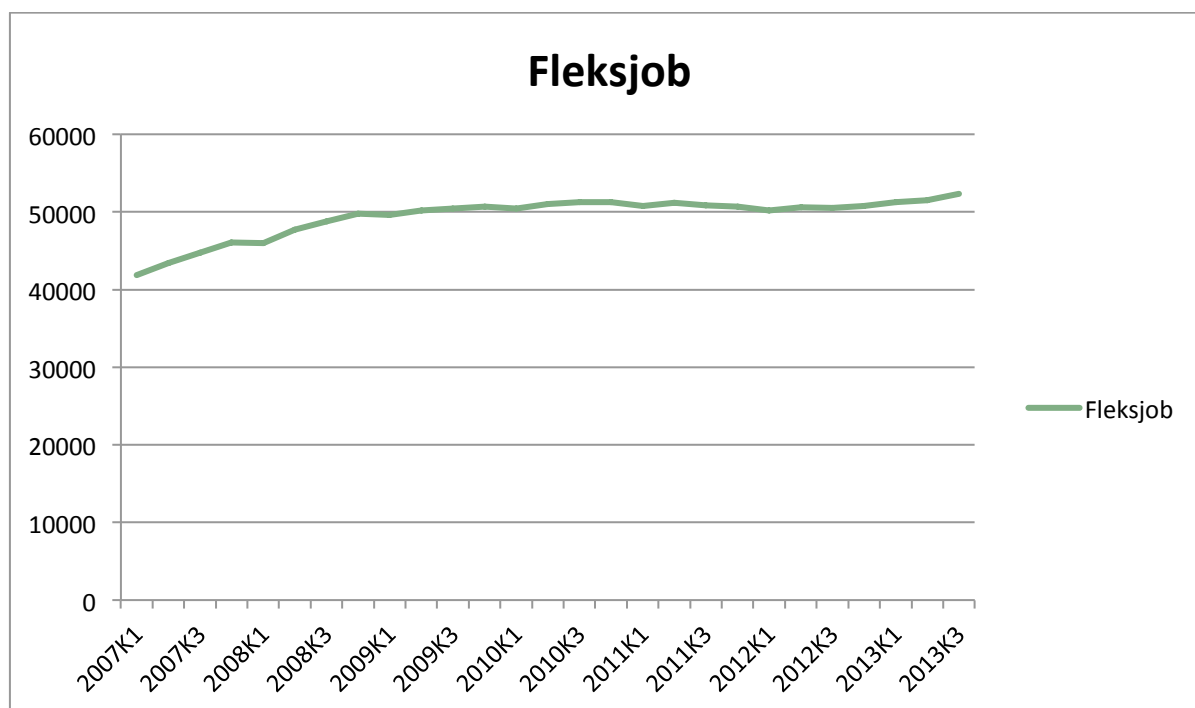
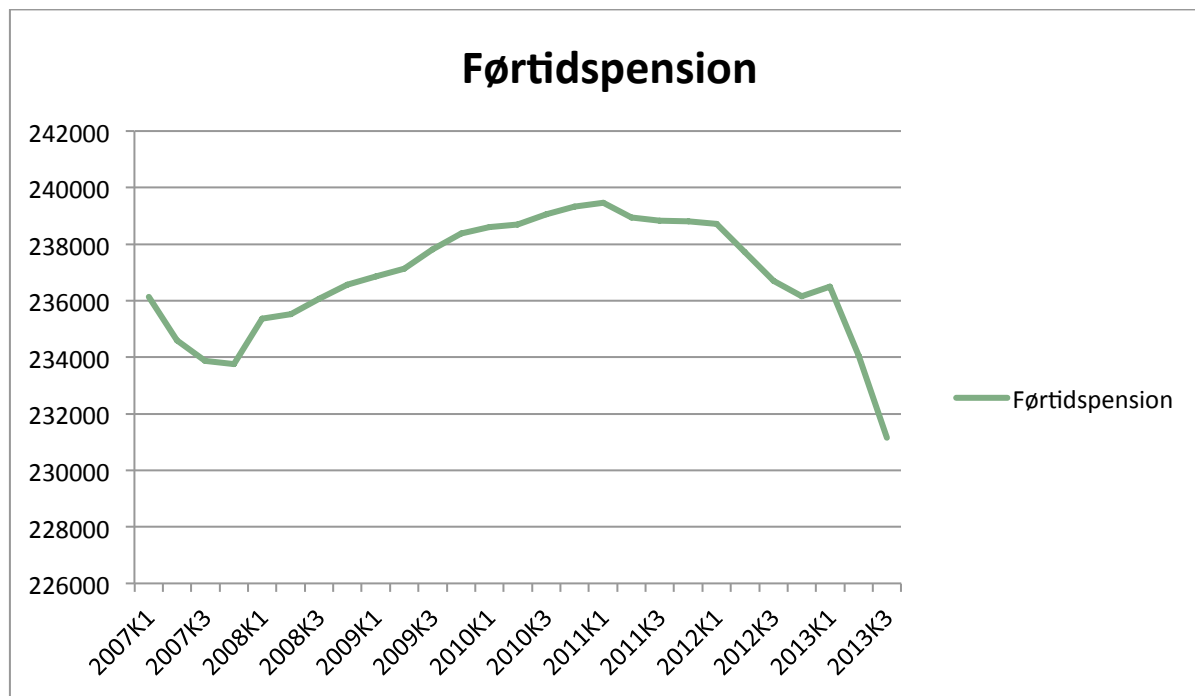
2011 K1	50769	239457
2011 K2	51153	238943
2011 K3	50855	238820
2011 K4	50669	238808
2012 K1	50224	238717
2012 K2	50594	237722
2012 K3	50556	236700
2012 K4	50780	236168
2013 K1	51298	236504
2013 K2	51529	234060
2013 K3	52351	231144

Grafen herunder viser udviklingen i tallene af personer på fleksjob og førtidspension fra ovenstående tabel.

9.2 BILAG 2

Graferne illustrerer udviklingen i tallene af henholdsvis førtidspension og fleksjob. Tallene stammer fra statistikbanken.dk (Se tabel i bilag 1 for nærmere detaljer i tallene).

9.3 BILAG 3

Dette bilag indeholder de ubearbejdede uddybninger som spørgeskemaerne inddrog. Det vil sige at der på ingen måde er omskrevet eller rettet noget i nedenstående udsagn. Derudover er der værnet om kildernes anonymitet, sådan at alle besvarelser ikke kan føre frem til nogen personer.

Er du tilfreds med hvor lang tid det tog før din ansøgning blev godkendt?

Uddyb gerne dit svar på dit tilfredshedsniveau i forhold til tidsperioden:

- Der var sygdom på pensions kontoret og ingen kunne så tage stilling da som jeg fik afvide ville være en fælles beslutning ??
- Jeg var ligeglad da jeg var så syg og så ung
- Første gang der blev søgt gik den igennem uden at jeg var til alle de ting at andre oplever
- Har absolut intet negativt at indvende Alle parter (sagsbehandler, RH teamet og egen læge) har arbejdet hurtigt :)
- Grunden til at jeg mener at det tager for lang tid er at tiden ikke udnyttes ordentlig. Der er alt for meget spild tid. En meget mer målrettet afstemt på den berørte process/afprøvning ville være meget bedre for alle. Kommunen ville spare mange penge hvis vi blev arbejdsprøvet på REVA i stedet for ud på arbejdspladser. En arbejdsplads kan ikke afprøve os på ALLE niveau-er. I et REVA center som har alle arbejdsgange under ét tag ville være at fortrække. Når man så havde fundet noget som var gavnligt skulle arbejdspladsen bruges til flexjobbere. Få folk ud i korrekte flexjob også selv om det kun er et par enkelte timer om ugen. Men langt mere skal der lyttes til den ramte borger og ikke kommunens lægekonsulenter som aldrig kommer til at se borgeren.
- Jeg tog ikke selv initiativ. Min sagsbehandler meddelte blot at nu var jeg på førtidspension. Det var i 2005
- I de små to år min ansøgning var under vejs, fik jeg foretaget flere lægelige undersøgelser og var i arbejdsprøvning, så tiden passer nok meget godt.
Har i hvert fald ikke noget at sætte på mit forløb.
- Måske i skal omformulere jeres spørgsmål . Det er jo som regel sagsbehandleren der søger om pensionen min ringede og sagde hun havde søgt , og ugen efter havde kommunen godkendt
- De 2-3 år var reel afklaring med henblik på evt. førtidspension. Forud gik 5-6 år på kontant-hjælp, efter at sygedagpengene var udløbet, uden at jeg var blevet rask.

- Jeg måtte selv rykke efter en special læge havde udtale: hvis der ikke er nogen ændringer efter et år så mente han jeg skulle have min førtidspension. Så da der var gået ca 1,5 år efter denne skrivelse måtte jeg ringe til kommunen for at høre hvor lang tid der ville gå. Hele min sag tog ca 6 år
- Jeg blev lovet min efter et halvt år, men der gik 3 år. Muligvis pga kommunesammenlægningen, men det er stadig for lang tid. Jeg blev sendt ud i aktivering som var jeg jobsøgende hvilket jo er forkert.
- Jeg har kronisk hjertesvigt og der er ingen muligheder for at få det beder fik det konstateret for 2år siden og prognose for hjertesvigt er dårlig ca 5 år fra diagnose bliver stillet og jeg er stadig på sygedagpenge
- Jeg bestemte ikke selv at gå på førtidspension - jeg var arbejdsløs og min sagsbehandler spurgte pludselig om det ville være noget for mig at blive førtidspensioneret! Det sagde jeg så ja til. Det skal huskes at min pension blev bevilget under den tidligere regering hvor beskæftigelsesminister Hjorth Frederiksen havde indledt en klajagt på sagbehandlere der havde klienter som var arbejdsløse for længe - eller ikke var i aktivering. Ved at give mig pensionen kom jeg på en anden liste som ikke belastede ministerens statestik- Det tog 3 uger for mig at få pension fordi jeg lider af migraine.
- Det er belastende, at gå så længe og ikke om man er købt eller solgt. Det er opslidende.
- jeg ved jeg var skide heldig med mit gik så hurtigt
- Jeg havde været igennem et langt sygdoms forløb...med megen arbejds prøvning af forskellig art. Jeg søgte ikke selv...men blev indtillet til pension. Fra jeg blev indstillet til den var bevilget gik der maks. to måneder.
- Jeg fik førtidspension i 1996, der var det nemmere at få, end nu.
- Det var enormt hårdt psykisk, de år der gik, inden pensions sagen gik igennem. Fik i første omgang en midlertidig, for 2 år, derefter blev den gjort permanent. Samtlige speciallæger ville have jeg skulle på pension, kommunen nægtede.
- Ingen forandring i 3 år, hvilket egen læge og spe læge havde oplyst da alle muligheder var udtømt mht til arbejde
- Selvom tiden var lang, mens det stod på, så kan jeg i dag se at jeg var en af dem, der kom hurtigt igennem forløbet

- Uholdbart man skal kæmpe i fem år for at få enderkendt sin pension, og desuden skulle jeg bruge penge på en advokat for at komme igennem, og da der kom advokat på var der ikke mere end to breve i mellem advokat og kommune så fik jeg den godtkent.
- Sagen har kørt 5,5 år og er ikke færdig i nu det har kostet mig min familie mit hus gik på tvangsauktion jeg står i Ribers og skylder en million kr. Jeg havde en liv/sygepension men efter at man ikke kan få forlænget sine sygedagpenge går man over på kontanthjælp og der modregnes din livopension forsikring og du kan ikke få kontanthjælp når du ejer et hus vi havde børn på 5 og 8 år da jeg blev syg undskyld hvis jeg lyder bitter
- Jeg var meget tilfreds, da jeg havde regnet med, at jeg skulle igennem et meget langt forløb, med speciallæge undersøgelse m.m. Men første svar på min ansøgning vedr. førtidspension, var en tilkendelse af højeste førtidspension (jeg har sclerose). Så det gik nemt og smertefrit for mit vedkommende.
- Syntes de trækker en gennem systemet og følte man blev klædt af fuldstændig.
- Der går efter min overbevisning og erfaring unødvendig lang tid, der er med til at forringe den syges livskvalitet og i værste fald forværre de helbredsmæssige aspekter.
- føler tiden bliver trukket ud i det uendelige og lever pt af en lille bistandshjælp da min kone jo har gensidig forsørger pligt og som slagteriarbejder tjener så det menes at hun kan forsørge mig og vores to børn.
- I forhold til den tid jeg sad parkeret på kontanthjælp, føltes tiden ikke nær så slem.
- 9 måneder er for lang tid til afgørelse . Ikke godt for psyken .
- Man var blevet udsat for lidt af hvert, gennem de sidste 8 år. Dvs, påbegyndt på 2 forskellige uddannelser som jeg blev nød til at stoppe pga operationer i ryggen...derefter en periode med kurser og jobprøvninger.. ja den sidste årstid tænkte man tit på at det var nemmere at tage en håndfuld piller..... Da jeg fik pensionen blev jeg selvfølgelig glad men samtidig med at man på en eller anden måde var blevet kasseret af samfundet.
- Det var kommunen der pålagde mig førtidspensionen.. Jeg søgte den ikke selv...
- Det kunne ikke gå hurtigere.
- Gik sygemeldt i ca. 4år. Og efter 5rygoperationer blev jeg tildelt FTP i løbet af 14 dage.
- Sagen blev trukket i unødigt langdrag - fik undskyldningen om at det var fordi der var meget der skulle skrives, men da jeg modtog dokumentere til gennemgang kunne jeg se, at der var til-

føjet / ændret meget lidt. Som jeg ser det blev min journal bare lagt i en stak og syltet - på trods af at jeg rykkede min socialrådgiver gentagende gange.

- Jeg måtte indrage flere personer end egentlig nødvendig
- Kommunen har netop afslået eget rehabiliteringsteams indstilling til FP
- Havde en lyttende og nærværende sagsbehandler, der kendte til den kedelige diagnose.
- Hele min sag gik meget hurtigt..... kom fra fuldtidsjob, hvor jeg blev sygemeldt og blev arbejdsprøvet.. min sagsbehandler søgte pension til mig lige bagefter, da min erhvervsevne er ophørt. Hun indstillede mig til pension og på mødet 14 dage efter blev jeg godkendt. Det var i 2011.

Føler du, at det havde nogen betydning for din sag, at din sagsbehandler blev skiftet ud?

Uddyb gerne dit svar:

- Hver gang skulle man starte forfra med at fortælle, og de var ikke lige lyttende
- Min sagsbehandler gennem 2,5 år kunne jeg på ingen måder få fat i det sidste år blev konstant mødt med Tlf svarer ?? Og intet han foreslog skete og da jeg fik ny sagsbehandler efter klage fremgik det ingen steder at der bla havde været møde på min bopæl i 2 timer alle mine papirer var heller ik i sagsmappen ???
- Alle steder kommer der nye med arbejdere .
- Det er frustrerende at skulle sætte en ny in i sagen. Og ved hver skift oplevede jeg en fornyet mistro til om det nu også var så slemt min sygdom. Lægerne bakkede mig job op.
- ja til det bedre
- Ja for den første sagsbehandler jeg havde var ikke indstille på, at jeg skulle andet end tilbage i 37 timers arbejdsuge, selv om jeg sidder med en skadet ryg og meget svær KOL, så det var godt jeg blev adspurgt til ekstern sagsbehandling og senere helt ny på kommunen.
- Min søde sagsbehandler skulle på barsel , men fik en anden sød sagsbehandler i stedet
- Det trak tiden ud. Da en ny skulle sætte sig ind i sagen, samt det kan være at der skal gåes nye veje
- Skulle hver gang "starte med Adam og Eva"...
- Min sag blev bare liggende
- Flere forskellige svar om samme sag plus henlæggelse i 6 mdr. Det fandt jeg selv ud af

- Ja hende jeg har fået viser lidt mere indtersert i at få det gjort rigtig hende jeg hade får ringede efter 51 uger og sage nu har du en uge tilbage på sygedagpenge hvad har du tænkt dig at gøre ved det
- Efter adskillige skift, viste det sig faktisk i sidste ende at være en fordel for mit vedkommende.
- det gik meget hurtigere og skiftede endda 2 gange, jeg var heldig at få en fornuftig sagsbehandler som kunne se det jeg havde været i gennem, for inden havde jeg haft en der var syg og ikke overholdt aftaler hvilket jeg klagede over det afførte så helt andre boller på suppen og det så gik hurtigere og mere smertefrit end jeg selv turde håbe på
- Ja...for hver ny sags behandler...startede forløbet næsten forfra. Deraf de mange arbejds prøvninger.
Men arbejds prøvning kan ikke undværes...det er et god værktøj til at finde folks grænser.
- Kommune forsøger at forhale afgørelse grundet økonomi,
- Ja helt bestemt de havde forskellige meninger alle sammen om forløbet mm
- Ja stor betydning, for den ene var mere hisig end den anden, og desuden da jeg var på kontant hjælp tog de penge fra mig hver mdr. i 4 mdr. og jeg var ene med mine to børn, men jeg ankede den og fik ret, men skulle kæmpe for at få mine penge udbetalt.
- Du kunne starte forfra med at fårtælle din historie de må jo ikke kan læse har haft 13 sagsbehandler i jobcenteret +7 i familieafd.
- Jeg kunne ikke finde hoved og hale i min sag. Men heldigvis var der en anden der kunne varetage den.
- I de næsten 9 år, fra jeg blev sygemeldt til jeg fik pension havde jeg 26 forskellige rådgiver...Det år hvor der var kommune samlægninger havde jeg 7 forskellige. Nogle rådgiver havde ikke engang læst ens journal osv..
- Kun til det bedre - fik endelig en som tog det seriøst og som ikke bad om endnu flere speciallæge udtalelser
- det hele starter næsten , forfra hver gang , så kan kommunen trække tiden endnu længere ud
- Alt skulle nærmest forfra hver gang der kom en ny til.
- Nej !
- Sagen trak ud

Følte/føler du at der igennem din proces blev taget hensyn til dig som menneske?

Uddyb gerne dit svar:

- fik hurtigt følelsen af at man var træt af at prøve at hjælpe, og at jeg blev for #dyr" at hjælpe
- Da jeg fik ny sagsbehandler tog alt en drejning og hun tog i den grad hånd om mig ik bare som borger men også som person og hun oplyste hele tiden både telefonisk og pr brev hvad som skulle ske osv så jeg hele tiden kunne følge med i hvor vi var i processen
- sagsbehandler kom hjem til mig
- Jeg havde den bedste sagsbehandler den samme i hele forløbet
- Blev hørt af sb og gerne i kontakt m hende 2-3 gange om mdr
- Mistro fra kommunens side var det væreste. lægepapirene var jo skulle man mene bevis nok på at jeg ikke var rask.
- Nej, men det tror jeg hænger sammen med, at man jo er følelsesmæssigt ude i torvene, altså at man føler sig overvåget og set efter i alt hvad man foretager sig. Men også, at man kan mærke på sagsbehandlerne at de også er overvåget, at de er set efter i sømmene fra oven. Det er ikke behageligt for nogen
- Er blevet lyttet til hele vejen igennem af alle læger , sagsbehandlere , speciallæger , sociallæger osv
- Mere hensyn til paragraffer, end til mennesket og den enkelte sag
Den sidste sagsbehandler, som indstillede mig til pension, så
Mine problemer
- Jeg skulle selv kæmpe det meste af tiden for min sag efter sammenlægningen af kommunerne og det kan ikke være rigtigt.
- Var med igennem alle spørgsmål enten til mødet eller på telefon. De 2 der kørte min sag vidste hvad de lavede så den bare gik hurtig igennem
- Det er kun penge der tænkes på ikke at det er et menneske som de sider med, de kender ikke regler de skal bare få dig til at opgive, jeg har kørt eksport så min arbejdsprøvning var hos en vognmand men hade kørerforbud da min icd (hjertestarter) hade givet stød nogle gange
- Det handlede overhoved ikke om mig - men om statestikker og niveauer af ledelse som skulle kunne auditere hindanden !
- Jeg synes jeg oplevede en slags mistro...lige indtil speciallæge erklæringerne forelå....så ændrede det sig
- Som før skrevet var det ikke så svært før.

- Overhovedet ikke. Jeg blev smidt rundt i systemet. Det knækkede mig faktisk bare endnu mere. Da pensionssagen blev startet, var det udelukkende på grund af fysiske skader efter hård kemobehandling, da den sluttede var det også psykisk.
- Der bliver taget hensyn til kommunens pengekasse
- Min sagsbehandler handlede hen over hovedet på mig og ville have jeg skulle tage sovemedicin. Det blev jeg ret ked af, jeg blev mere syg i den periode og måtte have mere stabiliserende medicin (for psyken)
- Hvis jeg havde fået lidt hjælp fra start af havde jeg ikke prøvet at tage mit eget liv og havde ikke været indlagt på psykisk hospital i 9 uger og min søn havde ikke været i familiepleje og tror heller ikke jeg var blevet skilt
- Jeg følte, at der blev lyttet til mig, og de problemer/begrænsninger jeg på daværende tidspunkt havde pga. sclerosen. (jeg fik tilkendt den i 1999)
- Man er bare en i køen.
Ikke hensyn til hvilke person man et.
- De har deres egen agenda.
Alt hvad man siger, bliver vendt og drejet og brugt imod en, når det passer dem.
- dårlig kommunikation og nye sagsbehandlere hele tiden.
- Følte systemet var lidt ligeglad og at de nærmest ville af med mig.
- Jeg var jo bare et nummer i systemet.
- Til trods for tydelige og klare udtalelser fra landets top kirurg, om at jeg aldrig kunne arb igen, ringede de hver anden uge og spurgte hvornår jeg havde tænkt mig at påbegynde job igen!!
Hele tiden skulle jeg forsvare og forklare mig, mht hvorfor jeg ikke kunne arbejde
- Selv om at jeg var indlagt havde jeg møde pligt og blev derfor trukket i syg dagpenge hvis jeg ikke dukkede op. Min far mødte op for mig 2 gange hvor jeg selv lagde i Århus på sygehuset og prøvede at forklare dem på kommunen at jeg ikke kunne møde op, men lige lidt hjalp det. Jeg skulle genfortælle alt hver gang jeg fik ny sagsbehandler og jeg følte mig nedgjort flere gange.
- Jeg kan faktisk kun takke min mand for, at jeg blev tilkendt førtidspension samt min sagsbehandler. Vi var så heldig, at min daværende og på det tidspunkt min første sagsbehandler skulle på barsel, og hun ville gerne have min sag afsluttet, inden hun gik af. Jeg ved ikke, om det skyldes, hun var et "rigtig" menneske, og kunne forstå vores situation. Jeg havde modtaget et brev, at nu kunne jeg ikke modtage sygedagpenge mere. Hvad skulle vi så, spise vores hårdt

tjente mursten, lade os skille, låne "kontant hjælp" med tilbage betaling, eller jeg igen skulle forsøge at begå selvmord? Det lykkedes ikke lige 1. gang, og den dag vi var på kommunen, var vi på vej ned til Øst, den lukkede afdeling i Viborg, hvor jeg skulle puttes ind igen.

- Jeg havde en fornemmelse af at økonomiske forhold kom først i forhold til stat og kommune
- Hele processen har været god, indtil i dag - afslag
- Jeg var meget tilfreds både med sagsbehandler, jobkonsulent og det sted hvor jeg blev arbejdsprøvet... jeg fik en masse skånehensyn og mit timetal blev nedsat, da de kunne se, at jeg ikke kunne klare det aftalte timetal

Hvem mener du har haft størst indflydelse på din proces til førtidspension:

Andre, hvem?:

- speciallæger
- Familie afdelingen og psykiateren
- Min sygdom
- Hjernesagen!
- Det sted hvor jeg var i arbejdsprøvning
- Dem alle sammen
- joblinien i odense
- Privat rådgiver
- distrek psykiatrien i Ribe og opsøgende psykoseteam i Ribe
- sygehuset
- Bisidder
- psykolog
- kommunens psykolog
- Special læge
- militærpsy
- støttekontaktperson
- en ny ansat på jobcenteret
- Overlægen.
- Lederen af min arbejdsprøvning
- en særlig støtte kontakt person der kendte lovgivningen

- Den speciallæge der lavede lægeerklæringen
- Min arbejdsgiver.

Hvem mener du har haft størst indflydelse på din proces til førtidspension

Uddyb gerne dit svar:

- Special læge s udtagelse ,,
- ved ikke rigtig --- mig selv min sagsbehandlere
- den sidste sagsbehandler jeg fik. hun havde inden for 14 dage alt klar. det skulle bare lige godkendes og så fik jeg min pension
- Det var en fra Hjernesagen der deltog i mødet med rehabiliterings teamet og der forklarede hvilke skader min blodprop i hjernen havde forvoldt !
- Hende der mente at det var det bedste for mig og fremtiden
- Sagsbehandlere fandt ud af at min kone og min fagforening var nogle hårde modstandere og ikke ville tage nej for gode varer. Det var mit held at min sagsbehandler fra Fagforeningen havde sidet på den anden side af bordet som sagsbehandler i en kommune. Hun kendte til kommunernes "skjulte" dagsorden. Og henviste til dette gang på gang i sagsbehandlingen. Kommunen gav til sidst op.
- Det var nok både den eksterne sagsbehandler, som var en kvinde af ord. Hun lovede ikke mere end hun kunne holde og så gjorde hun hvad hun lovede. Jeg sad aldrig og ventede forgæves eller gik der fra med en opfattelse af at være blevet misforstået eller ikke hørt.

Det sted jeg var i arbejdsprøvning, var der et personale der brændte for deres job. De kunne forklare ting på skrift så alle kunne forstå det, det er jeg sikker på fremmede min sag. At det skulle have så stor indflydelse på min sag begrundet jeg med, at der gennem årene forinden var skrevet meget men ikke noget der kunne betegnes som direkte. På arbejdsprøvnings stedet, beskrev de med få direkte beskrivelser. Rigtig godt

- Jeg er vist bare en af de få , der er blevet behandlet godt hele vejen igennem . Fra min første sygedag til min pension startede fik der 1 år og få måneder .
- Deres rapport var med til at vise et klart billede af hvordan min helbredssituation er.
- Min psykiater har støttet mig ved samtaler og gennem status beskrivelser
- Jeg måtte henvende mig til daværende borgmester og han sendte mig videre i systemet først derefter kom der skred i sagen.

- Det var i sidste ende min sagsbehandler, der fik den i igennem. Men min læge havde stor betydning for processen.
- både mig selv og sagsbehandler og læger
- Jeg syntes det gik lidt for hurtig. Havde "kun" været syg et år og netop blevet opsagt fra mit job. Jeg ønskede ikke blot at blive smidt i bunken uarbejdsdygtig .
- Jeg mener ikke, at en person alene gør arbejdet...men i sidste ende er det jo sagsbehandleren der afgør om der skal søges eller ikke søges. Jeg ved godt man har en mulighed for at søge selv på foreliggende grundlag.....men har ikke hørt om nogen der er gået igennem, hvis man ellers har fået afslag.
- Psykolog tilknyttet kommunen
- En kræftlæge fra Odense Sygehus, som fulgte mig igennem hele mit sygdomsforløb, bankede til sidst i bordet overfor kommunen. Skrev et langt brev til dem, hvor han forklarede min situation osv. Hvorfor de pludselig tog ham alvorligt, men ikke alle de speciallæger i før havde været hos, det ved jeg faktisk ikke.
- Og med god hjælp af læger og spe læger som konsekvent blev underkendt af kommunal lægekonsulent
- Jeg fik en super psykolog hos kommunen, hun hjalp mig meget. Sociallægen lige så, men det var vist også tydeligt at jeg var på vej mod indlæggelse
- Jeg har mødt mange søde mennesker ved kommunen men lovgivning og der faglige evner er håbløse
- Min Psykolog, der fralagde sig ansvaret for hvordan jeg skulle komme igennem det biserre forløb, der resulterede i at jeg fik endnu en blodprop i hjernen, pga stress.
- der skal godt nok kæmpes og det er jo ikke nemt når jeg også skal slås med sygdom.
- Sagsbehandleren har været usamarbejdsvillig hele vejen, selv om jeg er uhelbredelig syg.
- Det var før støttekontaktpersoner blev helt forbudt i at blande sig i den slags sager. Han gav mig rigtig god hjælp og støtte.
- Det var min fysiurg som foreslog fp og hjalp mig gennem hele forløbet . Dette er ikke normalt praksis fik jeg at vide dengang i 80'erne . Hun fulgte mig "helt til dørs" kan man sige .
- Hun læste min sag og syntes jeg havde været igennem meget, hun syntes at det var helt utrolig jeg kunne holde mig oprejst med alle de piller jeg fik/får..(smerteplaster, morfin præparater osv)

- Ved at være så ærlig som muligt og have en god sagsbehandler, en som tror på dig.
- Egen læge var fantastisk , ligeledes lægerne på sygehuset i forbindelse med min ansøgning. Personalet på kommunen modarbejdede kun.
- Især min sagsbehandler men med min ægtefælles hjælp. Da jeg blev tilkendt førtidspension, var "kravene" deri også alder ikke så stramme, som i dag.
- Har ikke noget at takke sagsbehandler eller andre end lægen for.
- Det har været et miks af egen læge, sygehus, mig selv, hjerneskadecenter, fagforening og sagsbehandler
- Da jeg kun kan vælge en mulighed bliver det min læge(r)... jeg har flere sygdomme og mine hospitalslæger havde skrevet nogle relevante udtalelser vedr mit helbred. Men min sagsbehandler var også meget kompetent og gjorde alt for at hjælpe mig. Desuden var jeg selv med til at udfylde papirer (ressourceprofil)

Hvem kunne du godt tænke dig havde haft størst indflydelse på din proces til førtidspension?

Andre, hvem?:

- En blanding af alle 3
- Speciallægerne
- joblinien
- Special læger
- mig selv
- distrekt psykiatrien og psykose teamet i Ribe
- speciallæger
- overlæger
- Ingen
- Daglig læge
- Sygehus

Hvem kunne du godt tænke dig havde haft størst indflydelse på din proces til førtidspension?

Uddyb gerne dit svar:

- Når vi nu bruger mange penge på at uddanne speciallæger og så er det da ondsvag ikke at gøre brug af deres kompetence og faglighed.

- Det ved jeg som ikke, for jeg syntes. At det var en ok process
- Mangler en rubrik med muligheden : INGEN
- Min sag blev støttet af både sagsbehandler og joblinien. Så kan ikke se at der skulle være foretaget noget anderledes.
- At der var lyttet lidt mere til mig. Jeg følte mistillid fra de fleste sagsbehandlers side
- Det er jo dem der kender til min sygdom.
- Det ved jeg ikke lige for de læger/specielt. Læger jeg havde lægeerklæringer fra var 100 % enig sammen med min sagsbehandler samt min advokat (fra fagforening) som jeg havde med på sidelinjen, han var en rigtig god hjælp der kunne slå i gennem hvis de ikke lige forstod alle problemerne
- Jeg ønskede arbejdsprøvning men var for syg sagde de. Jeg kom aldrig i job igen. Idag 7 år efter arbejder jeg 15 timer ugeligt og har fået min identitet tilbage
- Igen som skrevet før..en person gør det ikke alene....men læger og speciallæger bør man jo hører på, da det er dem der har ekspertisen, og kender patienten bedst. Jeg tror ikke at en læge med respekt for sig selv og samfundet, indstiller til at folk bare skal på pension for et godt ord
- Han er den der kender dig og dit helbred
- kommunen tager ikke hensyn til speciallæges udtalelse ,det er de lægekonsulenter på kommunen der laver de papirer udtalelser de har lyst til og det er forkasteligt at det kan finde sted
- Han har hele tiden sagt at jeg ikke kom til at varetage et job pga psoriasisigigten fordi min lever er ødelagt af medicin og så har en kraftig rystesygen oven i
- Min læges vurderinger havde ingen vægt da de ikke mente hun kunne være objektiv, da hun kendte mig for godt.
- måske en fast kontaktperson som var med hele vejen og som er uvildig.
- Alt det der ledte op til at jeg med hjælp søgte FTP var en farce. Så jeg vil ikke have andre end mig selv som føreren.
- Jeg ville gerne der havde været bedre samarbejde med kommunen.
- Hvis man som patient har et godt forhold til egen praktiserende læge, er det den mest professionelle indenfor sundhed, som kan se og føle, hvordan hans/hendes patient har været i gennem nogle år.
- Man bør gå mere i dybten omkring muligheder både for og imod.
- Det er lægen som bedst ved hvad jeg fejler

- Det er lægerne, som har forstand på sygdomme og bedst kan vurdere folks helbred og erhvervsevne.... så jeg synes klart, at lægerne skal have lov til, at vurdere om en person skal indstilles til pension - det har sagsbehandlere ikke forstand på

Er du tilfreds med din egen inddragelse i processen til førtidspension?

Uddyb gerne dit svar:

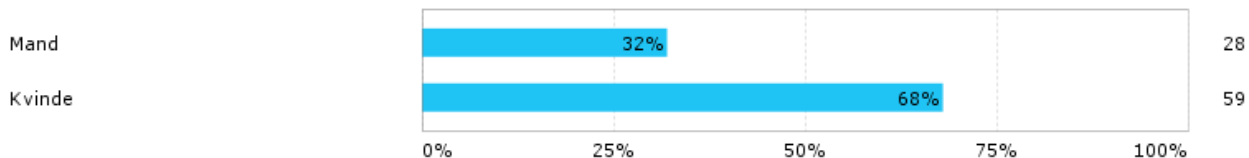
- Da jeg er skadet i hjernen forstod jeg ikke helt hvad der foregik! Jeg var dybt ulykkelig over ikke at kunne arbejde mere - havde været i arb. prøve 1 x 1 time pr uge men nej !
Andre så altså hvad jeg ikke kunne se !!
- Mine ord blev mødt med mistro fra kommunen. Det sårer.....meget.
- Nej, for jeg syntes at kommunen handler hen over hoved på en. Jeg måtte hele tiden selv opsøge næste skridt, og når det så blev taget, så hørte jeg ikke noget før næste trin. Det var ubehageligt. Da jeg så blev koblet på ekstern og senere ny sagsbehandler på kommunen gik tingene meget mere flydende og jeg var igen på banen, men det var i sidste halvår af hele mit forløb. Jeg har været syg i 8 år inden der blev taget stilling til en pensionssag.. Så det er en lang lang proces hvor man bare er tilskuer i eget liv
- Igen , blev lyttet til hele vejen igennem og blev taget seriøst
- Jeg var jo den eneste der kæmpede for at få en afslutning
- satte selv sagen igang i samarbejde med sagsbehandleren som havde forståelse for dette
- Ja for jeg blev kontaktet inden der blev sendt så meget som et stykke papir/mail afsked og hver gang der var noget som skulle uddybes
- Jeg havde heldigvis min mand med som bisidder hver gang...da jeg ikke kan huske og går i sort når jeg bliver presset for meget. Ellers havde ved jeg ikke hvor jeg havde været i dag. Med det mener jeg at man kan godt opleve. at der bliver handlet hen over hovedet på en....hvis man ikke er særlig stærk.
- Nej, det kræver et super heldbred at kæmpe mod systemet
- Jeg gav op ret hurtigt, man kan ikke have kontrol i det system. Jeg lærte at lade socialrådgiveren køre showet og sovepillerne tog jeg kun i en uge.
- De ligeglade med mig og mine børn, de sage de var kede af at de ikke kunne hjælpe os pga lovgivningen
- Mine egne oplevelser af min situation, blev fordrejet, så de passede ind i deres forudindtaget-hed.

- der bliver lyttet men ikke respekteret.
- Kommunen involverede mig næsten ikke.
- Blev ikke rigtigt draget ind i processen . Min speciallæge ordnede stort set det hele . Hun havde fulgt mig en årrække og havde alle relevante fakta .Gik til 3ugers kontrol dengang (fik guldkur)
- Medarbejderen på jobcenteret hjalp med at finde ud af hvilke oplysninger der var relevant og fik mig til kommunens fysterapaut (kan ikke lige finde ud af om jeg har stavet det rigtig)
- Jeg kunne intet selv, og det har de fleste mennesker, som er i sådan en situation som regel ikke i stand til. Derfor er det ALTID en god ide, at have en bisidder med, da man oplever en anden behandling.
- Blev ikke meget inddraget
- Jeg er meget tilfreds.. fik selv lov til at udfylde min ressourceprofil, da den skulle opstartes - og efterfølgende fik jeg alt til gennemlæsning.. og var der ting, som blev noteret forkert fra sagsbehandler, jobkonsulent eller læge, så blev det ændret, så det passede med de rigtige oplysninger

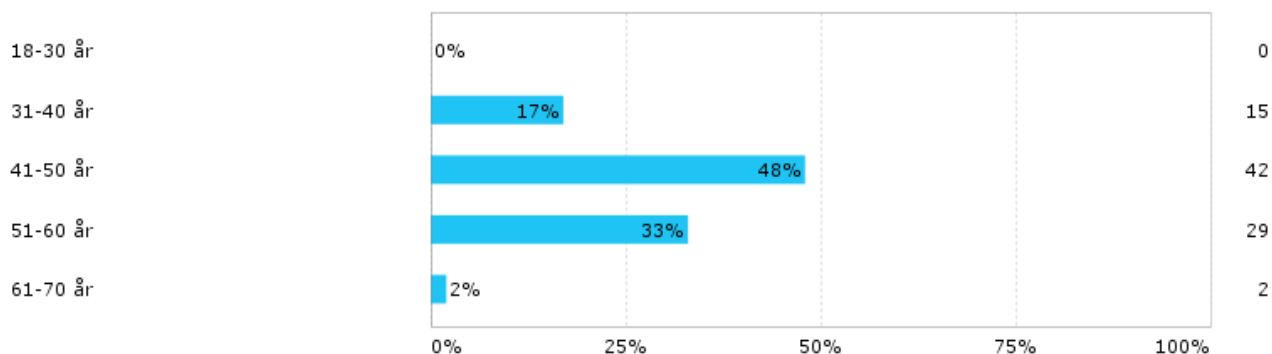
9.4 BILAG 4

Det følgende bilag indeholder besvarelserne fra vores spørgeskema vedrørende undersøgelsen om førtidspension. Derudover er der værnet om kildernes anonymitet, sådan at alle besvarelser ikke kan føre frem til nogen personer.

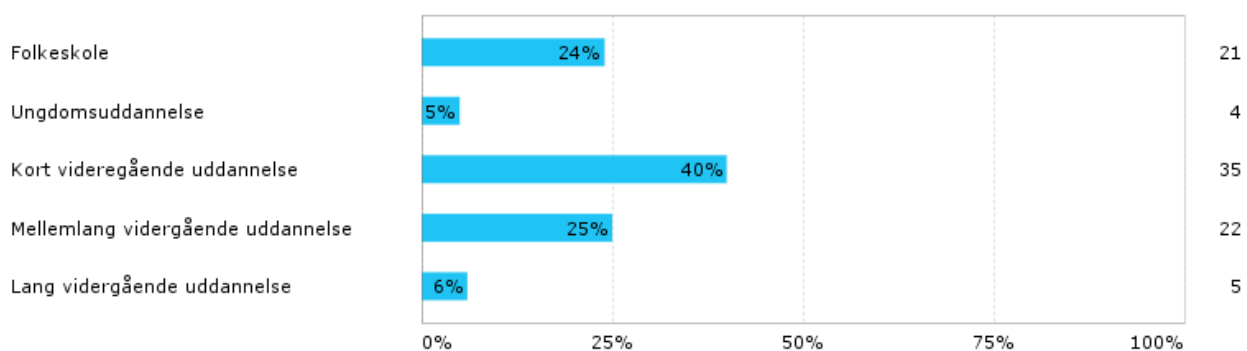
Køn

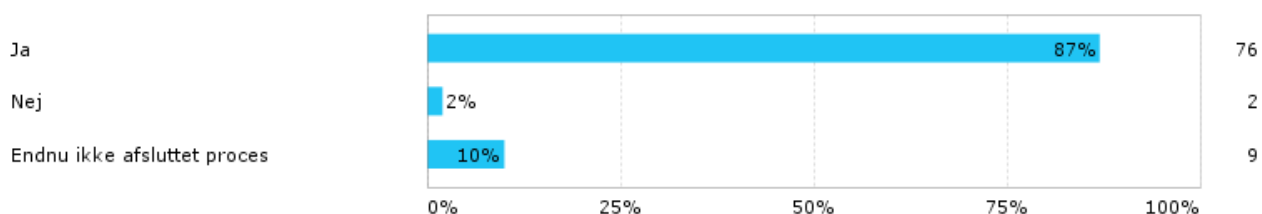
Alder

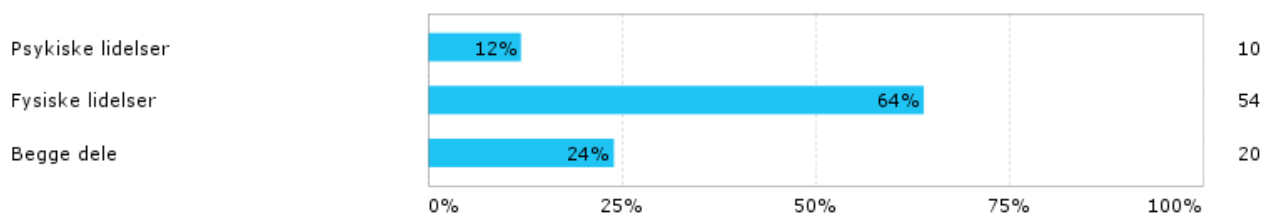
Uddannelse

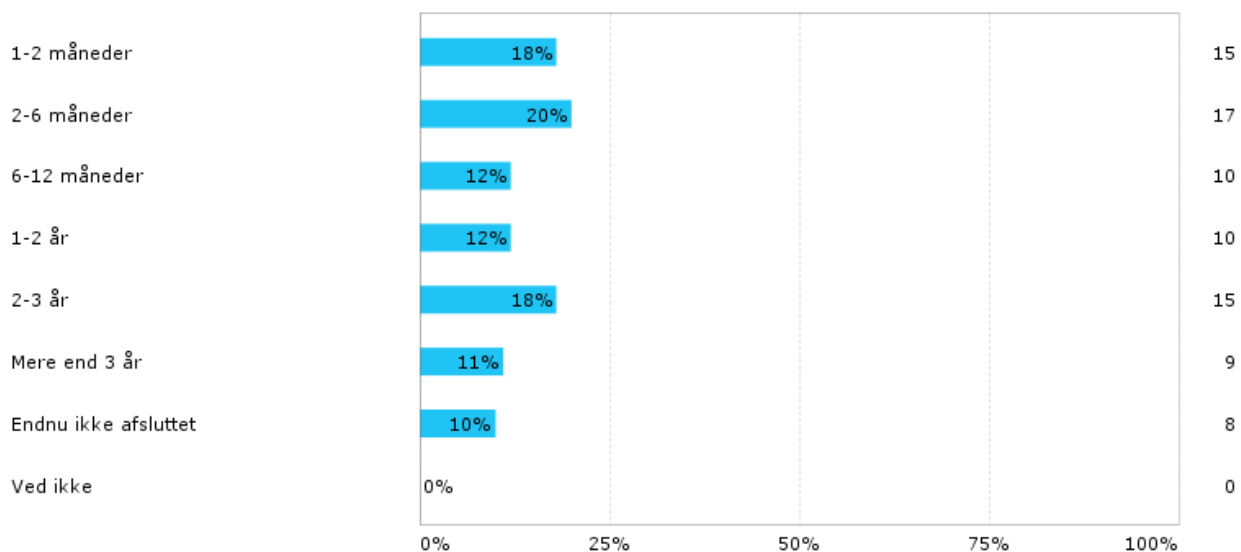
Er du førtidspensionist?

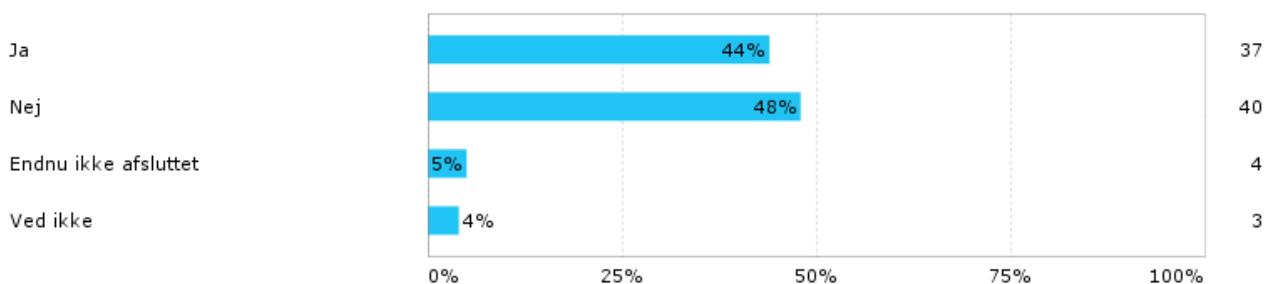
Af hvilken årsag har du søgt førtidspension?

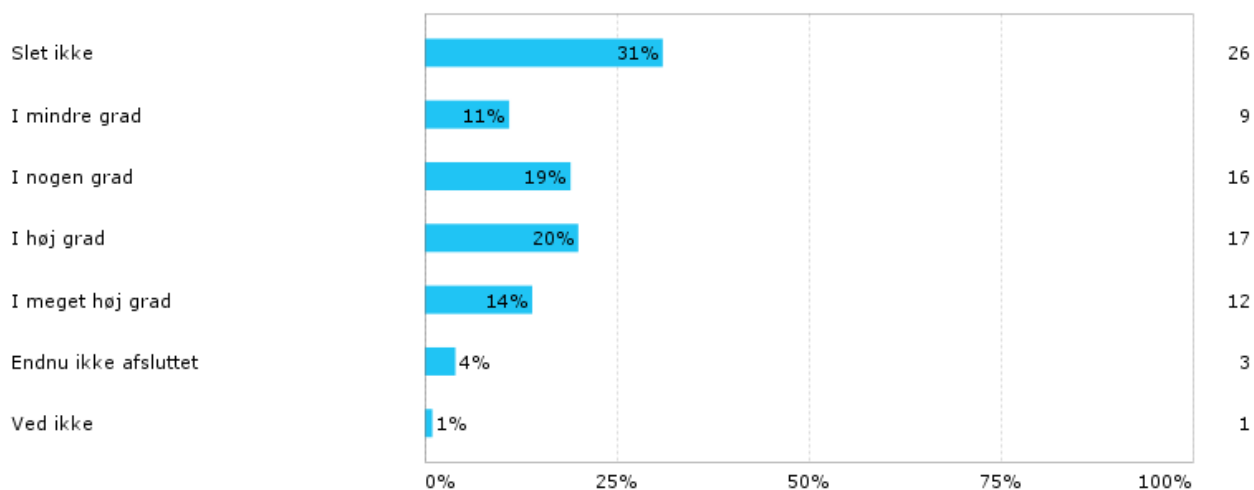
Hvor lang tid gik der fra du påbegyndte ansøgningen til førtidspension, til at du fik godkendt din ansøgning?

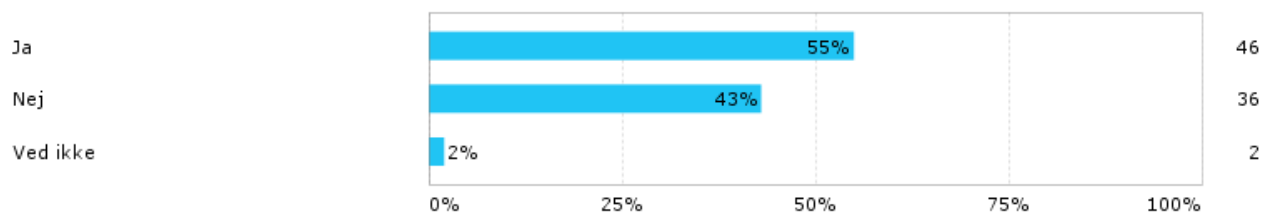
Mener du, at processen tog for lang tid?

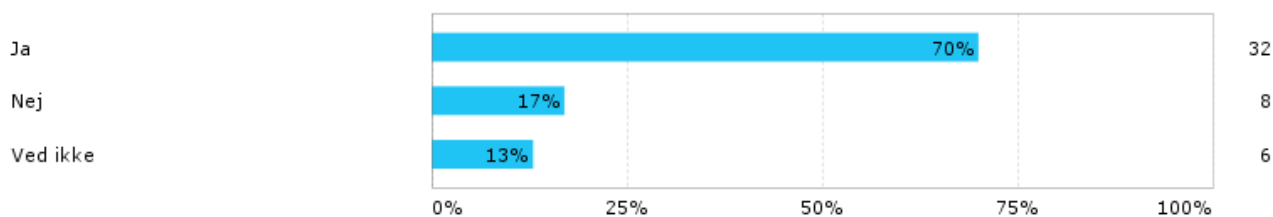
Er du tilfreds med hvor lang tid det for før din ansøgning blev godkendt? - Tilfredshed

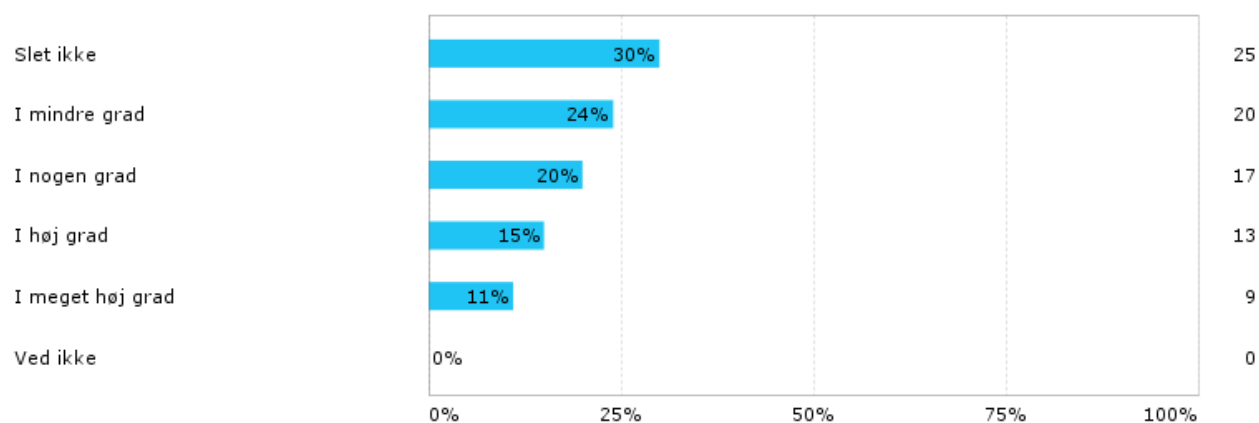
Oplevede du skift af sagsbehandler?

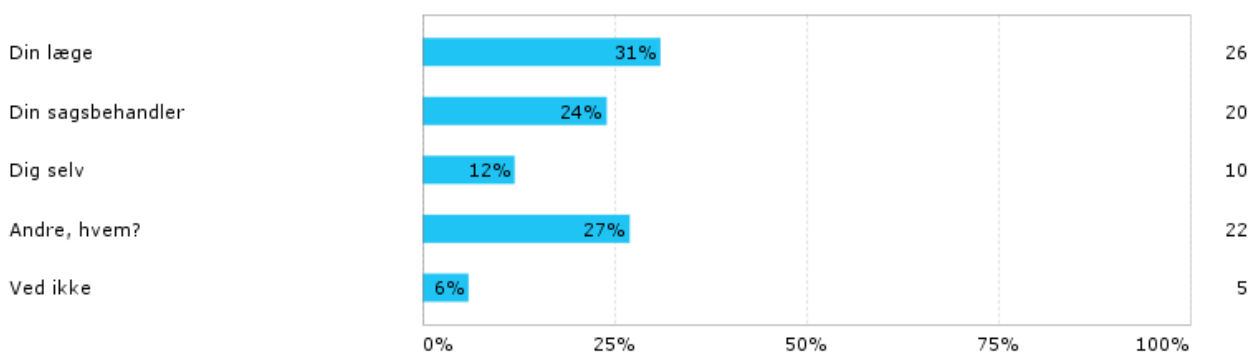
Følte du at det havde nogen betydning for din sag, at din sagsbehandler blev skiftet ud?

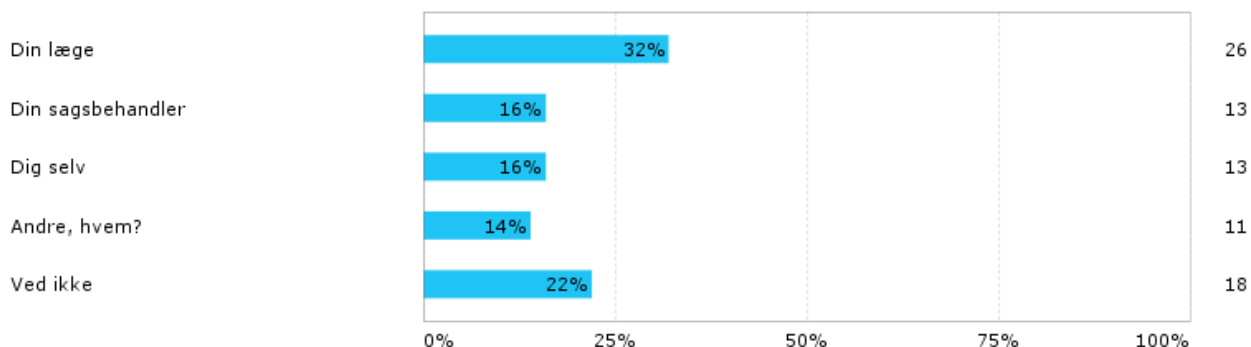
Følte/føler du at der igennem din proces bliver taget hensyn til dig som menneske? - Tilfredshed

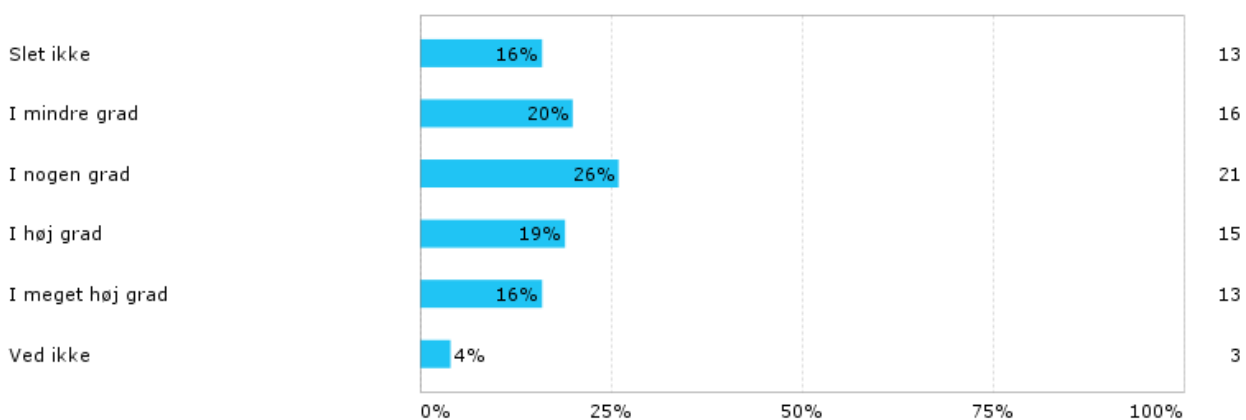
Hvem mener du har haft størst indflydelse på din proces til førtidspension?

Hvem kunne du godt tænke dig havde haft størst indflydelse på din proces til førtidspension?

Er du tilfreds med din egen inddragelse i processen til førtidspension? - Tilfredshed

9.5 BILAG 5

Her under ses i 1. tabel vores observerede og ubearbejdede værdier til spørgsmålet: ”Er du tilfreds med hvor lang tid det tog før din ansøgning blev godkendt?”

Tid: Er du tilfreds med hvor lang tid det tog før din ansøgning blev godkendt?

Observerede værdier	Slet ikke	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Ved ikke	Endnu ikke afsluttet	Række sum
Fysiske lidelser	19	4	10	9	8	1	3	51
Psykiske lidelser	2	2	1	5	0	0	0	10
Begge dele	5	3	5	3	4	0	0	20
Kolonne sum	26	9	16	17	12	1	3	84

Nedenfor i 2. tabel har vi ud fra vores observerede værdier omregnet dem til procent:

Fx: For at regne ud hvor mange uanset lidelse, som har svaret ”slet ikke” til spørgsmålet, i procent:

$$\frac{26}{84} \times 100 = 30,95 \%$$

Observerede værdier (i procent)								
	Slet ikke	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Ved ikke	Endnu ikke afsluttet	Række sum
Fysiske lidelser	37.25%	7.84%	19.61%	17.65%	15.69%	1.96%	5.88%	100%
Psykiske lidelser	20%	20%	10%	50%	0%	0%	0%	100%
Begge dele	25%	15%	25%	15%	20%	0%	0%	100%
Alle udspurgte	30.95%	10.71%	19.05%	20.24%	14.29%	1.20%	3.57%	100%

For at beregne de forventede værdier for folk med fysiske lidelser, som har svaret ”slet ikke” i nedenstående 3. tabel skal man bruge de observerede værdier: Man ganger kolonnesummen (26) med række summen (51) og dividerer derefter dette med den samlede sum (84).

$$\frac{26 \times 51}{84} = 15,79$$

Forventede værdier								
	Slet ikke	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Ved ikke	Endnu ikke afsluttet	Række sum
Fysiske lidelser	15.79	5.46	9.71	10.32	7.29	0.61	1.82	51
Psykiske lidelser	3.1	1.07	1.9	2.02	1.42	0.12	0.36	10
Begge dele	6.19	2.14	3.81	4.05	2.86	0.24	0.71	20
Kolonne sum	26	9	16	17	12	1	3	84

For til sidste at beregne chi2 værdierne som er gjort i tabel 4. nedenfor skal man bruge sine observerede værdier samt forventede værdier: igen bruger vi eksemplet med fol med fysiske lidelser som har svaret ”slet ikke”: Man minusser sit observeret tal (19) med sin udregnede forventede værdi (15,79) og sætter det i anden. Dette dividerer man så med sit forventede værdi (15,79).

$$\frac{(19 - 15,79)^2}{15,79} = 0.65$$

Chi2 værdier								
	Slet ikke	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Ved ikke	Endnu ikke afsluttet	Række sum
Fysiske lidelser	0.65	0.39	0.01	0.17	0.07	0.25	0.77	2.31
Psykiske lidelser	0.39	0.81	0.43	4.4	1.42	0.12	0.36	7.93
Begge dele	0.23	0.35	0.37	0.27	0.45	0.24	0.71	2.62
Kolonne sum	1.27	1.55	0.81	4.84	1.94	0.61	1.84	12.86

Efter at have udregnet alle chi2 værdierne for alle cellerne i tabellen får vi en summeret chi2 værdi: 12,86. Nu skal vi udregne frihedsgraderne for vores tabel: dette gøres ved at se hvor mange kolonner man har (7), og trække 1 fra: 7-1= 6. Det samme gøres med antal rækker: vi har 3 rækker, og trækker 1 fra: 3-1 = 2. Dette skal så ganges med hinanden for at få antal frihedsgrader:

$$(7 - 1) \times (3 - 1) = 6 \times 2 = 12$$

Vi har 12 frihedsgrader. Ud fra disse oplysninger kan man så slå vores p-værdi op i Bowermans "Essentials of Business statistics" s. 648. Eller man kan indsætte vores observerede værdier i MegaStat og få dette output: hvor vi kan aflæse vores p-værdi.

Chi-square Contingency Table Test for Independence

H0= Der er ingen sammenhæng mellem lidelse og tilfredshed
H1= Der er sammenhæng mellem lidelse og tilfredshed

		Slet ikke	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Ved ikke	Endnu ikke afsluttet	Total
Fysiske lidelser	Observed	19	4	10	9	8	1	3	54
	Expected	16.71	5.79	10.29	10.93	7.71	0.64	1.93	54.00
	(O - E) ² / E	0.31	0.55	0.01	0.34	0.01	0.20	0.60	2.02
Psykiske lidelser	Observed	2	2	1	5	0	0	0	10
	Expected	3.10	1.07	1.90	2.02	1.43	0.12	0.36	10.00
	(O - E) ² / E	0.39	0.80	0.43	4.38	1.43	0.12	0.36	7.90
Begge dele	Observed	5	3	5	3	4	0	0	20
	Expected	6.19	2.14	3.81	4.05	2.86	0.24	0.71	20.00
	(O - E) ² / E	0.23	0.34	0.37	0.27	0.46	0.24	0.71	2.62
Total	Observed	26	9	16	17	12	1	3	84
	Expected	26.00	9.00	16.00	17.00	12.00	1.00	3.00	84.00
	(O - E) ² / E	0.93	1.70	0.81	4.99	1.90	0.56	1.67	12.54

12.54 chi-square
12 df
.4030 p-value

9.6 BILAG 6

Dette bilag indeholde de spørgsmål som blev stillet i spørgeskemaet til førtidspensionisterne.

Køn:

Mand. Kvinde.

Alder:

18-30 år. 31-40 år. 41-50 år. 51-60 år. 61-70 år.

Uddannelse:

Folkeskole. Ungdoms uddannelse. Kort videregående uddannelse. Mellemlang videregående uddannelse. Lang videregående uddannelse.

Er du førtidspensionist:

Ja, Nej, Endnu ikke afsluttet proces.

Af hvilken årsag er du blevet/søger du om førtidspension:

Psykiske lidelser. Fysiske lidelser. Begge dele.

Hvor langt tid gik der fra du påbegyndte ansøgningen til førtidspension til at du fik godkendt din ansøgning:

1-2 måneder. 2-6 måneder. 6-12 måneder. 1-2 år. 2-3 år. Mere end 3 år. Ved ikke. Endnu ikke afsluttet.

Mener du at processen tog for lang tid:

Ja. Nej. Ved ikke.

Er du tilfreds med hvor lang tid det tog før den ansøgning blev godkendt:

Slet ikke. I mindre grad. I nogen grad. I høj grad. I meget høj grad. Ved ikke. (Evt. kommentar).

Oplevede du et skift af skift af sagsbehandler:

Ja. Nej. Ved ikke.

Hvis ja: Følte du at det havde en betydning for den sag:

Ja. Nej. Ved ikke. (Evt. kommentar).

Følte/føler du at der igennem din proces blev taget hensyn til dig som menneske:

Slet ikke. i mindre grad. I nogen grad. I høj grad. I meget høj grad. Ved ikke. (Evt. kommentar).

Hvem mener du har haft størst indflydelse på din proces til førtidspension:

Din læge. Din sagsbehandler. Dig selv. Andet. (Evt. kommentar).

Hvem kunne du godt tænke dig havde haft størst indflydelse på processen:

Din læge. Din sagsbehandler. Dig selv. Andet. (Evt. kommentar).

Er du tilfreds med din egen inddragelse i processen:

Slet ikke. I mindre grad. I nogen grad. I høj grad. I meget høj grad. Ved ikke. (Evt. Kommentar).

9.7 BILAG 7

Spørgsmål til interview med socialrådgiver Mona Klindtworth

Basis:

Navn:

Alder:

Uddannelse:

Hvor længe har du arbejdet som socialrådgiver:

Hvad har gjort at du har valgt den stilling som du har i dag:

Beskrivende:

Har du kun sager med førtidspensionister eller har du et bredere område:

- Hvad laver du udover:

Hvordan kommer en borger typisk i kontakt med dig:

- Tager de selv kontakt eller bliver de henvist:

Vil du ikke beskrive hvordan en typisk dag kan se ud for dig:

- Hvad laver du:
- Har du flere sager på en dag:

Vil du ikke beskrive hvordan en typisk proces med en borger som søger førtidspension ser ud:

- Hvor ofte mødes du med borgeren:
- Forgår kommunikationen typisk over mail, eller mødes i personligt:
- Når i har en sag, beholder i den så til den er afsluttet eller bytter i rundt:

Arbejder i sammen med andre fagpersoner i sagen, eller har i ikke kontakt til andre end borgeren:

Hvor langt tid oplever du, i gennemsnit, det tager at få godkendt eller afvist en ansøgning til førtidspension:

Synes du at det er optimalt at det tager den mængde tid:

Egen mening:

Hvor meget får du selv lov til at styre udfaldet af ansøgningerne til førtidspension:

- Er der plads til at du kan komme med ideer til hvordan i skal løse en opgave:

Hvor meget lægger du dig selv i dit arbejde, tager du arbejdet med hjem, eller kan du godt lukke ned når du har fri:

- Bliver du påvirket af de sager du har:

Nu er vi klar over at man ønsker mere nedgang i tilkendelserne til førtidspension, føler du dig som sagsbehandler presset af kommunen til at blive ved med at mindske disse tilkendelser, eller er der udelukkende borgeren der er i centrum:

Hvor meget vejer borgeren egne ord i forhold til tilkendelsen og hvor meget tæller fagpersoners udtalelse, evt. Læger, psykologer osv.:

Er der noget der er vigtigere i processen end andet: For eksempel at det går hurtigt eller at det er det rigtige udfald eller andet:

Hvordan oplever du borgerne i processen til førtidspension: Er de tilfredse eller kede af forløbet:

- Har du en opfattelse af at de befinder sig godt når de skal igennem processen eller opfatter du at de er kede af at skulle igennem denne proces.

Er der noget du mener fungerer ekstra godt i processen:

Hvis nu du havde frie hænder til at gøre hvad du vil, er der så noget du godt kunne tænke dig at gøre anderledes:

9.8 BILAG 8

Spørgsmål til interview med terapeut Jette

Basis:

Navn:

Alder:

Uddannelse:

Hvor længe har du arbejdet som terapeut:

Hvad har gjort at du har den stilling som du har i dag:

Beskrivende:

Hvor mange klienter har du ca. haft som har villet drøfte deres sag om førtidspension:

Hvordan plejer samtalerne med ansøgere til førtidspension typisk at foregå:

Hvor mange samtaler har du ca. med en ansøger til førtidspension før du kan vurdere hvad den videre proces skal være:

Når du har en klient som skal have vurderet sin situation, har du så også forbindelse til sagsbehandlaren:

- Skal du være med til at vurdere klienten ud fra klientens syn eller ud fra kommunens synspunkt.

Bliver klienterne henvist til dig af kommunen eller opsøger de dig selv:

- Er det ofte sådan at en klient opsøger dig før eller efter at de har søgt førtidspension:
- Er det i nogle tilfælde dig der henviser borgeren til kommunen/ førtidspension:

Egen mening:

Hvor meget føler du at dine ord vejer i forbindelse med et udfald af førtidspension:

- Føler du at sagsbehandlere lytter til din evaluering:

Hvordan føler du at ansøgere til førtidspension bruger dig:

- Altså føler du at de bruger dig til at få en evaluering eller bruger de sig til at få det bedre og få løst de eventuelle problemer der kan være:

Hvad er din opfattelse af deres oplevelse af processen de skal igennem når de søger førtidspension:

- Har du en fornemmelse af at de er trygge i processen eller at de ikke føler de bliver behandlet som de burde:

Føler du et ansvar overfor borgren når du er med til at vurdere sagen om førtidspension:

Er der noget du føler kan gøres anderledes fra kommunens side når de sætter borgeren igennem processen:

- Ud fra de ting borgeren fortæller dig:

Er der noget du mener/oplever fungerer særligt godt som du har oplevet at borgerne har givet udtryk for:

9.9 BILAG 9

Transskription af interview med socialrådgiver Mona Klindtworth

Helene: "Jamen, hvis du vil starte med at fortælle dit navn og din alder.. hvis du vil øh.."

Mona: "Jeg hedder Mona Klindtworth, jeg er uddannet socialrådgiver og jeg er 57 år. Jeg har arbejdet som socialrådgiver i 9 år nu."

Helene: "I 9 år."

Mona: "Hvor af de 7 af dem, så har været med førtidspension."

Helene: "Så du ved en del om det."

Mona: "Ja"

Helene: "Ja. Er der noget bestem som har gjort, at det er det, du har valgt at arbejde indenfor?"

Mona: "Nej, det kom egentligt lidt tilfældigt. Øh, jeg startede ude i det daværende Blåbjerg kommune, ved kommunesammenlægning tilbage i 2004. Hvor vi arbejdede meget bredt. Øh, det var jo en lille kommune 6800 indbyggere. Så vi fik lov til at arbejde meget bredt derude, indenfor de forskellige sociale områder. Så ved kommunesammenlægningen skulle vi jo så lægges sammen med Varde kommune. Og så var der så forskellige ting der, jeg valgte så at komme med ydelseskontoet, øh og så tage syge/dagpenge sager, ad den vej i forhold til selve økonomi delen. Og så skulle vi jo så også, vi har blevet pålagt at have pensionsområdet. Øh, vi var to socialrådgivere, men min kollega skulle så på barsel allerede 4. Januar 2007. På daværende tidspunkt var der så blevet lavet ansættelsesjob i Varde kommune, fordi vi skulle lige have reguleret antallet af ansatte. Fordi, det var jo 5 kommuner der var kommet sammen. Og så skulle vi først finde ud af hvor mange var der behov for, og hvor. Så der var ansættelsesjob i en kort periode der og så blev jeg bedt om at, af min daværende chef at organisere pensionsområdet. Og det gjorde jeg så og så forventede jeg jo at få min kollega tilbage efter endt barsel, men desværre så valgte hun at flytte til en anden landsdel. Og

sagde så sit arbejde op. Så jeg har siddet med det alene i mellemtiden.”

(Interview bliver afbrudt ved banken på døren – interviewet fortsætter igen efter ca. 1 minut.)

Mona: *”Nej, så jeg har siden 1.1. 2007 siddet ALENE, som ENESTE medarbejder udover selyfølgelig ledelser. Du ved, ledelsen ikke også? Så det, så der har jeg siddet som eneste medarbejder på førtidspensionsområdet.”*

Helene: *”Hold da op, hvor mange borgere har du så med at gøre?”*

Mona: *”Det har svinget meget. Inden den nye førtidspension og fleksjob reform der lå vi og svingede imellem 170 og 220... sager om året. Derudover så, sidder jeg med al sagsbehandling i forhøjsessagerne efter den helt gamle lovgivning, sidder med al sagsbehandling i forhold til genvurderingssager og nu sidder jeg så også med al sagsbehandling i forhold til de nye senior førtidspensionsager.”*

Helene: *”Okay, så der er nok at se til i hvert fald, ja.”*

Mona: *”Derudover sidder jeg som medlem af rehabiliteringsteamet.”*

(Interview afbrydes af telefon der ringer – interviewet fortsætter igen efter ca. 1 minut.)

Mona: *”Nej men det er så rimelig nyt at jeg er kommet ind i vores rehabiliteringsteam. Det har jeg været siden 1. Februar i år.”*

Helene: *”Og hvad er det helt præcist I laver indenfor det?”*

Mona: *”Rehabiliteringsteamet det er et tværfagligt team som sidder, som skal ind i alle sager vedrørende fleksjob, ressourceforløb og førtidspension. De kan ikke træffe afgørelser, men de kan indstille til kommunerne hvad de mener der bør træffes af afgørelser. Og lovgivningen ligger sig op til at kommunerne i videst mulig omfang skal følge rehabiliteringsteamets indstilling. Gør de det ikke fordi, de mener der er noget galt, så skal sagen igen tilbage til rehabiliteringsteamet til et nyt tværfagligt møde hvor kommunen deltager og begrundet hvorfor de mener vi har indstillet til noget forkert.”*

Helene: *”Okay... så det er rigtig mange områder, du faktisk har fingrene i.”*

Mona: *”Jeg har fingrene i rigtig mange områder.”*

Helene: *”Ja, Ja .. Jamen øh, så tænkte jeg på om du vil prøve at beskrive hvordan en typisk dag ser ud for dig? Altså det lyder som om at du har rigtig mange ting du skal kigge på.”*

Mona: *”Ja, altså typisk og typisk .. Jeg ved ikke om man kan kalde noget af mit arbejde typisk. Det er de færreste socialrådgivere man kan sige har en typisk dag. Øh, næste gang telefonen ringer så kan der ske noget der gør, at alt det man havde regnet med man skulle have lavet, det når man ikke. Men så laver man noget andet i stedet for. Men altså, jeg har jo en normal fuldtidsarbejdsdag. 37*

timer om ugen. Øh, jeg har rigtig mange administrative opgaver. Der ligger nemlig rigtig meget af det administrative i pensionsområdet. Ligesom vores dokumentationsgrundlag, den er jo skriftlig. Så vi har jo meget stor notatpligt og så videre. Men en typisk dag den indeholder vel, nogle råd -og vejledningssamtaler med borgerne. Den indeholder nogle telefonsamtaler når borgerne ringer med spørgsmål. Den indeholder videre henvisninger hvis vi har førtidspensionister der gerne vil ud og lave lidt igen. Der eventuelt skal i skånejob. Øh, det er samarbejde med kollegaer der kommer og drøfter deres sager, om jeg mener at der kunne være grundlagt for at tage hen forbi rehabiliterings-teamet i forhold til førtidspension. Og ja, ... det er møder med diverse ledere."

Helene: "Så al muligt."

Mona: "Det er beregning af budgetter. Hvor meget forventer vi, hvor mange sager forventer vi der skal budgetteres med. Det er udarbejdelse af statistikker til ankestyrelsen og til de interne ledere. Rigtig, rigtig, rigtig mange ting."

Helene: "Så I skal også tænke meget over, sådan med, økonomi og sådan, eller hvordan?"

Mona: "Nej, altså på førtidspensionsområdet er der ikke så forfærdeligt meget økonomi inde over det, fordi de personer der opfylder betingelserne for at få førtidspension, de skal selvfølgelig have en førtidspension. Men det har jo noget at gøre med økonomi på den måde at vores byråd, de skal jo gerne lige vide hvor mange penge de skal sætte af til det. Og det er jo så erfaringerne og antallet af sager, der gør at man kan gå ind og se hvor mange sager skal vi budgettere til. Vi ved jo hvad en sag koster. Og så hvor mange sager skal vi budgettere med. Ikke også? Så det er på den måde at penge er inde over. Byrådet skal selvfølgelig sætte penge af til området. Fordi det er jo dem der skal betale, i sidste ende, ikke?"

Helene: "Ja, okay, ja, så har du vel også flere sager på en dag, kan jeg næsten regne ud."

Mona: "Ja, typisk så går der vel en, 8-10 sager igennem mine hænder hver dag."

Helene: "Hold da op, er det svært ligesom at holde fokus på, hvad der var hvad, i hver sag?"

Mona: "Nej, det synes jeg ikke fordi nu har jeg den måde jeg organisere mit arbejde på. Men det er jo så individuelt fra socialrådgiver til socialrådgiver hvordan man gør det. Man kan sagtnes komme ind til en socialrådgiver hvor hele skrivebordet det bare bugner, ikke også. Og det kan de holde styr på. Og det er den måde de arbejder bedst på. Jeg arbejder bedst på kun at have én sag fremme ad gangen. Som I kan se på mit skrivebord, så ligger der lidt papir til at tage notater og sådan noget på. Men det bugner ikke. Sagerne de ligger inde i et skab jeg kan låse af... Når jeg går hjem."

Helene: "Så det er til at holde styr på dem."

Mona: "Ja, det er den måde jeg så gør det på. Jeg har det bedst på den måde, fordi på den måde så

kommer jeg ikke til at sammenblande nogen sager. Og så færdiggøre jeg den og så tager jeg mig gerne en kop te eller kop kaffe eller et eller andet sådan lige. Og så er næste sag på bordet. Men jeg kan jo så risikere at sidde og arbejde med en sag og så er der en anden borger der ringer og så er jeg jo nødt til at koncentrere mig om den. Men så læser man lige sådan op, hvad var det nu du var kommet til i den anden sag. Og så går man videre med den bagefter.”

Helene: *”Ja, så der hele tiden er styr på hvad der hører til hvad. Hvad med borgerne tager de selv kontakt til dig eller bliver de henvist, hvordan fungerer det?”*

Mona: *”Det er meget med forskel. Nogen tager selv kontakt. De førtidspensionister der gerne vil begynde at arbejde – i for eksempel skånejob – de kontakter mig selv. Der er også enkelte andre der selv kontakter mig for at søge råd og vejledning. Og nogle de snakker så med deres normale sagsbehandler, det kan være på syge/dagpenge eller kontanthjælp eller hvilken ydelse de nu er på, om at de egentlig gerne vil søge førtidspension og så bliver de via deres sagsbehandler henvist til mig. De får simpelthen mit nummer Så skal de selv kontakte mig og aftale en tid. Og så får det det, vi kalder en udvidet råd og vejledning. Omkring førtidspension. Og det er simpelthen råd og vejledning der fortæller dem hvad er kriterierne egentlig for at få tilkendt en førtidspension i dag. Og når vi så er igennem selve lovgivningen så tager vi så de lægelige oplysninger, som regel og selvfølgelig borgeregens egne oplysninger. Og så kigger vi så på, hvordan hænger det så sammen med lovgivningen. Er der nogle muligheder på nuværende tidspunkt, eller mangler der noget og i givne fald, hvad. På den måde, så bliver borgeren også meget opmærksom på, jamen, det er altså ikke bare sådan lige at få en førtidspension fordi det tænker jeg selv at jeg skal have.”*

Helene: *”Ja, nej der skal fagfolk ind over.”*

Mona: *”Der skal rigtig meget til for at få en førtidspension i dag. Men det betyder så også, at når folk får den der udvidet råd og vejledning så kan de også bedre forstå hvorfor jobcentret gør som de gør. Og iværksætter de ting, de nu iværksætter. Med arbejdsprøvning, afklaringsforløb, whatever det nu måtte være, ikke også. Fordi så er der en mening med det. Det der så er min fordel det er at, jeg har fået lov at bruge den tid jeg finder nødvendig på det. Det vil sige at jeg kan godt have sådan en samtale der kan tage op til 2 timer. Til gengæld så kommer borgerne så tilbage til sagsbehandleren og er noget mere samarbejdsvillige og er noget mere klar over hvad der skal til, hvad de skal igennem før vi kan finde ud af om de opfylder betingelserne. Og det gør faktisk at sagsbehandlerne de sparer massere af tid, efterfølgende. Det der så også ligger i det, det er hvis de så vælger at søge på den forelæggende grundlag. Sådan en sag, den vil typisk tage mig mellem 1 og 2 dage at behandle. Så er 2 timer jo faktisk givet rigtig godt ud.”*

Helene: *"Ja, du så er ligesom med til at få borgeren til at forstå hvordan processen ligesom skal være."*

Mona: *"Jo, og ikke kun for at spare mig selv og sagsbehandlerne for en masse arbejde, men også for at give borgerne et indblik i hvad er det lige, at det her det drejer sig om. Hvad er det lovgivningen kræver for at få en førtidspension Fordi, hvis du skal arbejde med en borger omkring hvilke ressourcer de har og ressourceudvikling så skal du have tage den der tanke om førtidspension ud af hovedet på dem. Fordi de tænker passivforsørgelse men al lovgivning siger jo aktivforsørgelse."*

Helene: *"Okay, er der mange der har den indstilling, som borger?"*

Mona: *"Mange og mange, alt er jo relativt. Altså set ud fra Varde kommunes indbyggertal, er det jo ikke mange. Man alligevel, når man så tager antallet af dem jeg har inde til råd og vejledning så jeg har vel, ja hvad har jeg, minimum en 40.50 stykker om året. Ikke også. Som egentlig går og tænker førtidspension men hvor jeg så egentlig må pillede det ord ud af hovedet på dem igen. Og så sige, ved du hvad, der er du slet, slet, slet, slet, slet, slet ikke endnu."*

Helene: *"Okay, er der så nogle der bliver vrede over det eller kan de godt .."*

Mona: *"Der er selvfølgelig enkelte som bliver meget sure fordi de vil simpelthen ikke flytte sig. Og det er så typisk også dem som ender ud med at søge på det foreliggende grundlag. Det er jo en ret-tighed man har ifølge pensionslovgivningens paragraf 17, øh de sager ender så også typisk ud i et afslag. Og den kører jo så typisk også igennem ankesystemet og til dato har jeg da i hvert fald været så heldig at alle mine afgørelser er blevet stadfæstet. Ikke også. Men det gør jo så også at så har borgeren prøvet det der, det er jo så lidt synd for borgeren set i den betragtning at det gør jo også at de stadigvæk ikke samarbejder hele den periode og ankesystemet i dag er MEGET langsomt. Så et eller andet sted, i gåseøjne, spildt tid. Men, hvis det er det der skal til for at få borgeren videre så er det, det vi gør."*

Helene: *"Men er det sådan, kun dig som fortæller borgeren om de er klar til førtidspension, eller har du også deres journaler og .."*

Mona: *"Jeg har alle deres sagsoplysninger, de forelægger jo elektronisk på computeren og jeg kan selv gå ind og hente dem. Jeg går så ind og henter de mest relevante og gerne de allerseneste lægelige oplysninger. Det er mig der så forklare dem, hvad er det der står i lovgivningen, hvad er det de kan forvente de skal igennem og giver den en uddybende forklaring og viser dem også i vejledningen og bekendtgørelser osv. hvad det er der er kravet. Bagefter tager vi så sagsoplysningerne fra deres egen sag. Typisk de seneste lægelige oplysninger, fordi det er, som regel, nok. Men der kan også være enkelte, hvor jeg så er inde og finde andet, ikke også. Hvor jeg så går ind der.. Men på et*

tidspunkt så kommer vi også frem til når vi sidder og drøfter deres egen sag og vi har lovgivningen liggende ved siden af, at borgren rent faktisk selv kommer frem til, jamen jeg opfylder jo ikke betingelserne på nuværende tidspunkt. Og det er det der gør at det går mere positivt ud. Langt de fleste går positive herfra. Smilende og siger tak, fordi det giver mere ro, nu ved de hvad det er. Som det er, det drejer sig om. Der er jo så enkelte, de ender så ud på at søge på den foreliggende grundlag. Det er i gennemsnit 4 procent om året.”

Helene: *”Okay, det er jo ikke... så højt.”*

Mona: *”Nej, vi fik på et tidspunkt en henvendelse fra en journalist der undrede sig over at Varde kommune kun gav afslag i 4 procent af førtidspensionssagerne mod andre kommuners 55-60 procent. Og det kunne de jo ikke forstå. Om det var meget nemmere at få en førtidspension i Varde. Nej det er det ikke. Varde kommune ligger faktisk i underkanten i forhold til andre sammenlignet med andre kommuner. I forhold til antal af førtidspensionister.”*

Helene: *”Var der så nogen forklaring på, hvorfor det så ud som det gjorde?”*

Mona: *”Forklaring er jo, at vi giver.. vi bruger tiden på at give borgeren den rette råd og vejledning. Derfor får vi ikke så mange, irrelevante ansøgninger. Folk de venter gerne, indtil de så har afklaret selv, om det opfylder betingelserne eller ej. Og dem, hvor de så opfylder betingelserne de får selvfølgelig også en førtidspension.”*

Helene: *”Ja, hvor lang tid oplever du så, i gennemsnit det tager for at en borger får sin førtidspension i denne her kommune?”*

Mona: *”Det kan man ikke sige. Det er meget, meget individuelt. Nogle borgere så jo sådan lidt mere, øh skal vi kalde den funktionelle lidelser, som gør det svært for lægerne at diagnosticere. Øh, og det er jo sådan i lovgivningen, at en tilstand den skal jo være varig og stationær. Det vil sige at der skal faste diagnoser på. Lægerne skal kunne give nogle absolutte faste prognoser, før de kan behandle sagen i forhold til førtidspension. Der er jo mange der har nogle symptomer hvor de ikke rigtig kan finde en årsag til de her symptomer. Også længe det er sådan, så kan vi jo ikke gøre noget. Der hænger de i systemet, ikke også. Andre er det jo meget nemt, fordi der kan de jo gå direkte ind og sætte fingeren og sige, det er det der du fejler og så skal vi jo vente på at behandlingerne der bliver færdige og så videre, ikke også. Så alt afhænger jo egentlig af andre systemer end vores. Mest af alt, af sundhedssystemet. Jo længere tid de er om det, jo længere tid er vi jo også om at afgøre sagen.”*

Helene: *”Øhm, Ja så er det sådan lidt mere omkring hvad du tænker omkring .. nu har vi jo læst nogle ting om at kommunerne er meget interesseret i at det skal gå hurtigt, og at i ligesom har nog-*

le retningslinjer I skal følge. Hvor meget føler du, at du selv har lov at bestemme når du har en borger ind til samtale. Altså hvor meget kan du selv styre?"

Mona: *"Jeg styrer selv det hele."*

Helene: *"Det hele?"*

Mona: *"Jeg er en af de få, hvor jeg ikke har nogle restriktioner pålagt. Øh, og det tror jeg at ledelsen har gjort fordi til nu, fortsatte jeg jo ved kommunen ved kommunesammenlægningen ved den samme chef som jeg har haft ude i Blåbjerg kommune, så hun kendte mig jo. Og sagde, jeg stoler fuldt ud på at du kan gøre det her og gøre det på den rigtige måde. Og resultaterne i ørenes vis har jo vist at det giver gode resultater den måde jeg gør det på, i forhold til borgerne. Altså borgerne føler jo at de får en god service ved at kunne få de her, ofte meget lange råd og vejledningssamtaler. Der er det lidt mere svært for de almindelige sagsbehandlere som sidder med en sag, de skal følge op på, så og så ofte og i den dur der. Jeg har ikke helt de samme deadlines, i mit arbejde. Selvfølgelig skal jeg have sagerne afklaret, når først de ligger klar. Og have dem igennem systemet. Men det drejer sig om at der skal holdes to møder og så skal der noget partshøring til indimellem. Og så kan der træffes en endelig afgørelse. Så jo, selvfølgelig har jeg jo et tidspres der. Der er egentlig kun én tidsfrist i pensionsloven, og det er at fra vi rejser en sag og til vi afgøre den, må der maks. gå 3 måneder. Det er den eneste tidsfrist vi faktisk har."*

Helene: *"Okay, så de borgere der ligesom oplever at det tager lang tid at få en pensionstilkendegivelse, er det så på grund af alle læger og .."*

Mona: *"Ja, det er simpelthen fordi at det er selve udredningen i om de i det hele taget er berettiget. Det er den der tager tid. Jeg har organiseret det sådan at imellem de to møder er i Varde kommune omkring selve tilkendelsen der går 14 dage."*

Helene: *"Okay, det er jo ikke lang tid."*

Mona: *"Nej, og det er simpelthen fordi, er vi først der hvor vi har alle oplysninger så skal det selvfølgelig have en partshøring, i den indstilling der bliver udarbejdet fra socialmedicinskeammøde. Det er det første møde den er på. Det er der hvor vi rejser sagen. Hvor vi lader den overgå til behandling efter reglerne om førtidspension. Den skal de selvfølgelig have ud i partshøring og så står der også i pensionsloven paragraf 20 stk. 3 de skal have tilbud om selv at udtale sig overfor den eller de personer der skal træffe afgørelsen. Det tilbud står i det samme brev. Og der er jo altid en 10 dages frist, til at give besked. Og det vil så sige, at efter 14 dage kan vi træffe den endelige afgørelse. De personer der oftest bruger tilbuddet om at selv at udtale sig som ofte den som har søge på det foreliggende som ligger til et afslag. Dem der bliver indstillet til en tilkendelse det er sjældent at*

de bruger tilbuddet.”

Helene: *”Okay, så tænkte jeg på, altså det kan jo være at der er nogle sager der er, mere .. ved ikke.. følsomme end andre. Er det noget du kan blive påvirket af?”*

Mona: *”Ja, noget af det værste jeg ved det er når jeg får en henvendelse fra en sagsbehandler som siger at nu har vi fået en terminalerklæring på en cancerpatient. Den sag, den bliver kørt på en dag. Når borgeren selv ønsker at få en førtidspension, så bliver den kørt enten samme dag eller senest dagen efter. Der har vi nogle helt faste kriterier og måder vi gør det på også i forhold til rehabiliteringsteamet fordi de sager skal sådan set også forbi rehabiliteringsteamet. Der har vi en aftale med kliniskfunktion det er regionen. Hvor der sidder en læge, ikke også, som er tilknyttet vores kommune. At jeg ringer lige til kliniskfunktion, siger nu har lige denne her terminalerklæring der er blevet lagt ud i medie-connect, det er vores IT-løsning på det område så går lægen lige lynhurtigt ind og laver en redegørelse om at der forelægger jo en terminalerklæring. Så sender jeg en mail rund til rehabiliteringsteamets medlemmer som så siger god for at vi kører en pensionssag og så træffer vi afgørelsen. Der laver vi ingen partshøring, der kommer heller ingen tilbud om selv at udtale sig. Det er der ikke tid til.”*

Helene: *”Nej, det skal bare gå stærkt.”*

Mona: *”Det skal bare gå stærkt fordi restlevetiden, den kan være fra nogle få timer og så til nogle måneder, når man får en terminalerklæring. Og der kan være temmelig store beløb til udbetaling fra pensionsselskaber og forsikringer og sådan nogle ting, ved tilkendelse af en offentlig førtidspension. Og det skylder vi jo så dem der jo så bliver de efterladte at de har haft muligheden for at få de erstatninger. Så de også kan komme videre i deres liv.”*

Helene: *”Det var interessant at gøre at det fungerer sådan, det var jeg ikke klar over. Nå.”*

Mona: *”Men jeg må indrømme, at det gør ondt at lave de sager. Specielt når det er unge mennesker det drejer sig om, omkring terminalerklæring. Det gør altså meget, meget ondt.”*

Helene: *”Ja, Gør du så noget specielt ligesom for at ligge det fra dig.”*

Mona: *”Jeg har en god teamleder hvor jeg kan få lidt supervision. Derudover så gør jeg meget det at jeg faktisk tager ud og tager en gåtur, når jeg laver sådan en sag. Sådan ligesom for at komme ud, bevæge mig lidt og få bearbejdet tankerne. Og det har ledelsen indtil videre sagt ja til. Jeg gør det også i min arbejdstid. Men det er så ligesom for at beskytte mig selv. En anden metode det er, at når jeg så ligesom laver papirerne, så kalder jeg aldrig borgeren ved navn. Der står altid bare, pågældende. Det er ligesom når du sætter et navn på, så danner konjunkturen af et ansigt sig. Hvorimod, hvis det er pågældende, så er det sådan noget tredjepersons noget. Så kan jeg bedre*

holde afstand. Hvor jeg så i andre sager, egentlig nævner folk ved navn. Det er simpelthen en måde at beskytte mig selv.”

Helene: *”Okay, Du har du selv ligesom kommet ind på det, men du føler ikke at der er et pres fra kommunens side om at det skal gå hurtigt, det er mere kvaliteten i det?”*

Mona: *”Jeg har i hvert fald været så heldig, at jeg ikke har fået at vide at det skal gå hurtigt. Men det kan også have noget at gøre med at jeg faktisk selv har sørget for at det går i et rimeligt tempo. Det ved jeg så ikke. Jeg har jo som sagt, heller ikke de samme deadline pres som de almindelige sagsbehandlere ved syge/dagpenge har. Du skal snakke med borgerne så og så tit og så videre og så videre. Og du skal også nå og så skrive det hele ned. Og alle de der ting, ikke også. Og de har jo hvert en sagsstamme og i nogle perioder er sagsstammen rigtig stor, hvor der ikke bliver meget tid til hver enkel borger. Men i andre perioder i opsvingsperioder for eksempel, der er sagsstammen ikke så stor. Og der er der jo så lidt mere tid til det. Der kører jeg sådan lidt mere fast med tidsperspektivet. Jeg kan tillade mig at bruge lidt ekstra tid når det er nødvendigt. Fordi jeg har ikke de samme deadlines, til at jeg skal overholde. Det har jeg så godt nok i forhold til rehabiliteringsteamet, fordi der er jo deadlines i forhold til medie-connect hvornår det skal ud, sådan til sundhedskoordinatoren, der skal kunne lave redegørelsen derinde. Jeg kan nå at booke tider og så videre til de andre rehabiliteringsteams medlemmer og give besked på hvem der kommer til de andre rehabiliteringsteams, de forskellige dage. Men det er så mere administrativt. Altså der er det jo ikke mig der udreder sagerne som sådan, det er sagsbehandlerne, der så via deres drøftelser med deres teamledere kommer frem til at nu skal sagerne på. Der kan være enkelte der så vejleder med mig for at se, har vi nok. Men det er jo stadigvæk uden det der tidspres fordi jeg arbejder jo ikke med generel varighed og så videre som der er på syge/dagpenge. Altså jeg har en lidt mere, fri mulighed.”*

Helene: *”Og det lyder som om at det er lidt enestående at du har det, eller hvad?”*

Mona: *”Det er meget enestående. Men det så jo så også igen, fordi det er den lovgivning jeg arbejder efter, som ikke har de der deadlines. Altså da jeg sad med syge/dagpenge, der var jeg jo hele tiden inde under den deadline der var, med kategorisering og deadlines, du skal altså nå at snakke med folk, mindst engang hver 4. uge og hver 8. uge. Der skal det hele altså køre, meget mere på line hvis man kan sige sådan. Hvor jeg også har muligheder for, hvis der dukker et eller andet op, en sagsbehandler der lige pludselig står og siger har du ikke lige tid til at snakke med den her borger jeg har inde. Eventuelt lige kort vejledning eller give dem et kort så de kan ringe til dig. Det kan jeg tillade mig at gøre. Fordi jeg arbejder ikke på samme måde under de der meget strikse lovgivningsmæssige deadlines. Jeg ved så at andre kommuner har organiseret det anderledes. Jeg er så*

bare så privilegeret jeg har den tid jeg har.”

Helene: *”Er der så noget, udover at du har den tid du får lov til at bruge, er der noget der fungerer ekstra godt i den måde du for lov at arbejde på?”*

Mona: *”Jeg synes jo at det der fungerer ekstra godt det er at jeg kan give mig tid til at snakke med borgerne. Jeg kan bruge den nødvendige tid på at give den rigtige råd og vejledning, forklarer dem det også så jeg er sikker på at de forstår det. Hvad det er for en lovgivning, skal vi kalde det, lidt i gåseøjne, oppe imod. Når man tager deres egne tanker i betragtning. De tænker jo selv førtidspension, det er derfor at de kommer ind til mig. Og det synes jeg jo fungerer ekstra godt. Når jeg ser på andre kommuner, og statistikkerne der. Jamen de kan jo have op til 65 procent af de ansøgninger de får, det er jo ansøgninger på det foreliggende. Og der har vi jo så kun 4 procent.”*

Helene: *”Ja, der er lidt forskel må man sige.”*

Mona: *”Der er faktisk rigtig meget stor forskel, og de borgere jeg får tilbagemeldinger fra og det er faktisk langt de fleste, de ringer gerne et par dage efter, så siger de tusind tak fordi jeg har fået meget mere på plads oppe i mit hoved nu. Og det synes jeg jo er det vigtigste og det er jo en af grundene til at jeg tog socialrådgiver uddannelsen, det er jo at jeg gerne vil hjælpe folk. At hjælpe folk, er jo ikke kun at give dem noget. Det er jo også at hjælpe dem til selv at se deres egne muligheder, ikke også. Så jeg ER privilegeret, også i Varde kommune.”*

Helene: *”Ja, er der noget du tænker der kan gøre anderledes noget du gerne vil have lavet om på?”*

Mona: *”Øh, jeg synes det fungerer godt på den her måde. Der er selvfølgelig sket nogle omorganiseringer af hvordan man gør tingene og så videre der. Og så alligevel ikke. I store træk af det jo alligevel det samme også efter den nye fleksjob -og førtidspensionsreform. Det der krævede ret meget det var at jeg skulle sætte mig ind i noget mere lovgivning, for jeg skulle jo også lige vide hvad er kriterierne for fleksjob nu og hvad er kriterierne for ressourceforløb. Altså et eller andet sted, det der kræves af mig det er egentlig at sætte mig ind i juraen. Jeg skal jo sådan set, mere eller mindre, kende aktivloven, beskæftigelsesloven, serviceloven, pensionsloven – de forskellige pensionslove. Hvis ikke jeg kender tilbuddet der findes, så kan jeg jo heller ikke sige at der er noget der ikke er afprøvet. Lige så vel som jeg selvfølgelig også arbejder tæt sammen med de øvrige afdelinger for også at få at vide, hvad er deres serviceniveau. Hvad kan man forvente at folk kan blive bevilliget.*

Helene: *”Ja, hvad med al den tid I bruger på alt det administrative er det noget du kunne tænke dig at der blev mindre af og så mere tid til noget andet?”*

Mona: *”Ja, men altså det tror jeg alle socialrådgivere vil sige. At det er meget bureaukratisk i lov-*

givningen i dag. Vi SKAL simpelthen skrive så meget. Altså en afbureaukratisering det kunne altså hjælpe gevaldigt på vores arbejde. Det ville også gøre at vi kunne få mere tid til borgeren. Altså det er jo dokumentation udover alle grænser.”

Helene: *”Ja. Vi har faktisk ikke flere spørgsmål. Er der noget du tænker at det synes du lige vi skal vide eller det har I ikke spurgt om – hvorfor har I ikke det?”*

Mona: *”Nej, altså jeg synes det fungerer godt, på den måde vi har det. Det nye der kom i loven, det var selvfølgelig vedrørende rehabiliteringsteamet. Og der har jeg været lidt efter vores sagsbehandlere, altså I skal altså gøre lidt mere ud af at forklare folk hvad rehabiliteringsteamet ER. Jeg forklarer det jo når jeg har folk inde til råd og vejledning og går meget i dybden med det. Fordi det kan jo godt være meget overvældende for en borger at komme ind til en 6-teams stor man. Altså 6 man – stor team. I rehabiliteringsteamet. Vi sidder jo 6 personer. Fra diverse forskellige... sommetider sidder vi 7 og 8. Hvis vi også skal have UU. med. Øh, og BUF.. Børn, unge, familie. Og ungdomsuddannelserne. Hvis de skal med. Og ungdomsuddannelserne UU. de skal jo med hver gang, hvis vi taler om personer under 30år, uden en kompetencegivende uddannelse. Så SKAL de jo bare være der. Børn, unge og familie, især hvis der er børn indblandet. Eller hvis familieafdelingen i forvejen er inde over sagen. I forhold til nogle børn. Så skal de jo også med i rehabiliteringsteamet. Så sidder vi lige pludselig 8.*

Helene: *”Det er mange overfor en person.”*

Mona: *”Det er mange overfor en person, som i forvejen har en del at slås med. Helbredsmæssigt. Dem det er sværest for det er selvfølgelig de psykisksyge. Der er det altså svært at komme ind til sådan et. Og der synes jeg at det er vigtigt at vi bruger tiden på at forberede dem. Vi har jo inde på vores computer å vi kan se billeder af de forskellige folk og der kunne man jo godt, jeg gør det i hvert fald. Tage folk med over til computeren og vise dem billeder af de personer, som de møder derinde. Fordi, så er de på forhånd, så har de et billede af, hvad vil det sige at komme ind og så se alle de her mange personer. Den eneste jeg ikke kan vise billede af det er jo vores sundhedskordinator, fordi hende har jeg ikke noget billede af. Hun er jo ansat af regionen. Hun er jo ikke ansat i kommunen.”*

Helene: *”Men det lyder som om at I tager meget hånd om borgeren her.”*

Mona: *”Ja, vi gør .. Jeg synes Varde kommune har et rimeligt højt serviceniveau, hvad det angår. Vi har borgeren i centrum. Det er også en af de grunde til at huset her, hedder ’Borger Center – Varde’.*

Helene: *”Ja. Fordi det er dem det handler om.”*

Mona: *"Ja, jeg er for øvrigt en af dem der har stillet forslaget op, at det skulle hedde sådan."*

Helene: *(Griner).*

Mona: *(Griner).*

9.10 BILAG 10

Transskription af interview med terapeut Jette

Helene: *"Det ville være rart hvis du ville starte med at fortælle os dit navn og din alder."*

Jette: *"Øh.. jeg hedder Jette og jeg er 59 år."*

Helene: *"Ja.. Hvor længe har du så arbejdet som terapeut og hvilken uddannelse har du taget for at nå her til?"*

Jette: *"Jeg startede med at tage en HD i regnskab. Øh og derefter studerede jeg kommunikation, voksenpædagogik og psykologi. På RUC. Så tog jeg en 5-årig uddannelse som psykoterapeut fra DGI, som kaldes, øh, Dansk institut for gestaltterapi. Jeg har også taget NLP Practitioner, som også handler om kommunikation. Øh.. og senest har jeg taget diverse videre- og efteruddannelser, indenfor mit felt og har nu arbejdet som terapeut i 20 år.."*

Helene: *"Okay, det var meget uddannelse! (Griner)"*

Jette: *(Griner)*

Helene: *"Hvad gjorde at det var det her du ville.. den stilling du har i dag?"*

Jette: *"I forhold til mit valg af stilling i dag, tror jeg at det at være selvstændig, betyder at jeg kan gøre "tingene" på min måde, da jeg jo så ikke er underlagt andres regler, men jeg er meget bevidst om mine egne grænser. Og begrænsninger, evner og formåen. Øhm.. På den måde kan jeg engagere mig dybere i hver enkelt person, end der overhovedet er muligt indenfor organisationer, virksomheder og offentlig forvaltning. Da jeg jo ikke er begrænset af tid og, øh, andres syn på hvor lang tid en sag må vare. Der er heller ikke standarder for, hvor langt jeg må hjælpe.. Udover disse ting, tænker jeg også at min egen opvækst har haft stor betydning for mit karriereskifte. Som 35-årig. Øhm.. Hvor det med små tal i små kolonner, fik så lille en betydning, mens, øh, mens det at kunne være med til at gøre en forskel for andre, det som jeg selv havde manglet.. Det tiltalte mig en del mere."*

Helene: *"Så du synes du har bedre muligheder for at hjælpe, når du arbejder selv?"*

Jette: *"Ja, det ville jeg mene. Jeg er også frygtelig arbejdsom og flittig (griner). Jeg har en arbejdsmoral ud over det sædvanlige når det gælder om at hjælpe, og jeg helmer ikke før det lykkes for mig. Eller lykkes for klienten. Øhm.. Derudover er jeg nok også lidt for kritisk til at kunne have"*

ansatte eller meget tætte arbejdsrelationer, fordi jeg netop altid tænker, "at det ku' de godt ha' gjort bedre" (griner), bare ved at give en smule mere af tid og engagement.. Så ja, jeg synes det er rart at have frie tøjler når det gælder om at hjælpe."

Helene: *"Okay, Ja, det er også vigtigt at hjælpe andre.. Har du kun med førtidspensionssager, og hvor meget fylder de i dit arbejde?"*

Jette: *"Jeg har ca. haft omkring 40 klienter med hensyn til pensionssager. Øhm, de klienter jeg støder på er oftest faktisk slet ikke klar over, at det er en førtidspension de har behov for. De kommer for det meste til mig og fortæller, at de bare ikke føler at de slår til mere, og at øh, de har det psykisk dårligt og bare gerne vil have det bedre."*

Helene: *"Kan du beskrive en typisk dag eller sag med en førtidspensionist, eller førtidspensionist ansøger?"*

Jette: *"Der er som sådan ikke nogen typisk sag, da alle sager jeg kommer i forbindelse med er ligeså forskellige som de klienter jeg har.. Men, hvis jeg skal prøve at give jer et nogenlunde billede af det, så øhm.. Så bruger jeg typisk 3 samtalegange af 2 timer på at finde ud af hvad der er den egentlige årsag til den tilstand som klienten er i. Altså.. ligesom et løg, skræller vi af udefra, for så at komme ind til kernen (griner). Øh, så spørger jeg gerne ind til familie, alder, børn, fritidsinteresser.. erhverv, relationer osv. For ligesom at kortlægge om det en udbrændthed som ham eller hun føler, eller en eventuel depression.. Og derudover om der er et netværk, til ligesom at understøtte.. Finder jeg så her ud af eller er i tvivl om en eventuel psykisk lidelse, så samarbejder jeg med en psykiater. Og i enkelte tilfælde er det, øh, også godt nok bare at snakke med klientens egen læge."*

Helene: *"Hvor længe tager det ca. når der kommer en klient, som skal have førtidspension, før øh, før de er igennem systemet?"*

Jette: *"Altså, jeg skal gå meget på, øhm, " listefødder " idet flere af mine klienter ofte tænker at det er arbejdspladsen der er noget galt med. Så.. Så med det som udgangspunkt, er der altså lang vej til at nå en erkendelse af, at det er fordi de selv ikke magter, evner, det job de måske har bestridt i mange år. Med to forskellige klienter har det for eksempel taget op til to år, at nå denne erkendelse. Så.. som sagt kan det tage fra 3 samtalegange til flere år, før det er muligt at komme til den videre proces."*

Helene: *"Ja, okay. Jeg tænkte på om du ikke kunne fortælle hvordan eller hvor meget dine ord de vejer i sådan en, øh, proces med en førtidspensionist?"*

Jette: *"Ja, og her tænker du altså overfor myndigheder og kommunen og sådan?"*

Helene: *"Ja, lige præcis."*

Jette: *"Ja, altså det jeg oplever, det er at det faktisk bliver taget alvorligt. De starter med at have sådan en indgang til det, som 'hvad fanden ved hun om det', altså. 'Vi har vores procedure og sådan'. Og så sidder jeg som regel med en klient, som er rigtig ophidset eller rigtig ked af det. Og så er jeg så den som gøder olie på vandende og sådan prøver at se hvad, hvad er det reelt i sagen, og prøv nu og hør hvad vi siger, han snyder ikke, hun snyder ikke. Okay. Så er det oftest sådan at se siger kan du ikke skrive til os hvad der er med sagen, og så har jeg så opnået sådan nogenlunde det jeg vil, fordi det ligger så med som en del af vurderingen."*

Helene: *"Okay, men så altså så du mødes, i mødes alle parter, altså ansigt til ansigt eller laver du noget skriftligt?"*

Jette: *"Nej, det er ansigt til ansigt."*

Helene: *"Og jeg går ud fra at det mest er folk med psykiske lidelser, som du har med at gøre?"*

Jette: *"Ja, men altså nogen kan jo ha' komplekse ting, ikk? Have nogle fysiske lidelser, som så har påvirket dem psykisk."*

Helene: *"Okay. Ja.. Altså føler du så at, øh, de her førtidspensionister når de kommer til dig at de bruger dig for at få en evaluering, nu synes jeg også du har svaret lidt på det, altså de kommer for at få løst deres problemer?"*

Jette: *"De kommer for at få løst deres problemer. Fordi på det tidspunkt har de, dem jeg møder, ikke nogen erkendelse af hvad de egentlig.. at de egentlig skal være førtidspensionister "*

Helene: *"Ja, det var også det du beskrev, at det ved de oftest slet ikke".*

Jette: *"Nej, så det er en sjov niche, altså, det er en niche som man normalt ikke taler om, man taler jo altid om de førtidspensionister som nogle der bare vil ha'."*

Helene: *"Ja, lige præcis. Okay. Når du så snakker med førtidspensionisterne eller dem som skal indstilles til det, har du så en fornemmelse af at de føler sig mod systemet? At det er dem mod systemet eller om de er trygge i den situation de befinder sig i?"*

Jette: *"Nej, det er dem mod systemet. Altså fordi systemet har det som udgangspunkt sådan at folk lyver. Det er meget ubehageligt. Men, øh, de forlanger så mange ting af de mennesker, så det er helt utroligt. Og de skal sendes i arbejdsprøvning og de skal alt muligt, som de egentlig har bevist at det kan de ikke"*

Helene: *"Okay, så de bliver trukket igennem noget de egentlig har prøvet før?"*

Jette: *"Ja, for det er jo derfor de ikke kunne arbejde. Men så skal de måles og vejes, men det er jo sådan lovgivningen i det, at det er sådan man skal gøre. Det skal du faktisk også hvis du er cancer*

patient, så bliver du også indkaldt til arbejdsprøven, selvom du skal dø om du måneder. Sådan er systemet. "Bing" siger knapperne, og så kører det der ud af."

Helene: *"Så det er rimelig tydeligt at du er der for borgeren og ikke for nogen andre."*

Jette: *"Ja."*

Helene: *"Okay. Øhm, er der så noget du tænker at det kunne gøres anderledes fra kommunens side når man sætter borgeren gennem processen, mener du så at man bare skal tro på det borgeren siger og tage det for gode ord, eller har du nogle idéer til, hvad kunne man gøre anderledes?"*

Jette: *"Altså jeg ville ønske, at, de sagsbehandlere og socialrådgivere som sidder rundt omkring ville lægge sig i selen for at ville behandle alle mennesker individuelt. Fordi jeg tror meget kunne være løst ved det. Hvis man ligesom satte sig ind i hvert enkelt menneske og fandt ud af "Oh, hvad har jeg med at gøre her?", øhm, og er det en eller anden penge-rytter, og det er det som regel ikke, jeg kender ikke ret mange, men der er selvfølgelig nogen, men jeg kender ikke ret mange som ville ønske at komme på førtidspension."*

Helene: *"Så det skal ikke være sådan noget med at alle skal igennem den samme arbejdsprøvning osv.?"*

Jette: *"Nej, og deres skemaer og samtaler er baseret på præcis det samme, altså, der er ikke noget med at der er en eller anden forberedelse til, at "nåår, nu er det fru Petersen der kommer næste gang, og hvordan skal jeg forberede mig til det?", Nej, sådan er tanken slet ikke."*

Helene: *"Det er bare det samme uanset hvem der kommer?"*

Jette: *"Ja."*

Helene: *"Har du så fået noget at vide igennem borgeren som de har oplevet har fungeret særligt godt, er der sådan..?"*

Jette: *"altså, det er sådan, synes jeg, at når der så er sket det skred i det offentlige system, at man har fået ud af at borgeren skal have den her førtidspension, så er det som om, at så vil de gerne hjælpe, så vil de rigtig gerne hjælpe. Så den store hurdle er det med og acceptere at her sidder jeg altså over for et menneske som har brug for hjælp, når man så får den tildelt, så synes jeg at der sker et skred i det. Så mistroen altså, det er det ord jeg synes.. der er meget mistro, så er den forsvundet, for nu er det sådan det er, og hvad kan vi i øvrigt gøre for dig, ikk? Jeg oplever også at, flere år efter jeg.. Jeg har nogle eksempler her, om nogle der har været flere år om at erkende at de skulle have en pension, at de ikke kunne arbejde mere. Og de kommer sådan set stadig nede hos mig, bare sådan 2-3 gange om året, sådan en vedligeholdelses kur, og der er rigtig mange der siger "det havde jeg ikke magtet uden du var med", så de oplever den der, at en tredje person udefra, og*

i det her tilfælde er det så mig, det kunne havde været nogle andre, men at de kan være med til at blødgøre processen. Så derfor giver det rigtig god mening for mig at lave så meget arbejde.”

Helene: *”Er der noget du tænker at vi bør vide, om noget, noget hvor du tænker ”det er mærkelig at i ikke har spurgt om det?”*

Jette: *”Øhm, den har jeg ikke tænkt over. Altså, det jeg har tænkt over faktisk, som ikke er det du spørger om, men, det er, i hvilken kontekst skal det her sættes ind i? Hvad er jeres, øh, hvad kan man sige, jeres bud på det, eller jeres indfalds vinkel til det i skriver om?”*

Helene: *”Altså de svar vi gerne vil have ud af det, eller det vi gerne vil se på?”*

Jette: *”Ja, altså hvordan er resten af jeres opgave, hvordan er vinklen til det?”*

Helene: *”Altså det er hvor bureaukratisk systemet er, og om borgeren føler sig som et menneske i processen eller som et nummer i rækken.”*

Jette: *”Ja, og det er et nummer i rækken, sådan hvis du spørger mig, ikk? Så oplever jeg faktisk er der er meget stor forskel på om det er mænd eller kvinder, det kunne være en interessant vinkel at få med. Der er også en stor forskel om det er mennesker der arbejder et sted hvor de egentlig for en pension, jeg har nemlig arbejdet meget med teknisk skole i Roskilde, og mange af de ansatte der har været udbrændte, og har fået en pension, det gør det lidt mere værdigt at de faktisk kan bevare deres leve standard, altså, de får pension fra arbejdsstedet og så får de lidt fra det offentlige, så det betyder at de måske går 500 kr. ned om måneden i løn. Så hvis man tjener 35.000 om måneden, og bare går 500 kr. ned i løn, så kan man opretholde deres ”normale liv” ikk? Om du spiller tennis, eller har lejlighed i Spanien eller, et eller andet, hvor mange af de der lidt ”stakkels kvinder”, synes jeg, har ikke noget ved siden af, så de kommer ned på det der svarer til dagpenge satsen, som ligger på 17.000 om måneden, altså det halve, og det gør en kæmpe forskel, der er ikke ret mange af de kvinder, der har de der pensioner i orden, der er mænd bedre til det.”*

Helene: *”Ej, hvor sjovt. Men, er det fordi at de mænd betaler til det, eller har de jobs hvor at pension hører til?”*

Jette: *”Man kan sige, at på den samme arbejdsplads har mænd og kvinder de samme ordninger, det er typisk mænd jeg har arbejdet med fra fx det der offentlig system, ikk, teknisk skole osv. Der får en pension, og ikke så mange kvinder. Men de kvinder der er ud over det system, de bliver sådan nogle under hunde, de bliver sådan nogle som skal rende og servicere nogle andre for at føle sig gode nok, altså de skal hele tiden præstere et eller andet, hvor i mod hvis de havde kunne opretholde deres oprindelig løn og bidrage til familien på en anden måde, så havde det måske ikke været nødvendigt for dem og blive underhund på den måde.”*

Helene: *"Nej. Så det er ikke særlig attraktivt at komme på førtidspension hvis... ja overhovedet faktisk."*

Jette: *"Ja.. Nej, det er det overhovedet ikke. Nej, den lille krølle var der, og eller så ved jeg ikke om der var andet."*

Helene: *"Så har vi jo også fået en masse gode svar fra dig også, som egentlig er meget gode. Så jeg tror egentlig ikke rigtig, at vi har mere. Men jeg synes det er nogle gode svar og vi er glade for din hjælp."*

Jette: *"Det var så lidt".*

10. EVALUERING

Dette kapitel indeholder evaluering af vores samarbejde, samt evalueringer vi har lavet af os selv og det stykke arbejde vi har lavet i dette semesterprojekt. Derudover vil man kunne læse de samarbejdsaftaler, som vi havde udarbejdet ved projektets start, disse skulle sikre at vi fik så organiseret og respektfuldt et samarbejde som mulig.

10.1 GRUPPE EVALUERING

Vi havde i starten af projektet udarbejdet nogle samarbejdsaftaler, som skulle hjælpe med at gøre vores arbejde mere struktureret. Grundlaget for udarbejdelsen af disse samarbejdsaftaler ligger i, at vi sidste semesterprojekt var i en 5-mandsgruppe og oplevede, at der var brug for retningslinjer for, hvordan arbejdet skulle foregå. Vi erfarede dog, at i og med at vi hun har været to personer til dette semesterprojekt, har der ikke været samme behov for disse retningslinjer.

Da vi påbegyndte opgaven fandt vi hurtigt ud af, hvor vores interesseområde lå, og var begge enige om, at vi skulle kunne stå inde for indholdet i vores opgave. Derudover har vores formål været at skabe en læringsproces, både inden for personlige og faglige kompetencer. Da vi arbejdede sammen i femmandsgruppen sidste år, kendte vi hinandens styrker og svagheder, og var derfor godt klædt på, til udfordringen ved kun at arbejde to sammen. Vi tog med fra sidste projekt, at det er vigtigt at være organiseret og få en god start, derfor pressede vi os selv til at komme tidligt i gang med at lave aftaler og starte skriveprocessen. Vi har derfor hele tiden holdt et overblik over tidsplanen og haft vores problemformulering i baghovedet ved hvert skrevet afsnit. Dette gjorde vi blandt andet, da vi erfarede fra sidste år, hvor nemt man kan starte ved et emne alle finder interessant og havne ved et emne, som kun har lidt med vores oprindelige interessefelt at gøre.

I og med vi var to indså vi, at meget af skriveprocessen blev nødt til at være individuel, vi erfarede

dog at dette gav en større arbejdsro og bedre udbytte i sidste ende, samt det gav plads til at udfolde sig. Alligevel har vi gennemdiskuteret alle afsnit, og begge været inden over hver skrevne del i projektet. Udfordringen ved at være to var, at der var færre til at være kritiske overfor det skrevne arbejde samt individuelle synspunkter, og dermed har refleksionen i nogle tilfælde været mindre.

Projektet har krævet meget læsning, udarbejdning af metoder samt reflekterende analyse, dette kræver at man kan samarbejde, diskutere og respektere hinanden, og det føler vi, at vi har behersket.

10.2 PERSON EVALUERING – HELLE HELLE KJEMS

I dette semester projekt havde jeg sat mig for, at bruge de erfaringer jeg fik med fra forrige semesterprojekt, specielt omkring gruppe arbejde og selve dynamikken. I år havde vi et samarbejde to personer, mod de fem vi var i gruppen sidste år. Det kun at være to, har presset mig til nogle personlige grænser, da man er nødt til at stå frem. Da vi kun er to til dette semesterprojekt blev det mere til et samarbejde end gruppearbejde, i den forstand at vi begge var nødt til at være inde over alt hvad der blev lavet og skrevet. Vi fandt rigtig hurtigt rytmen med hensyn til at uddeleger og fordele arbejdet mellem os, og mødes for at gennem diskutere det vi hver i sær arbejdede med. Det har fungeret rigtig godt, da der giver mest værdi og næsten ingen spild tid.

Da Helene og jeg var i samme semesterprojektgruppe sidste år kendte vi på forhånd hinandens svagheder og styrker. Dette var en stor fordel for os, da der så ingen store ”overraskelser” kom. Vi var begge enige om de grundlæggende retningslinjer for hvordan samarbejdet i mellem os skulle fungere: vi skulle holde overblikket, have en struktureret arbejdsmetode og være i god tid, så vi ikke fik et tidspres, som kunne gå hen og påvirke opgaven.

Min rolle har i dette semesterprojekt har ændret sig over tid. Jeg var i starten meget passiv, men når man kun er to til et så stort projekt, så holder det ikke i længen. Helene holdte overblikket og jeg satte mig mere i position som ”arbejder”. Efter en snak om gruppedynamik blev vi enige om, at jeg var nødt til at komme ud af min komfort-zone, tage mere initiativ og byde mere ind, mest for min egen skyld. Derefter synes jeg, at arbejdet i mellem os blev bedre.

Vi har begge været inde over alle dele af projektet, dog valgte vi at dele analysen om kvalitativ og kvantitativ. Jeg tog mig af den kvantitative del, og var på den måde naturligvis den som stod for vores statistiske analyser, samt vores arbejde i excel, hvor Helene var interviewer til vores kvalitative interviews.

For mig har dette semesterprojekt mest af alt været en læringsproces. Jeg har lært hvordan jeg bedst arbejder og hvordan jeg er nødt til at udvikle mig og stå mere frem i et gruppearbejde. Derud-

over at jeg lært hvor vigtigt det er for mig, at arbejde sammen med en/nogle som jeg føler mig tryk ved, så jeg ikke lukker mig inde. I løbet af dette semester, har jeg lært hvor anderledes et samarbejde mellem to personer skal struktureres, frem for et gruppe arbejde.

10.3 PERSON EVALUERING – HELENE HEDEGAARD

Da dette er det andet semesterprojekt jeg skriver, har jeg fået nogle erfaringer fra det forrige, som jeg har taget med mig. Jeg var klar over at der var nogle ting, som ville være anderledes ved dette projekt, da antallet af medlemmer var reduceret. Blandt andet ville jeg stå med betydeligt flere opgaver end jeg havde gjort tidligere og jeg vidste det ville være nemmere at tage styring. Jeg påtog mig hurtigt 'lederrollen' og havde en klar forventning om hvordan vi skulle strukturere arbejdet. Dette var vigtigt for mig, da jeg ville sikre at vi var godt med og ikke skulle risikere at stå med alt for meget arbejde mod slutning af skriveprocessen. Dette synes jeg lykkedes og vi slap for at stresse os færdig med opgaven. Den måde jeg håndterede 'lederrollen' på, synes jeg blev taget godt imod. Der har ikke været nogle store diskussioner eller stridigheder omkring personlige elementer og det synes jeg har været rigtig rart. Derudover påtog jeg mig opgaver såsom at være kontaktperson til vores vejleder, tage kontakt til de informanter vi ønskede at arbejde med og sørge for at vi hele tiden havde en aftale om, hvad der skulle været sket inden næste møde.

Når jeg skal evaluere på den faglige del af projektet, synes jeg først og fremmest at det har været et utroligt spændende projekt og det har selvfølgelig været en kæmpe drivfaktor. Jeg vidste ikke meget om emnet på forhånd, men havde dog nogle teorier om hvordan det fungerede. Det, der har været den største øjenåbner for mig, er hvor stor betydning den måde man laver undersøgelser på, har for de resultater man får. Man skal sikre at det er valide informanter man har med at gøre og sørge for selv at holde fast i alle trådene. Jeg kan også mærke at jeg har haft mere styr på dette projekt i forhold til sidste semester og har været rigtig glad for den viden jeg har opnået indtil videre. Det har gjort at det har været nemmere at gå til opgaven, selvom der har været nogle nye aspekter vi skulle tage højde for. Jeg har ikke bare lært hvordan en vigtig del af samfundet hænger sammen, jeg har også lært hvordan man lærer sig selv at blive klogere. Det er blandt andet ved at lave undersøgelser og forholde sig kritisk til de resultater man får. At forholde sig kritisk, er noget af det som er allermest vigtigt at kunne, har jeg erfaret gennem de sidste to semesterprojekter.

Noget af det jeg vil gøre anderledes til næste semesterprojekt er, at forsøge at blive en del af en gruppe der hverken er for stor eller for lille. Selvom det kan være svært at give plads til mange personligheder, synes jeg også at jeg i dette projekt har manglet noget modspil og nogle kritiske syns-

punkter overfor mine ideer og forslag. Noget andet jeg vil tænke over er, at slippe tøjlerne lidt og dermed prøve at lade mine samarbejdspartnere tage styringen ind imellem. Jeg har rigtig mange ting jeg kan tage med mig næste gang jeg skal skrive et semesterprojekt.

10.4 SAMARBEJDSAFTALER

Samarbejdsaftaler

- Interne konflikter redes ud inden vi skilles (Både personlige, faglige, ambitions-konflikter osv.)
- Man giver sygemelding i god tid. Der skal svares på sådanne meldinger
- Man læser det som bliver påbudt og aftalt i gruppen
- Helene er kontakt person, som kontakter vejledere
- Aviser, Facebook, telefoner osv. gemmes væk ved mødestart.
- Pauserne bliver taget efter behov
- Vi gennemarbejder spørgsmålene til vejledning i gruppen på forhånd

Diskussioner

- Lad den enkelte tale ud
- Holder egne meninger og idéer tilbage, til der er talt ud
- Der stilles relevante og uddybende spørgsmål

Indled ethvert møde med

- Er der hængepartier fra sidste møde?
- Hvad har den enkelte tænkt og gjort siden sidst?
- Hvad er målet med mødet? Lav disposition og opsamling til sidst

Ambitionsniveau

- Seriøst samarbejde med henblik på at få større viden omkring emnet
- Læringsproces